

idier Borotra: "Miarriztar gehienek oreka politikoa desiratzen dute"

E u s

ARGIA

A s t e k a r i a

Energiaren Eztabaida

HAIZEAK HAUTSAK HARROTU DITU

Juan Luis Bikuña

"Elkarrizketetan zer ez galdetu ikasi dut"

• **Udala** _____ **943 790 900**
943 770 900

- Alkatetza _____ 943 791 810
- Udaltzaingoa _____ 943 791 439
- Monterron Kultur Etxea _____ 943 770 105
- Amaia Antzokia _____ 943 792 053
- Irratia _____ 943 711 731
- Emakumearen Saila _____ 943 794 139
- Euskaltegia _____ 943 797 077
- Gazteen Informazio Bulegoa _____ 943 770 065
- Ingurugiro Eskola _____ 943 770 488
- Iturbide Egoitza _____ 943 797 211
- Iturripeko Kiroldesia _____ 943 770 995
- Musakolako Kiroldesia _____ 943 771 677
- Uren Zerbitzua _____ 943 712 650
- Biltegia _____ 943 712 650
- Azoka _____ 943 795 155
- Hilerria _____ 943 799 521

ARRASATEN ERE, BAI EUSKARARI

ARRASATEKO UDALA

Argazkia: Joxe Lacalle
Diseinua: antza S.A.L.

1.795. ZENBAKIA - 2001EKO OTSAILAREN 11

■ **Didier Borotra: "Miarriztar gehienek oreka politikoa desiratzen dute"**

9

■ **Garbia, agortezina... baina energia alternatiboa?**

18

■ **Juan Luis Bikuña: "Elkarrizketetan zer ez galdetu ikasi dut"**

30

■ **Artearen sarelanak**

39

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Didier Borotra, Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

PP-ren Gobernua xantaia egiten ari da langileen diruarekin. Daniel Udalaiz	12
--	----

EUSKARA

Erbesteko euskaldunak. Iosu Etxaniz	16
-------------------------------------	----

GIZARTEA

Garbia, agortezina... baina energia alternatiboa? Daniel Udalaiz / Lierne Arrieta / Ainhoa Oiarzabal	18
Euskal diaspora hurbila arbasoen arrastoen bila. Mikel Asurmendi	26
Elkarrizketa: Juan Luis Bikuña. Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	30

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Artearen sarelanak. Elisabeth Pombo	39
Elkarrizketa: Gorka Salmeron. Araiz Padron	42
Orain Dela 30 Urte. Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	50
Ihesi	51
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Julen Larrinaga	8
Kultura: Peio Agirre	38
Azkena: Tere Irastortza	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitalpen honen edizioa laguntzaile:

*gizarte-ekintza
obra social*

TXILEKO POSTAK

UPNren Kongresua
Tres Reyes Hotel - Iruñea

Epaiile marxista zikin batek auziperatut
Desolaturik kongresu leinurutsuan ezin
egonik.
Kurria on, eta egurra probintzia traidoreei!
Augusto.

ARGIA

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina, 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

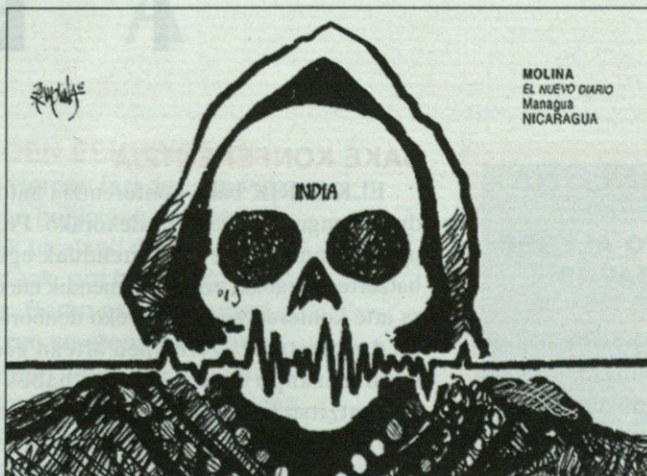
Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
Ipar Euskal Herrian .780 lib./118,92 euro
Espainia .16.400 pta./98,57 euro
Beste atzerriak .21.100 pta./126,81 euro
Airez .33.000 pta./198,33 euro

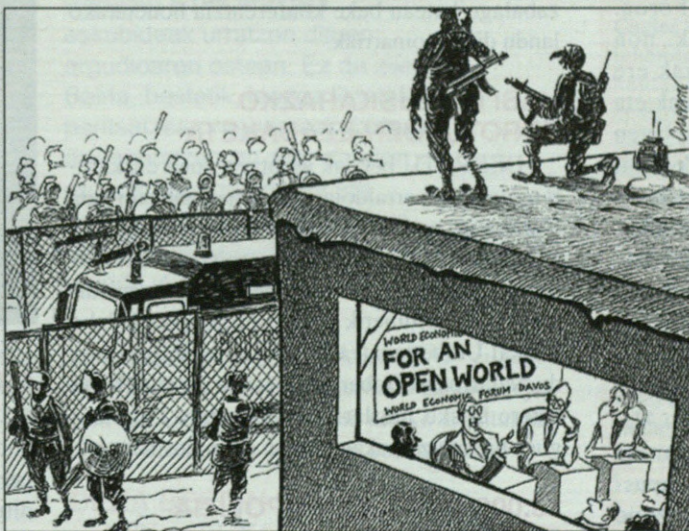
KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaina Taldeko partaidea da

■ Molina, Nikaraguako "El Nuevo Diario" egunkarian

MOLINA
EL NUEVO DIARIO
Managua
NICARAGUA

■ Chappate, Suitzako "Le Temps" egunkarian

Paretean: Mundu zabal batentzat. Munduko Ekonomia Foroa Davos

Hiruko Txikian

CESID ZIBILA

Laikoek kontrolatu Elizarik bezain sinestezina zait zibilen agindupeko egitura militarra. Erromako Aita Santua emakumezkoa eta Ama Santua bilakatua irudikatzea gaitza bazait, are gaitzago CESIDen aginduko duen Trillorik. Dena den, ez zait batere zaila egiten militarren eragina ikustea egitura zibiletan. Zabaltzen. Estu eta kate motzean lotu nahi dutena. AEK bezalaxe. Zergatik erabili agenteak gauez eta ezkutuan espioitzan, Audientzia Nazionalen Tarzonak baldin badiutze etxeko? Egun argiz sartu eta nahi duten guztia arakatzeko adina indar badagoelarik, ez dute 007en beharrik,

juezak aski baitira horretarako. Euskalgintza dute xede eta Zabaltzen bide argitaletxeak estutzeko. Euskal Jaurlaritzaren subentzioen aurrekoak ditugu Elkar eta AEK. Ez ditugu gaurkoak. Milaka euskaltzale eta zientoka militanteei zor gauzatu zirenak dira hain zuzen goitik behera kakaztu nahi dituztenak. Aurki, Ertzaintzak zaintzen duen Lakuan sartuko dira. Egun argiz eta Tarzon baten aginduz. Errematea zera litzateke, Lakuarena Balzari agintzea alegia. Erne. Barkatu, argi, adi, kontu, kasu. Xirimirian ari bazaizkigu ere, behar dutenean euri-jasaka erasotuko baitigute ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

PORTO ALEGRE- DAVOS

Porto Alegre, Brasilen, eta Davos, Suitzan, joan den astean egin ziren bi foro oso ezberdinen eszenatokiak izan dira. Brasilen Munduko Foro Soziala egin da eta Suitzan Munduko Ekonomia Foroa. Brasileko Foroak, non euskal ordezkariak ere egon diren, pobreak eta gizarte bidezkoago baten alde daudenak ordezkatu ditu. Suitzakoak globalizazioaren eta neoliberalismoaren edo kapitalismoaren aldeko bankariak eta jaun handiak ordezkatu ditu. Foro bakoitzaren mezuak, hortaz, oso ezberdinak izan dira. Porto Alegreko Foroak aliantza zabal baten aldeko apustua egin zuen, globalizazio eta neoliberalismoaren alternatiba izango den gizarte bat eraikitzeko, lanaren eta aberastasunaren banaketa eta gizartearen parte-hartzea sustatuko dituen gizarte eredu bultzatuz. Hegoko herrialdeen kanpo zorra deuseztatzea ere aldarrikatu zuen. Davoseko foroak multinazionalen mesederako erforma liberalizatzaileen eta baliabide naturalen eta zerbitzu publikoen pribatizazioaren aldeko apustua egiten darrai. Hala, Hegoa eta Iparraren arteko borroka erradikalizatuz joango da aurrerantzean.

◆ DANIEL UDALAITZ

BAKE KONFERENTZIA

ELKARRIK bake konferentzia antolatuko du aurtengo bigarren seihilekorako. Proiektua urtarrean gizarte mugimenduak egindako batzarrean erabaki zen eta hemendik eta ekainera arte konferentzia prestatzeko denbora hartuko da; prestaketa zereginen artean garrantzi handia izango du proiektuari babes sozial garrantzitsu bat ematea. Konferentzia ez da izango une zehatz bati lotua, denboran dinamikoa izan nahi duen zerbait baizik eta behin-betiko diseinua ekainean eta uztailean aurkeztuko da. Elkarrik otsailaren 11n eskainiko ditu modu zabalago batean bake konferentzia honetarako landu dituen oinarriak.

HASI DA EUSKARAZKO ERROTULOEN EZABAKETA

DEKRETU berriak agintzen duen euskarene ezabaketa erraldoiari hasiera eman zaio jada Nafarroan, non eta unibertsitatea eta hizkuntza politikaren zuzendaritzaren egoitzan, euskarene normalkuntza bultzatu beharko lukeen sailean. Hari berdinetik tiraka, aurtengoan Udako Euskal Unibertsitatea dirulaguntzarik gabe utzi du Nafarroako Gobernuak, eta ez du partehartu urtero Eusko Jaurlaritzarekin batera Expolanguen hizkuntz azokan jartzen duen postuan.

23.000 MILITAR ETA POLIZIA EUSKAL HERRIAN

AMNISTIAREN Aldeko Batzordeek eta EUDIMAK egindako azterketa baten arabera, Euskal Herrian gaur egun 23.000 bat polizia eta militar dira. Honakoa litzateke Hegoaldeko indarren banaketa: 5.456 guardia zibil, 2.774 polizia nazional, 3.950 militar, 7.500 ertzain eta 250 polizia foral; Iparraldean 2.000 bat polizia eta militar daude. Azterketa hau Espainiako Barne eta Defentsa Ministerioek Kongresuan, beren aldizkarietan eta prentsan zabalduko datuetan oinarritu da.

GASTEIZKO ASKI DA!

ASKI DA! plataforma sortu da Gasteizen eta ostegunero bilkura bat egingo dute hirian bertan. PP eta PSE-EEko pertsona ugari biltzen ditu eta haien artean dira, halaber, Jose Angel Cuerda Gasteizko alkatea ohia eta Emilio Guevara militante jeltzalea. Artean Donostian bakkarik zegoen Aski da! plataforma.

PETE ZENARRUZA: "EUSKARA HILTZEN BADA EZINGO DUT BIZI"

Ez zuten ia oihartzunik izan baina EUSKAL herritar askorentzat biziki interesgarriak dira Sabino Arana Fundazioaren aurtengo sari banaketan EEBBetako Idahoko estatu idazkari Pete Zenarruzak esandakoak, besteak beste euskal errepublikaren alde eginez: "EEBBetako

B A H E A

- Vidal de Nicolas, Ermuko Foroko lehendakaria: "Ibarretxe lehendakariak doluminak emateko ere ez du balio".
- Manuel Fraga Iribarne, Galiziako Gobernuko lehendakaria: "Carrero Blancok kondekoratua izan beharko luke, ez dut horren zalantzarik".
- Kepa Landa abokatua: "Espainia ez da herri bat, ez da nazio bat; estatuak, edo plurinazionalak dira edo herrien kartzelak izan daitezke. Haiek dute hitza. Edo hobeto esanda,

PRESOEN ESKUBIDEAK

Euskal Herrian bizi den egungo gatazkan behintzat, presoak direnetik urratsen dira beren eskubideak, era batera ala bestera. Beren eskubide ugari zanpatzen su-etenen aurretik, su-etenean zehar eta zanpatzen da egun ere. Eta hau lehen esan behar bazen, orain ere esan egin behar da. Presoek eta beren senitartekoek jasaten dutenarekiko salaketa ezin da ezkutatu ETAk ere gisa eskubideak urratzen dituen argudioaren ostean. Ez da zilegi. Baina, bestetik, inozoa litzateke pentsatzea presoek eskubideak errespetatzearen alde dauden guztiak egungo egoera eta baldintzetan pankarta beraren atzean jarri daitezkeela. Eta hori mundu guztiak dakiena da.

Gobernuak euskal lege zahar asko hartu zituen kontuan bere konstituzioa osatzerakoan. Orain EEBBek lagundu egin beharko liokete Euskal Herriari autogobernuko errepublika izaten". Euskal kulturaren defentsa ere egin zuen, zera gaineratuz: "Amak euskaraz irakatsi zidan, eta euskara hiltzen bada, ezingo dut bizi".

EGIBARREN DIMISIOA

VICTORIA Prego "El Mundo" egunkariko kazetariak egindako erreportaje batean azaltzen denez, EAJko 'baroiek' Joseba Egibarren dimisioa eskatuko dute EAJk hauteskundeak galtzen baditu. EAJk ez omen du jadanik jarraitzen Joseba Egibarren lerro politikoa, baina honek oraindik Xabier Arzalluzen babesa omen du. Hauteskundeak galduz gero, dena den, eta Egibar alboratu ondoren, Arzalluzek apurka

moderaziorantz joko lukeen EAJ zuzendu beharko luke, bere figura ez baita zalantzan jartzen eta geratzen zaion bi urteko agintaldian berak berbideratze hori egin dezakeelako.

DENA BERDIN UPN-N

UPNren VI. Kongresuak botuen %85arekin hala erabakita, Miguel Sanz izango da alderdiko lehendakaria eta Alberto Catalan idazkari nagusi berria. Octavio de Toledo (lehendakari-gaia) eta Jose Ignacio Lopez Borderias (idazkari nagusigaia) kritikoak botoen %15era ere ez dira iritsi, eta ez dute ordezkariarik lortu alderdiko zuzendaritza postuetan. UPNk 4.000 afiliatu ditu, ponentzien eztabaidan 200 pertsona aritu izan dira eta kongresuan 1.200ek parte hartu dute. Ideologikoki ez da inongo aldaketarik alderdi erregionalistan.

■ C. Garaikoetxea.

IZPIAK

Carlos Garaikoetxea ez da lehendakari izateko EAKo hautagaia izango aurten egingo diren EAEko hauteskundeetan. 1998an ere ez zen aurkeztu behar, baina azkenean egoera bereziak aurkeztuarazi zuen, hori bai azkena izango zela jakinaraziz. Pixkanaka, halaber, politika aktiboa utziko du EAKo buruzagiak.

Lola Eguren Nafar Gobernuak kanpo zerbitzuetarako sailaren buru izendatu berri dute. Egurennek PSNko parlamentario kargua utzi du berriki Lizarberekin zituen desadostasunengatik.

Maria Jesus Aranda PSNko kide eta abokatu tutarra izango da Nafarroako Foru Komunitateak izango duen lehen artekaria, UPN eta PSNren aldeko botoekin. PSNko eleduna izan da Tuterako udalean, UGTko afiliatua da eta parlamentari forala izan zen 1979tik 1983ra.

■ M. Jesus Aranda.

beren jarduerak esango digute etorkizunean euskal herritarrentzat Espainia zen den".

• Txema Montero abokatua eta Sabino Arana Fundazioko Koordinatzailea: "Ez dut uste Lizarrakoa moduko prozesuak bideragarriak direnik ENAMen erreforma demokratiko handia ematen ez den bitartean. HB aldatuko da ETA aldatzen denean, eta ETA aldatzeko mugimendu guztian barne eztabaida gisako bat eman behar da. Zure ahots kritikoak balio ez duen lekuan edo hitz egin ezin dezakezun mugimendu totalitario batean, jendeak alde egiten du, hori da gertatuko zaiona bere hautesle goaren zati handi batekin".

Errepresioa izugarri gogortu da

Joan den 2000. urtearen gertakari errepresiboen bildumak argi eta garbi dakar egite errepresiboaren igoeraren konstatazio izugarria: 700 atxiloteta, 81 tortura salaketa, 201 kartzelatze... Hala ere, egiaztapen xume horretan geratzea eta egite errepresiboaren hausnarke-ta politikoan ez sakontzea akats handia litzateke. Errepresioaren igoeraren konstatazio nabaria bera baino garrantzitsuagoa dugu aztertzea zein onarri ideologikotan eta zein parametrotan ezartzen ari den Espainiko Estatuak bere jokabide errepresiboa. Areago, aipatutako areagotze errepresiboa maila koantitatiboan ezezik maila koalitatiboan ere ematen ari den erabateko konstatazioa dagoelarik. Honek Espainiako Estatuak, gatazkaren fase honetan, euskal subiranotasunaren kontrako jokabidea zorrozteko ziklo berri bat zabaltzeko beharra ikusi duela erakusten digu.

EZKER abertzalearen egungo apustuek Espainiako Estatuaren jokabidea birmoldatzera derrigortu dute, eta hau guztia, noiz eta Espainiako Estatuak euskal subiranotasunerako bidea goitik behera sunsitzeko bere burua gai ikusten duen unean. Bi estrategia hauen talkak gatazkaren larriagotzea dakar maila guztietan. Honek gogoeta bat egitera behartzen gaitu: euskal subiranotasunaren bidean emandako aurrerapen orok gatazkaren gogortzea eragingo du ondoko bi maila hauexetan: maila ideologikoan eta maila errepresiboan. Gatazkaren egungo tesiturak eta egungo apustu estrategikoen talkak ezker abertzalea fase latz eta gogor batera sartzeko bere burua prestatzera behartzen dute.

Azken 20 urteetan, Espainiako Estatuak euskal mugimendu independentista sunsitzeko zuen estrategiak ondoko bi parametro hauetan biratu du: marko autonomiko eta foralaren eraikuntza eta erabilpena euskarri gisa mugimendu independentistaren kontra, eta, EAJren jokabide "domestikatu" sektore abertzaleen desnazionalizazioarako tresna gisa

Marko autonomikoaren ahultze eta higadura lan luzeak, bere gaintze potentzialak ETaren ekimenak ireki zuen prozesu politikoaren eskutik -Udalbiltzaren sorrera, besteak beste- eta Espainiako Estatuak eskatutako parametroen kon-

trako norabidean EAJk emandako hasierako biratzeak argi gorri guztiak piztu zituen Madril.

Espainiako Estatuak azken 20 urteetako estrategia agortutzat jotzen du eta kontraofentsibara pasatzeko ziklo berri baten zabaltzeari ekin dio, haren ezaugarriak nagusiena euskal nazio nortasunaren eragileen kontrako jauzi koalitatibo-errepresiboa delarik (ETA-kale borroka eskema gaindituz, errepresiorako esparruak eta eragileak handituz, nazio eraikuntzaren arlo estrategikoetara hedatuz: euskara, euskal hezkuntza sistema, kultura, nazio nortasuna...).

HONA ziklo errepresibo berri honen zutabe nagusiak:

1. Hego Euskal Herrian dau-den indar espainolisten bultzatze prozesu iraunkorra sektore ezberdinetatik. Espainiako Estatuak PP-PSOE itunaren inguruan tresna operatibo gisa artikulatzen saiatuko da hau guztia.

2. 80ko hamarkadan Espainiako Estatuak asmatutako "bakearen aldeko mugimendua"ren likidazioa eta euskal nazioaren kontrako esparru beligerantearen sorrera (Basta Ya!, Ermuako Foroa, Covite...)

3. Diseinu errepresiboaren ezarpenerako erabateko zigorgabetasun eszenatoki baten konfigurazioa eta egite errepresiboaren asimilazioaren sustatzea nazio askapenarako mugimenduaren baitan zein euskal gizartearengan.

4. Errepresioaren judizializazioa (lege errepresibo berrien ezarpena, 18/98 sumarioaren erabilpena tresna juridiko gisa, "Terrorismo" irudi penalaren handitzea...).

5. Teknologia errepresiboaren hobekuntza.

6. Zigor ekonomiko itogarri eta paralizantearen potentziazioa.

7. Gizarte komunikazio sareen eta buruantolaketarako gaitasunaren hondamena.

8. Euskal Herrian ezarpenik ez daukaten askatasun demokratikoen existentziari buruzko teorizazio ideologikoa -salbuespen egoeraren legitimazioa azken finean- eta Oinarriko Eskubideen hierarkizazioa.

9. Euskal Herriaren espainolizazioa.

10. Guda apustu erabatekoa ●

Julen Larrinaga
Bizkaiako AABko bozeramalea

"Euskal subiranotasunaren bidean emandako aurrerapen orok gatazkaren gogortzea eragingo du ondoko bi maila hauexetan: maila ideologikoan eta maila errepresiboan"

D I D I E R B O R O T R A

Miarritzeko auzapeza eta UDFko senadorea den Didier Borotrarekin solastatu gara. Herriko Etxeko buru gisara bi legealdi bete ondoren, legegintza berri baterako hautagaitza preste dauka. Bera izanen da, bestalde, BAM Herrien Erkidegoko presidente berria.

“MIARRIZTAR GEHIENEK OREKA POLITIKOA DESIRATZEN DUTE”

Martxoko hauteskunde kanpaina kari, ABk hainbat politikoren inmovilismoa salatzekeo afitxak zabaldu ditu karriketan. Ipar Euskal Herriko hautagai inportanteen argazkiak daude, alta, zurea ez agertzen. Zer dela-eta, zure ustez?

Hori ABkoei beraiei galdetu behar zaie, ezta? Badira bi azalpen posible nire ustez: lehenaren arabera, ez naizela inmovilista bezala kontsideratua; edo bigarren bat, ez naizela aintzakotzat hartua. Zuri dagokizu hautatzea (irriak).

■ Orain urte bat Miarritzeko Herriko Etxearen agintaldi berri baterako zure asmoen berri eman zenuen, eta berriki eskuin, ezker nahiz abertzale eremuko kideak bildu dituzu zure hautagaitzan. Zein da zure lorbidea?

Arras sinplea da. Herri edo udal politikak ezin du maila nazionalen garatzen den politikak baldintzatua izan behar. Miarritze herri tipi bat da, 30.000 bizilagunek osatua da, denok ezagutzen dugu elkar. Auzapezaren egitekoa ez da bere ideiak herriki-deen zerbitzura jartzea soilik, herri biztanleendako garapen proiektu komun bat antolatzea baizik. Hartaz, ideia politiko diferenteak izanagatik ahalik eta jende gehiena proiektu politiko beraren inguruan biltzen saiatu naiz.

Miarritze herriaren garapenean ez dut abertzale, eskuineko nahiz sozialisten arteko ezberdintasunak ikus-

ten, benetan. Miarritzeko proiektuaren helburua, populazio guztiaren problemak kontuan hartuz, herritarrei bizi baldintza egokienak ematea da. Miarritze nagusiki turismo-gune den aldetik, ideia politiko ezberdin nagusien gainetik, herria denon

■ “Miarritze herri tipi bat da, denok ezagutzen dugu elkar”.

artean ezarri behar dugu nazioarteko merkatuan. Chiraci nahiz Jospini botoa eman da ere miarritzarren eskaerei erantzun bateratu bat eman diezaiegegula uste dut.

■ Nolanahi ere, lorpen honetan Didier Borotra politiko abila edota azkarra-ren lana ikusi dute han-hemenka.

(Kexu antzean) Ez da egia. Zertan

□ “Auzapezaren egitekoa ez da bere ideieko herriki-deen zerbitzura jartzea soilik, proiektu komun bat antolatzea baizik”

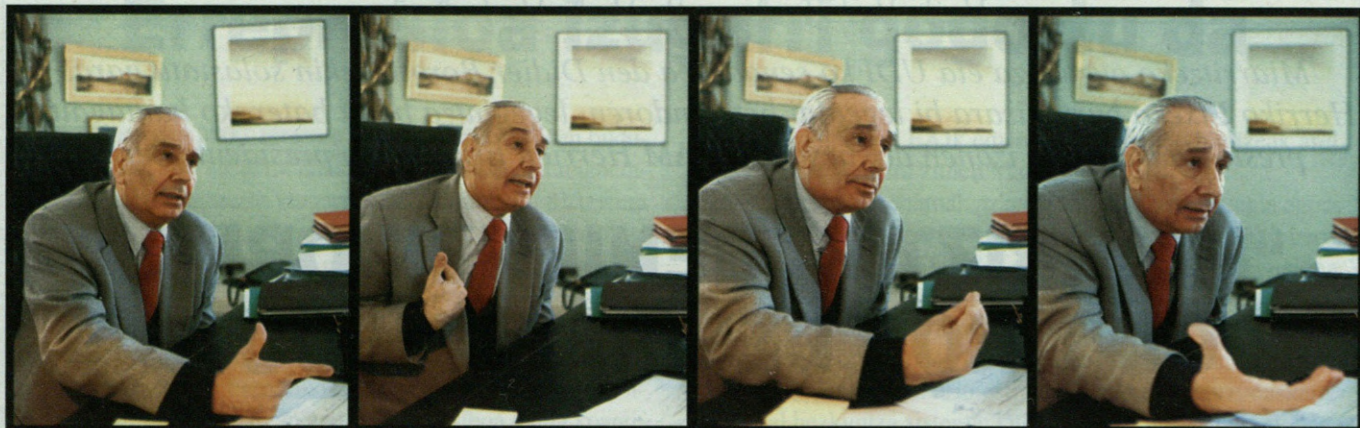
datza politiko baten abildadea edo azkartasuna? Bada, honetantxe: egin nahi duena gordetzean edota publikoki egin nahi duenaren parte bat baino ez azaltzean, arerio politikoez ez dezaten jakin zeintzu diren bere asmoak. Ez da nire

kasua! Nik egin asmo dudana argi eta garbi agertu diet udalkideei. Zinez, ez dago inolako abildaderik nire partetik, ezta udaleko nire taldekideen aldetik. Dagoena haxe da: proiektu garden bat hautesleen aitzinean, eta orain beraiei dagokie berau hautatzea edo ez.

Nire hautagaitzan ahalik eta partaide gehien bildu nahi nuela erran nuen orain urte bat, argi mintzatu nintzen. Azken finean, nahi izan dutenak bildu dira zerrendan, nik ez dut inor behartu nirekin bat egiteko. Aitzitik, ahalik eta zerrenda

anitzena osatu dugu proiektua are aberasgarriagoa izan dadin. Jokamolde honek herritarren nahiak betetzen dituela jakitun baikara.

■ Zure proiektua ez da berria, bi legegintzaldi burutu duzu prozedura

DANI BLANCO

■ "Azken finean, bere ikuspegi politikoaren baitan ixten direnak ez ote dira desonest herritarren nahiekiko?"

honen bidez. Agidanez, kontent zara.

Jakina, azken hamar urteko herrigintzaren balorazioa ona baita. Alta, ez da nire lorpena soilik. So egin dezagun gibelera: udal taldean ezkerreko partaiderik egon izan ez balitz, bada, politika soziala ez litzateke garatu izan duguna, hots, onuragarria. Abertzaleak ez baleude Herriko Etxean, seguraski, kultur garapena oro har eta euskal kultur garapena bereziki, ez lirateke izango egun direna. Ideia ezberdinak dituzten pertsonen posibilitatu dute oreka puntu bat aurkitzea, miarritzar gehienek oreka politikoa desiratzen dute. Nirea ez da abildade kontua, herritarrekiko erantzukizuna eta errespetua baizik.

■ RPRn nahiz ABren baitan bizi izan diren gorabeherak azpimarratu nahi nituen; Jakes Abeberri eta Max Brisson hautetsien inguruan.

Ados. Baina, finean, bere ikuspegi politikoaren baitan ixten direnak ez ote dira desonest herritarren nahiekiko? Abertzaleak edo eskuinekoak direlako ez dira desegokiagoak beren ideiak ez diren eskaerei erantzuteko. Nik ez diet sekula uko egin nire ideia politikoei. Jakes Abeberri abertzale ideiak ditu eta ez die inoiz uko egin, Simone ezkertiarrek ere ez. Eta Max Brissonen kasuan berdin. Ez diot bere ideiei uko egiteko eskatu, eskatu diot une batez bere ideiak ahanzteko miarritzarrak zerbitzeko. Ez da konplikatua, udal eta herriaren kontzepzioa ulertzeko molde bat da, etorkizunean udalerrietan gailenduko dena.

■ Miarritze, batez ere turismo-gune dela aipatu duzu. Nola ulertzen duzu proiektu hau Miarritze herri gisara?

Gure xede nagusia herria bilgune turistikoa izatea da, sasoi turistikoko egutegiaren erritmoan edota irakaskuntzako oporren eskaeren arabera bizi dena, baita urtean barrena burutzen diren kon-

□ **"Benetan, nirea ez da abildade kontua, herritarrekiko erantzukizuna eta errespetua baizik"**

gresu eta kultur jaialdi eta ekitaldien arabera bizi dena. Honen guztiaren inguruan segitu nahi dugu garatzen eta eraldatzen gure herria. Bere jatorritik, Miarritze, itsas inguruan eraiki eta garatu da, eta bere itsasertzea berritzen eta egokitzen

segitu nahi dugu. Itsasoari loturiko proiektuetan hainbat ekipamendu jarri dugu funtzionamenduan, funtsean ozeanoa baita gure iturburu nagusia. Jende gaztearen beharrei erantzuten dieten inbertsioak dira, herritar gazteak baitira etorkizuneko oinarria. Alabaina, hau guztia, herritarren ideien eta herri nortasunaren inguruan garatu nahi dugu, hots, gure merkatuaren eta kultur beharren arabera. Proiektuen artean, Jules Ferry karrikan udal liburutegi-mEDIATEKA bat eraikitzea dago, baita irudia

eta argazkigintza garatzeko ikusentzunezko formazio-zentro bat. Clemenceau eta Belle Vue plazak berregituratuak izanen dira herri azoka eta bertako saltokiak berritzea.

■ Herrien Erkidegora etorri alde-
ra (BAB Communauté d'Agglomération deritzona). Zein da Baiona- Angelu-Miarritze artean garatzen ari zareten erkidego proiektuari buruzko zure balorazioa?

Azken hamar urteotan BAMen arteko Herrien Erkidegoak burutu duen lana oso sendoa eta positiboa izan da, batik bat saneamendu-sareari dagokionean. BAM erkidegoaren izaera turistikoa izanda, baitezpadakoa da bere saneamendua. Unibertsitate mailan egindakoa ere garrantzizkoa da. Bai Montauryn eraiki denarengatik bai Baionan ikasketa unibertsitarioak berdefinitzeko egin den ahaleginarengatik. Miarritzen bideratzen ari garen ikusentzunezko BTS zentroa ahanzi gabe. Oro har,

KONTSENTSUZALEA

Hauxe ere erran digu Borotrak: ez naiz batere abila, nirekin bat egin dutenek udaleko nire aulkia xede baitute finean. Ez naiz Euskal Departamenduaren alde ari, baina proiektua inoiz parlamentuan aurkeztzen bada, ez dut kontra bozkatu-ko. Euskal Herriko arazoa, inguruko lurraldetako problemekin batera konponduko da, ez da instituzioen arazo soil. Alta, nik ontzat joko nuke Euskal Herri osoko arazo kulturalerako agintari bat.

alimaleko lana egin da gure aglomerazioaren inguruan.

Alta, honeraino iritsita, lan bateratu bat garatzeko hitzarmen bat berdefinitzeko unea heldu zaigula uste dut, ekintza bateratuak gauatzeko hitz komunak erdietsi behar ditugu. Hiru herrien arteko kontsentsua edo adostasuna bilatu eta bermatuko duen hitzarmen bat. Hiru auzapezen arteko lana bermatuko duena partikularzki, eta herri kontseilariari Erkidegoaren funtzionamenduan partehartzeko zabalago bat emanen diena orokorki.

■ **Izan ere, hiru herriko auzapezen artean desadostasunak izan dira, multi-aretoen eraikintzan, kasu.**

Erabat naturala da hiru herrien artean desadostasunak izatea, interesak ez baitira eremu denetan berdinak. Nik ez ditut desadostasunak anormalak kontsideratzen, anormala iruditzen zaidana da desakordioak publikoki agertzea. Eztabaidarako leku bat behar dugu, hiru auzapezak bilduko dituen mahainguru sendo bat, bakoitza non dagoen argitzeko eta erantzun komunak emateko.

■ **Miarritzeko Herriko Etxeak laster hartuko du Erkidegoaren gidaritzza, zu buru izaki. Zein irizpideren arabera gidatu nahi duzu berau?**

Herrien Erkidegoak ez du hiru komunen edo herrien gainean legokeen goi-komun bat izan behar. Herrien arteko egitura bat da, herriek beraiek hainbat eremuetan aritzeko botere emandako egitura bat. Hartara, ezin du hiru herrien gainetik lan egin edota hauen aurka joan. Erkidego honek hiru herrien akordioaren arabera politikak burutu behar du, hainbat proiektu burutzeko berezko eskuduntzak izan arren, hiru herri proiektuekin batera aritu behar du. Adostasun sendoago batean aritzeko lan handia egin behar dugu oraindik, era sistematiko batez eta kontseilariaren partehartzea handiagoarekin. Kudeaketa tekniko batetik kudeaketa politikoago batera pasatu behar dugu.

■ **Erkidegorako hauteskundeak egiteari buruzko ideiaz zer diozu?**

Idea hori orain arteko gobernuaren proiektuan izan da. Nire aburuz, ordea, maila nazionalako hainbat hauteskunde

■ **"Alderdi bakarraren ideien aurkakoa naiz".**

egin beharko litzateke lehenbizi. Eta haien ondoren dezentralizazioa gaia ongi aztertu. Frantzia beste administrazio bat izateak eromena ekar dezake. Herrien, Departamenduen, Erregioen, Estatuaren eta Europaren egiturak daude, munduan ez dago gurean bezain bat egitura administratiborik. Hau biziki kario kostatzen zaigu. Ez dut uste aukera ona denik.

□ **"Beste administrazio bat izateak eromena ekar dezake, munduan ez dago gurean bezain bat egitura administratiborik"**

■ **Edouard Balladur eta Alain Juppék gobernuan dagoen Askotariko Ezkerriari oposizioa egingo liokeen alderdi bat osatu nahi dute. Zein da zure iritzia?**

Ni oposizio anitz bat osatzaren aldekoa naiz, alderdi bakarraren ideien aurkakoa. Balladur eta Juppék oposizioan dauden alderdiak alderdi bakar batean bildu nahi dituzte, presidentziarako nahiz legegileetarako hauteskundeetan zentro-eskuineko hautagai bakarra izanenu duena. Ni formula horren aurka nago, ez diot arrakasta erdiesteko inolako aukerarik ikusten. Nire ustez, presidentziarako hauteskundeak emaitzen arabera antolatu

beharko dira Asanblea Nazionalerako hauteskundeak. Emaitzek agindu behar dute zer-nolako oposizioa mota antolatu behar den hauteskunde legegileetan. Hots, zentro-eskuinak ez badu presidentziarako hauteskundeetan Errepublikako presidente kargua berritzen ongi aztertu beharko ditu legegileetarako bozak.

■ **Eskuinatik bereiz eta François Bayrou da zure aukera, beraz.**

François Bayrou sustengatzen dut bere desmarxak edo kudeaketa politikoa birmoldaketa eta berritzearen aukera baita. Jospinen Askotariko Ezkerren egungo oposizioak bere aukera eta sinesgarritasuna galdu ditu hautesleentzat, oposizioa ez da bere proiektua ongi agertzeko gauza. RPRren aukera, Jacques Chiracen aukera da oroz gainetik. Ez naiz François Bayrouren aldekoa nire adiskidea delako, goi-mailako gaitasunak dituelako baizik. Bayrou, lehenbizi, UDF alderdiaren nortasuna berdefinitzeko gaitzeko lana

burutzen ari da. Europaren proiektutik abiatu zen eta Frantziako dezentralizazioa gauatzeko ahaleginak egiten ari da; Estatuaren politika publikoaren, liberalismoaren eta mundializazioaren aurrean fermuki ari da. Aldi berean, Bayrouk RPRren menperakuntza errefusatzeko eta oposizioko buruzagitza berritzeko lanetan tinko dihardu. Buruzagitza berritze horretan, naski, bere buruaren alde ari izan daiteke, baina orokorki bere xedea Frantzia bizi dugun desmarxak politikolari lotua da, bizi dugun errealitateari lotua.

Gaur egun, Jacques Chirac presidentziarako hautagai bakarra izatearen ideia edota Asanblea Nazionalerako hautagai bakarraren ideia ez dira ideia egokiak, eta Bayrou horri ezetz esaten lehena da. UDF alderdiak bere ikusmoldea du eta guk berau defenditu behar dugu. UDFk kartsua eta ausarta delako hautatu du François Bayrou eta bera iritzi publikoaren onarpena irabazten ari da. Europarako hauteskundeetan urratu zuen bide bereetik segitzen badu ziur erantzunak bilatzen dituen gizarte multzo zabal bat bilduko duela. Horixe da Bayrourengandik laketzen nauena ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

PPren Gobernua, abertzaletasunaren aurkako estrategia xantaiagilea dela medio, arriskuan jartzen ari da aurtengo urterako Hobetuzen finantzaketa. Iaz Espainiako Gobernuak 3.500 milioi pezeta utzi zituen ordaindu gabe, eta aurten beste 6.000 milioi pezeta eskatzen zaizkio.

PP-REN GOBERNUA XANTAIA EGITEN ARI DA LANGILEEN DIRUAREKIN

MIKEL MARTINEZ

Euskal Herriak bizi duen egoera politiko larriak, PPren Gobernuaren egiten ari den abertzaleen aurkako erasoaldiak, besteak beste, euskal langileen etengabeko lanbide prestakuntzaren finantzaketa kaltetuz du, kasu honetan EAEn bizi diren langileena. Lehengo urtean Madrileko Gobernuak Hobetuzi zegozkion 3.500 milioi pezeta (140 milioi libera) utzi zituen

ordaindu gabe, eta aurten ere berdin gertatuko ote denaren kezka dago, iazkoaz gainera eskatu diren 6.000 milioi pezetei (249 milioi libera) dagokienez. Beraz, berriro ere azkenerako langileek ordaindu behar dituzte PPren Gobernuko interes partikularrek eragindako krisialdi politikoaren ondorioak. Izan ere, PPren Gobernuak ez da gauza baliabide ekonomikoak diskriminaziorik egin gabe behar

bezala administratzeko, kontuan izanik, gainera, neurri handi batean, Gizarte Segurantzaren bidez, langileengandik eta horien enpresengandik lortutako baliabide ekonomikoak direla. Urtean 12.000 milioi pezeta, ELAk bere azken Biltzairean adierazitakoaren arabera.

250.000 LANGILE BIRZIKLATU ZIREN IAZ. Hobetuzek Euskal Autono-

mia Erkidegoko 250.000 langileren prestakuntza eta birziklatze ikastaroak finantzatu zituen 2000. urtean, nahiz eta bere baliabideak mugaturik izan, aurreko legeintzaldian Espainiako PPren Gobernuak eta EAeko Gobernuak ezarritako hitzarmenaren arabera eman beharreko 3.500 milioi pezetak emateari uko egin ziolako Espainiako Lan Ministerioak.

Hobetuzek, 2000. urtean, 888 prestakuntza plan onetsi zituen 250.000 langileri ikastaroak eskainiz, bere aurrekontuetan Eusko Jaurlaritzaren 1.000 milioi pezetako ekarpen berezi bat gehitu ondoren. Planik gehienak Bizkaian eskaini zituen, 531 plan osatuz, Gipuzkoan 347 egin zituen eta Araban 140. Honako plan motak izan ziren: enpresakoak, 580; elkartuak, 160; sektorekoak, 17; sektore artekoak, 15; kooperatiba eta autonomoenak, 99; eta norbanakoak, 17.

Plan horiek 3.870 milioi pezetako finantzaketari esker gauzatu ziren. Horietako 1.550 milioi INEMetik etorri ziren -hala ere, beste 3.500 eskatzen zitzaizkion-, 1.320 milioi Eusko Jaurlaritzatik, eta 1.000 milioi Europako Gizarte Fondotik.

Espainiako Gobernuaren jarrera ikusita, Hobetuzeko arduradunek idazki bana bidali diote Lan Ministerioari eta INEMi, indarrean dagoen legeria bete dezan eta, horrenbestez, 2000. urterako prestakuntza fondoan jartzeko dituzten 3.500 milioi pezetak jar ditzaten. Aldi berean, beste 6.000 milioi pezeta eskatu dituzte 2001. urterako. Idazki horietan Hobetuz Fundazioko lehendakari José Luis García Bengoak, patronalaren ordezkariak, euskal langile eta enpresariak, Gizarte Segurantzako kuoten bidez, zenbateko ekarpena egingo duten zehazteko eskatu die. Egoera horrelakoa izanik ere, Hobetuzeko arduradunek diotenez, aurtan ez dira finantzaketa guztia eskuratu arte itxaroten geratuko prestakuntza planak esleitzeko, eta iritsi ahala banatzen joango dira.

Hobetuzek igaro duen eta igarotzen ari den egoera larriak tentsioak eragin ditu azken hilabeteotan, patronalaren ordezkarien, Eusko Jaurlaritzaren eta sindikatuen artean, eta are mobilizazioak ere eragin ditu fundazio horretako kide diren ELA eta LAB sindikatu abertzaleen eskutik. Sindikatu abertzaleen

■ Sindikatu abertzaleek gogor kritikatu dituzte Aznarren Gobernu eta CCOO eta UGT sindikatu estatalistak, Hobetuzekiko duten jokamoldeagatik.

ordezkariak Hobetuzeko beste kideekin batera lan egitea erabaki dute, beraiei dagokien eta Madrilek ukatzen dien finantzaketa eskuratzeari begira. Baina, bestalde, Eusko Jaurlaritzari eskatzen dio Madriletik legez dagokion kopurua igortzen ez duten bitartean Lakuako Gobernu izan dadila finantzaketa aurreratzeaz arduratuko dena, ez ditzaten azkenerako langileek jasan behar

tezke: batetik, Madrilek akordioa behar bezala bete gabe jarraitzea, hau da, langileek INEMen jartzen duten dirua ez ematea Hobetuzi, eta, bestetik, Eusko Jaurlaritzak jarrera ausarta hartu eta dagokion finantza bermea egituratzea.

■ EAeko langileek kotizatutako 12.000 milioietatik 1.500 milioi bakarrik eman zituen Madrilek Hobetuzentzat 2000. urtean

izan beraiekin zerikusi handirik ez duen krisialdi politiko baten ondorioak.

Hobetuzeko ELAren ordezkari Eduardo Markinezek bere garaian esan zuenez, etengabeko prestakuntzari buruzko hiruren arteko akordioak indarrean jarraitzen du, eta "Madrilek iturria ixten badu, Eusko Jaurlaritzak eutsi beharko dio aurreikusitako finantzaketa eskuratzeko tirabirari, baina ezinbestekoa da Eusko Jaurlaritzak behar dugun finantzaketa ziurtatzea ekonomi eragozpen berezirik gabe jardun ahal izateko".

Hobetuzen egoera benetan da ahula, eta, Hobetuzeko LABen ordezkari Arrearen esanetan, bi aukera aurreikus dai-

NORA DOA DIRUA? Espainiako, EAeko eta Europako Administrazioek langileen etengabeko prestakuntzarako jartzen dituzten diru kopuru handiak ez dira, nonbait, zintzotasunez eta duten xedearen arabera banatzen. Partida batzuk hainbat patronal eta sindikaturen finantzaketarako

desbideratu izan dira noizbait. Horrela adierazi izan da, behintzat, hainbat esparru sindikaletan. Diru gehiegi dabil jokoan, eta erraza da plan bat eta bestearen artean edo ikastaro batetik bestera milioi bat edo beste administratzaileen eskuetan itsatsita geratzea. Zenbat eta kontrol gutxiago ezarri diru laguntzei, orduan eta errazago izango da horrelakoak gertatzea.

Horrela EAEn, azken lau urteetan, Hobetuzen eta Forcemen 28.000 milioi pezetatik gora erabili dira euskal langileen etengabeko prestakuntzarako ikastaroak antolatzen laguntzeko. Gainera, 1993tik 1996ra bitartean, etengabeko prestakuntza bultzatzeko erakunde

■ Hobetuz eta Forcem, bi fundazio etengabeko prestakuntzarako

Hobetuz etengabeko prestakuntzarako euskal fundazioa da -hobeto esanda, EAEko fundazioa-, eta Forcem, berriz, helburu bereko Espainiako Estatuko fundazioa. Hobetuzen osaketan Administrazioak bost ordezkari ditu, Confebask patronalak lau ordezkari, ELA sindikatuak bi ordezkari eta LAB, CCOO eta UGTk ordezkari bana. Forcemen, bestalde, patronalaren ordezkari gisa CEOE eta CEPYME daude eta sindikatuen aldetik CCOO, UGT eta CIG (Galiziako Sindikatu arteko Konfederazioa).

Hobetuz duela lau urte jaio zen autonomien eskumenen

MIKEL MARTINEZ

bakarra Forcem zenean, EAEk 5.000 milioi pezeta jaso zituen birziklatze ikastaroetarako diru laguntza gisa.

Hobetuz 1996an sortu zenetik, enpresa gehienek nahiago izan dute euskal fundaziora jotzea. Horrela, 1998an, Hobetuzek 711 prestakuntza plani eman zion diru laguntza, eta Forcemen laguntza, berriz, 158 planek jaso

bidetik", eta, gainera, Forcemek duen antolamendu sistemak *"berekin darama ustelkeriaren hazia"*. Forcemeko fondoak banaketa CEOE, CEPYME, CCOO, UGT eta CGIren artean osatutako batzorde parekideak erabakitzen du, eta Hobetuzekoak, berriz, Lehendakaritza, Industria eta Lan sailek, Confebasketik eta lau euskal sindikatu nagusiek osaturik, hiru esparri

emaitza gisa. Sindikatu abertzaleak eta gaur egun EAKo Sabin Intxaurragaren esku dagoen Lan Administrazioa bera bi erakundeak kontrajartzen eta Forcemek EAEn inolako prestakuntza ikastarorik eman ez zezan saiatu ziren, lan horretan Hobetuz bakarrik aritzeko asmoz, baina ez dute lortu. Ikastaroak eman nahi dituztenek erabakitzen dute bi fundazio hauetako zeinengana jo nahi duten diru laguntza eskatzeko. Horren ondorioz, gertatu izan da ikastaro berberari bi aldiz eta bi bide ezberdinetatik diru laguntza eman izana.

Espainiako Gobernuak Hobetuzi edo Forcemi ematen dion tratua guztiz ezberdina da eta nabarmena gertatzen da bataren eta bestearen arteko diskriminazioa. Ikusi dugunez, Hobetuzek eragozpen ugari aurkitzen du handik eta hemendik eta, aldiz, Espainiako Gobernuak 1.400 milioi pezeta (56 milioi libera) eman zizkion Cepymeri, 2000. urteko bigarren hiruhilekorako eta plan bakar baterako, CEOEri 1.400 milioi eta CCOO eta UGTri 1.368 milioi pezeta (54 milioi libera) bakoitzari. Hobetuzek, berriz, urte osorako eta bere plan guztietarako 1.550 milioi besterik ez zituen jaso ●

zuten. Bi fundazio horien arteko aldea are handiagoa izan zen 1999an. Europako Gizarte Fondoak emandako aparteko diru laguntza berezi bati esker, prestakuntza planetarako bigarren deialdi bat egin zen, eta 9.712 milioi pezetara iritsi zen Hobetuzen bidez xedatutako diru laguntza, Forcemek emandakoa 1.817 milioi pezetakoa izanik.

ELA sindikatuak esan izan duenez, *"Forcem egitatezko bidetik dago hemen, eta ez eskubidezko*

ezberdinetako erakundeek osatutako batzorde batek erabakitzen ditu prestakuntza planak. Gainera, EAEn, Lanbide Heziketako Zentroei ematen zaie lehentasuna langileak birziklatzeko, eta ahalik eta gehien murrizten da sindikatuen eta patronalaren esku-hartzea etengabeko prestakuntzaren kudeatzaile edo emaile gisa.

Hobetuzek duen antolatze modu honek Forcemen eredutik urruntzeko helburua du. Izan ere, ELAk dioenez, *"eredu horren arabera, etengabeko prestakuntzaren egitasmoa barruan dauden erakunde finantzabide bihurtu da (sindikatu eta patronalena), zuzenean edo zeharka. Fondoaren hartzaile izan behar luketenen ez dute horiei buruzko inolako erabaki ahalmenik"*.

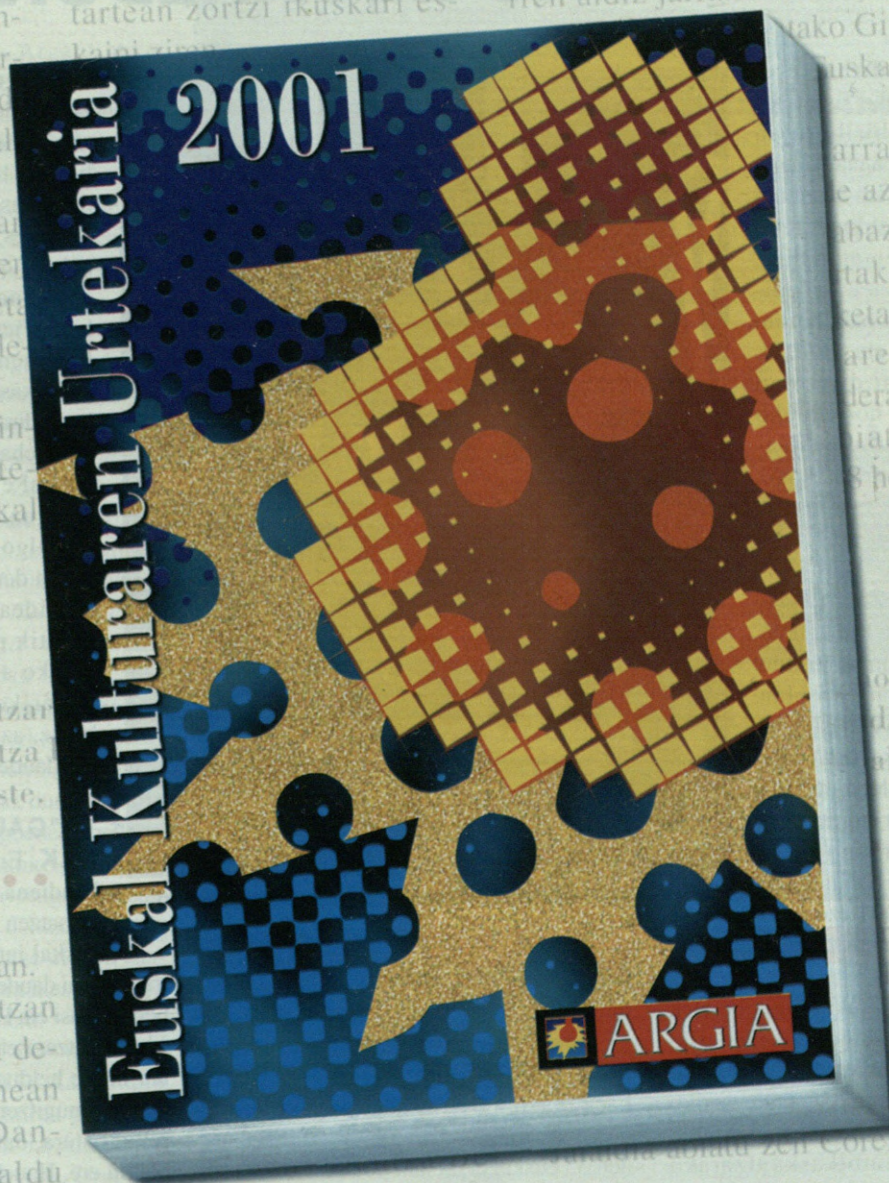
Konpondu gabeko beste arazo bat etengabeko prestakuntza hori eskaini behar duten zentroen homologazioa da. Gai horri irtenbide egoki bat emateak asko lagunduko luke diru laguntzen kudeaketan gardentasun handiagoa lortzeko. Hobetuzek, dagoeneko, prestakuntza hori emateko aurkeztu diren zentroak homologaziorako prozesu horretan sartzea behartu ditu, eta Forcemek, aldiz, amaitu berri den Etengabeko Prestakuntzarako Akordioa berritzearen zain gertzea erabaki du zentroen homologazioa proposatzeko ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Dantza

Otsailaren 4koa

365 EGUNETAN erabiliko duzu

Euskal Kulturaren Urtekaria laster da kalean!*

*ARGIAko harpidedunek etxean jasotzen dute urtekaria

HABEren eskutik Euskal Herritik kanpo ematen diren helduentzako euskara eskolak sendotzeko plana abian da. Ikastaro hauetan 1.100 pertsonatik gora ari dira, erdia baino gehiago Amerikan. Planak irakasleen trebakuntzari arreta berezia eskainiko dio.

ERBESTEKO EUSKALDUNAK

Bitxia badirudi ere, Espainiako Estatuko zenbait hiriburutan eta Europa eta Ameriketako hainbat hiri eta herritako euskal etxeetan helduentzako euskara klaseak ematen dira. Hauek izaten dituzten baliabideak, ordea, ez dira nahi bezain ugariak. Hori dela eta, HABEk sendotu egin nahi ditu plan baten bitartez, eta horretarako irakasleen trebakuntzari garrantzi berezia eskainiko dio. Honez gain, eskola horiek materialez eta teknologia berriez hornituko ditu.

Jose Frantzisko Zinkunegik, HABEren teknikari eta egitasmo honen arduradunak, azaldu digunez, 2003 bitarteko plan hau funtsean 1990ean hasitakoaren 3. fasea litzateke, orain arte burutu diren irakasleen euskalduntze, trebakuntza eta eskolak ematen hasi ondorengo fasea alegia. Gainera, Hizkuntzen Urte Europarra 2001 izeneko egitasmoaren barnean kokatu beharko litzateke.

Bere garapenean teknologia berriek garrantzi handia izango dute; batetik, ikasle eta irakasleen arteko komunikazioa hobetzeko euskal etxeetan ezarriko den Habenet sarearen bidez; eta bestetik, Hezinet izeneko autoikaskuntzarako multimedia programaren bitartez. Azken hau ikasle-irakasleek bere kabuz hizkun-

■ Atzerriko hainbat irakasle Lazkaon da egunotan.

tza maila hobetzeko erabili ahal izango dute.

Euskal Herritik kanpo, munduan zehar, 1.100 pertsonatik gora ari dira euskara ikasten helduentzako eskoletan, gehienak mundu osoan barreiatutik dauden 35 euskal etxeetan, 40 bat irakasleren laguntzarekin. Espainiako Estatuan, esaterako, Madril (200 ikasle), Bartzelona

(100 inguru), Valladolid, Valentzia eta Mallorcako Palma-ren kasuak aipatu beharko lirateke. Europan, berriz, beste ehun bat lagun ari dira ikasketa prozesuan, Paris eta Londres izanik gunerik nagusienak.

Dena den, euskara eskola hauek jende gehien biltzen duten kontinentea Amerika da, 600dik gora ikaslerekin. Aipatzeko modukoak dira EEBBetan New York eta mendebaldeko (Idaho, Nevada...) euskal etxeen kasuak, eta baita Uruguai (125 ikasle), Txileko, Brasilgo eta Venezuelakoak ere. Baina denen gainetik Argentinako adibidea azpimarratu behar da, batetik plan honetan bera izan delako aitzindaria, eta bestetik, Ameriketako euskal etxe (eta beraz, azpiegitura) gehienak bertan daudelako.

"GAUTXO" EUSKALDUNAK. Euskara ikasteko gogorik handiena euskal argentinarrengan sumatzen da, eta horrela, gaur egun euskal jatorriko 50 bat argentinarr

irakaslegai daude, euskara -hutsetik hasitabertan ikasi eta Euskal Herriko barnetegietara hobetzera etorri ohi direnak. Argentinarr ikasle helduen kopurua, berriz, 300en bueltan mugitzen da, beste ehun bat umeekin batera, datuak nahikoa aldakorrak badira ere. Hauek guztiak Hego Amerikako herrialde honetako 68 euskal etxeen artean euskarazko eskolak emateko gai diren 20etan biltzen dira.

Datuetan, dena den, ikasle eta irakasleen mugikortasun handia izan ohi da, kontuan hartu behar baita ez dela berdina euskara Euskal Herrian edo testuinguru erabat erdaldun eta arrotzean ikastea, eta oso gutxik lortzen dutela oinarriko mailatik harantzago egitea. Espainiako Estatuan, esaterako, asko dira lan edo ikasketak dire-

Euskara sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

“
Gau eta egun,
Euskara Lagun
”

la-eta barreiatuik dauden euskaldunak, eta hauen beharrak ere ezberdinak dira, kanpoan hiruzpalau urte egin eta gero itzultzeko asmoa dutelako; ez da agurtzeko eta oinarritzko lau gauza esateko gai izan nahi duen argentinarraren kasua, itzuleran euskara normaltasunez erabiliko duen pertsona gaztearena baizik. Azken hauei euskalduntze prozesu osoa eskaini behar zaie.

ARBASOEN BILA. Argentinako kasura itzuliz, FEVAren (Euskal Argentinarraren Entitatearen Federakuntza) datuen arabera, herrialde honetan bakarrik euskal jatorriko lau milioi pertsona egon daitezke, baina horietatik oso gutxi mantentzen dute gure hizkuntza bizirik, Euskal Herrian jaiotako zaharrek eta orain ikasten ari diren gazte apurrek batez ere. "Orokorrean, -dio Jose Frantzisko Zinkunegik- euskal etxeetan euskararen presentzia galdu egin da, belaunaldi berriak testuinguru erabat arrotz eta erdaldunean hezi direlako eta oso zaila delako horrelako egoera batean gure hizkuntza mantentzea. Zaharrek mantentzen dezakete, baina gazteak jada erabat argentinarrak dira eta beren euskalduntasuna abizenaren bidez, Euskal Herriko irudi erromantikoaren bidez eta folkloreak lagundurik aldarrikatzen dute".

Gazte horietako bat Luzia Mendez dugu, Montevideoko 19 urteko uruguaitarra, historia ikaslea, eta nahiz eta euskal jatorri zuzenik gabekoa izan, duela lau urte euskara ikasten hasi eta dagoeneko bederatzigarren urratsean Lazkao Maizpide barnetegira trebatzera etorri zaiguna. Azaldu digun moduan, euskal dantzak ikasten hasi zen Montevideoko Haize-Hegoa euskal etxean eta hortik euskara ikastera igaro zen, motibazio handiz gainera.

Beraren eta bere lagunaren asmoa Montevideoko euskal etxeetan euskal kultura zabaltzea da, eta hor euskarak garrantzi handia duenez, beste lagun batekin bertan euskara klaseak ematen hasi da, Uruguai-ko hiriburuko hiru euskal etxetako bitan. Denetara bost talde dituzte, lehenengo urratsean 10 pertsonakoak eta hortik aurrera gutxiagoak. Mendezek dioenez, "han euskara ikastea oso zaila eta luzea delako; ikasleen artean motibazioak era guztieta-koak izan daitezke, eta adibidez, gazte asko musikak erakarrira etorritzen zaizkigu, Negu Gorriak bezalako taldeen abestiak ulertu nahian esaterako".

♦ IOSU ETXANIZ

Arturoren kaiera

EUSKARA EUROPAN BARN

Euskarak bere lekua izan du joan den astean Parisen egin zen Expolangues azokan. Eusko Jaurilaritzak erakusmahai bat paratu zuen eta helduentzako euskararen irakaskuntzari leku berezia eskaini zion. Aurtengoan, tamalez,

Nafarroako Gobernuak ez da Jaurilaritzarekin batera azokan izan. Bestalde, Jaurilaritzako Hizkuntza Politikako Sailburuordetza Europako Eremu Urriko Hizkuntzen Biltzarran izan zen joan den astean.

EUSKAL KONFEDERAZIOA INDAR HANDIAGOZ

Uztartitzen egindako bileran, euskara bizi publikora hedatzeko ekimen berriak abiatzea erabaki du. Azaroaren 5a eta 11 bitartean euskararen astea antolatuko du euskarak toki publikoetan bere lekua izan dezan eta publiko zabalarari hurbil dakion helburu izanik. Halaber, Herriko Etxeetan euskararen presentzia areagotzeko neurriak hartzea eskatuko dute. Izan ere, kalean euskararen erabilera apaldu izanak areagotu egin du bizi publikoan sustatzeko beharra.

UEU-K EZ DU NAFARROAKO GOBERNUA LAGUN

Nafarroako Gobernuak eten egin du Udako Euskal Unibertsitatearekin zuen akordioa. 1990az gero diru laguntza jasotzen zuen UEUK. Hemendik aurrera UEUK proiektu jakinetarako deialdien bitartez egin beharko ditu diru laguntza eskaerak. 25 urtetan antolatu ditu ikastaroak Iruñean UEUK eta aurrerantzean ere halaxe jarraituko du.

MEDIKUNTZAN EUSKARA PLANA EZ DA BETE

Horixe dio Euskal Adarra taldeak. Planaren arabera, Medikuntza eta Odontologia Fakultateko ikasketen lehen zikloak euskaldunduta egon behar ziren eta egun enborreko bi ikasgai besterik ez dira euskaraz eskaintzen. Fakultateko ikasleen heren bat euskalduna da eta irakasle euskaldunak % 5 baino ez dira.

Urrea

■ Iruñeko San Fermin Ikastolak Euskaltzaindiaren brontzezko domina jaso du, azken 30 urtetan euskararen eta kulturaren alde egin duen lanagatik. Iazko Nafarroa Oinez antolatu zuen San Fermin herrialdean batxilerra eskaintzen duen lehen ikastola da. Zorionak eta lanean gogor jarrai dezazuela!

Ikatz

■ Askotan aipatu izan dugu enpresek publizitatea egiterakoan euskara ez dutela aintzat hartzen. Batzuek ele bitan egiten dute publizitatea, baina euskarazkoa ez da egoki egiten. Telepizza kasu. Jaso dugun orrian zera dator: "Satitxoak bertan jateko dendan ondoriozko prestatutako pizzak dagokio". Euskara ote?

GARBIA, AGORTEZINA... BAI

Nafarrak eta bertara hurbiltzen direnak honezkero ohitu dira zutabe zuri galantak hiru besoak biraka dituzfela ikusten, Euskal Autonomia Erkidegokoak eta Iparraldekoak ez hainbeste. Nafarroa Espainiako zerrendan haize erroten bidez sortutako energia ekoizleen artean aurrena da. Orain duten egitasmoa betez gero Europako parke eolikorik handiena izango du. EAEn iaz eraiki zen lehen parke eolikoa, Elgeakoa.

Energia eolikoa agortezina da, garbia... makina bat energia iturriarekin alderatuz paregabea.

Baina, energia alternatiboa dela gizarte osoari sinestaraztea nekeza izango da. Haize errotak jarrita energia ez berriztagarriak eta kutsakorrak alboratuko dira ala bata zein besteak erabiliko dira? Zer egin erroten kontra jotzen duten hegaztiekin? Eta mendian irekitako pisteekin? Eta errotaz betetako mendi paisaje ederrarekin? Energia iturri honek eragindako kalteak eta onurak balantzan jarri beharko dira eta ea pisuak zein aldetarako egiten duen.

Testuak:

Daniel Udalaiz/Liarni Arrieta/
Ainhoa Oiartzabal

IA ENERGIA ALTERNATIBOA ?

■ Haize errotek energia sortzen dute, baina mendiekin zer gertatuko da?

Gure lurretako hainbat gainetan ikus daitezkeen haize errota ospetsuen bidez lortutako energia eolikoa zabaltzen ari da Hego Euskal Herrian zehar, eragiten dituen ingurumen eta ikusmira arloko ondorioengatik eztabaida batez inguratutik. Beste inon baino gehiago Nafarroan ari da indartzen energia mota hau, eta, gaur egun, Espainiako Estatuko indar eolikorik handiena da. Halaber, euskal lurralde horretan baimena emana zaio

Europako parke eolikorik handiena izango denari. 194 errota izango ditu eta 124 megawatt ekoiztuko ditu. Iparraldean, oraingoz bederen, ez dago inolako parke eolikorik.

Energia alternatibo hau urrats erraldoiak egiten ari da, eta sektore bultzatzailerik bihurtzen ari da euskal industria laguntzailearentzat. 1999an 394 MW-eko igoera lortu zen eta 1.228 MW-eko potentzia lortu zen Espainian. Nafarroak, dagoeneko, 293 MW ditu. Duen garra-

tiaz jabetzeko, nahikoa da ohartzea datorren hamarkadan Espainiako Estatuan sektore eolikoan egingo den inbertsioa bi bilioi pezetakoa (40.000.000 libera) izango dela. Gamesa Energia, Eólicas de Euskadi eta Guascor bezalako enpresa handiak izango dira onuradunak.

GUTXIENEZ BOST PARKE EAE-

N. Eólicas de Euskadik burutua du Elgeako mendizerran aurreikusten diren 37 aerosorgailuen instalazioa, EAEko lehen parke eolikoa osatuko duten 4.100 metro-tan zehar. Eusko Jaurlaritzak, gutxienez, bost parke eoliko jartzea aurreikusten du 2005. urtera bitartean, energia kontsumoaren %3 zentral eoliko horietan ekoiztua izan dadin lortzeko xedez. Horrek esan nahi du, jartzen den potentzia 175 MWra iritsiko dela eta bost parke eoliko horiek jarrita egongo direla data horretan.

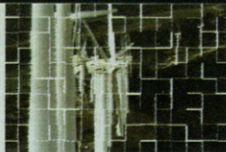
Nahiz eta beste maila batzutan, EAEn hamahiru parke eoliko jartzeko aukeraz hitz eginak diren, Gasteizko Gobernuo Industriako arduradunek, berretsi egin dute erakundeek, oraingoz, ez dutela inolako beste planik, 2005. urterako aurreikusten diren bost parke horiez kanpo. Data horretarako 2.000 aerosortzaile egongo lirarteke.

Arduradun autonomikoez diotenez, beste kontu bat izango da, bestelako pro-

ENERGIA ITURRI BERRIZTAGARRIEN BIDEZ ELEKTRIZITATEA SORTZEKO POTENTZIA MAXIMOA

* mw (megawatt)
batek 1.000kw-en
(kilowatt) balioa du

* mw (megawatt) batek 1.000kw-en (kilowatt) balioa du	Eolikoa	Fotovoltaikoa	Hiri- hondakin Solidoak	Minihidraul- ikoa	Biomasa	Megawatt-ak guztira		
	m e g a w a t t - a k					potentzia absolutua	potentzia azaleraren arabera	potentzia biztanleriaren arabera
	g u z t i r a							
Murtzia	6 mw	0,07mw	0 mw	17 mw	1 mw	24 mw	2,1 kw/km ²	0,02kw/bizt.
Valentzia	2,8 mw	0,5 mw	0 mw	39,6 mw	3,2 mw	46 mw	2 kw/km ²	0,01kw/bizt.
Errioxa	24,5 mw	0,2 mw	0 mw	42,6 mw	1 mw	68 mw	13,5 kw/km ²	0,2 kw/bizt.
EAE	0,03 mw	0,1 mw	0 mw	47,6 mw	22,4 mw	70 mw	9,7 kw/km ²	0,03kw/bizt.
Madril	0,04 mw	0,3 mw	29 mw	45,3 mw	14,6 mw	89 mw	11,1 kw/km ²	0,02 kw/bizt.
Katalunia	60 mw	0,6 mw	40 mw	213 mw	5,7 mw	319 mw	10 kw/km ²	0,05 kw/bizt.
Gaztela eta Leon	122 mw	0,6 mw	0 mw	232 mw	9 mw	364 mw	3,9 kw/km ²	0,1 kw/bizt.
Andaluzia	128 mw	3,1 mw	0 mw	187 mw	56,2 mw	375 mw	4,3 kw/km ²	0,05 kw/bizt.
Nafarroa	318 mw	0,1 mw	0 mw	146 mw	8,7 mw	473 mw	45,5 kw/km ²	0,9 kw/bizt.
Batez bestekoak eta orotarakoak	661 mw	6 mw	69 mw	971 mw	122 mw	1.828 mw	6,5 kw/km ²	0,06 kw/bizt.

■ Nafarroan Europako parke eolikorik handiena

Nafarroako Gobernuak bere baimena eman dio Nafarroako Energia Ekoizpenerako Azpiegiturak Ezartzeko Udalaz gaindiko Gorabeheren Sektorekako Proiektuari. Honek esan nahi du Energía Hidroeléctrica de Navarra SA enpresari bi kokagune berrirentzako baimena ematen zaioa. Horietako bat Kodeseko Las Llanasen jartzekoa izango da, hain zuzen ere etorkizunean Europako parke eolikorik handiena izango dena. 194 haize errota izango ditu.

Jendaurreko jakinarazpen epean bost alegazio aurkeztu ziren. Hiru baztertuak izan ziren, beste biak onartuz. Onartutako bat Izkoko zentral eolikoa handitzeko asmoari buruz Zangozako eskualdeko Ekologistak Ekinean taldeak aurkeztua izan zen, eta aurreikusirik zeuden 43 dorreetatik zortzi ezabatu egin dira. Beste alegazioa, aerosorgailuen kokapenaren aldaketagatik eta 583,20 megawatt-eko helburua ez gainditzeagatik, enpresa sustatzaileak berak jarria izan zen.

Onespen honen ondoren EHN enpresak baimen osoa du Izkoko parkea ez ezik, Peña Blanca, Alaitz, Salajones eta Leitza-Berueteko parkeak handitzeko. Nolanahi ere, planik garrantzitsuenak Goñiko bailaran 56 errota eta Kodeseko Las Llanasen 95 errota jartzearen ingurukoak izango dira, ondoren, bigarren urrats batean, beste 99 aerosorgailu jartzeko asmoarekin ●

posamenak aurkeztuko dituzten sustatzaile pribatuak nahiz publikoak egotea.

Elgeako lehen fasearen ondoren, haren bigarren faseari ekingo zaio, eta ziur aski, horren ondoren, Oizko proiektuak jarriko dira abian, 23 MW sortuko dituzten 35 errotarekin, eta baita Orduntekoa ere, 56,8 MW sortuko dituzten 86 errotarekin. Eta 2005etik aurrera ikusiko da zer egin behar den, hau da, instalatutako potentzia areagotzea edo dagoenarekin geratzea. Nolanahi ere aurten hasiko dira 2010. urtera begira egingo diren plan eolikoak taxutzen. 2001. urtearen lehen egunetan entzun zenez, Bizkaian parke eolikoak zabaltzea baimentzeko dekretu bati azken ukituak ematen ari da Eusko Jaurlaritza eta lehendik aurreikusita ez zeuden lekuetan baimentzekotan dabilta. Ekologistek legearen aurkakoztat jo zuten prozedura, Sektorekako Lurralde Planaren aurkakoa zelako.

Parke eolikoak egiteko hautatu diren 13 kokagunetako udalek alegazioak aur-

kezteko epea luzatzea eskatu zuten eta Gasteizko Industria Sailak onartu zuen eskaera hori. Plan horiek hainbat gizarte eragile eta talderen aurkako jarrera eragin dute, eta protestarako plataformak sortu dira. Horietako bat da joan den udaberrian hainbat euskal mendizale taldek osatutakoa. Gaiaren berri emateko bilera batzuk egin ondoren, plataforma hau hainbat alegazio prestatzen ari da Gas-

□ Nafarroa Espainiako indar eolikorik handiena da. Halaber, Europako parke eolikorik handiena izango du

teizko Gobernuako Energiaren Sektorekako Lurralde Planari aurkezteko.

Adibide gisa, nahikoa dugu Gipuzkoako Mendizaleen Federazioaren adierazpena: "Mendizaleok, aspaldidanik, oso garbi dugu proiektaturiko zentral eolikoek ez diotela inolako onurarik ekartzen ingurumenari eta bai, aldiz, mozkin ederrak sustatzaileen sakeletarako... Ez

gaude garapenaren aurka, eta ezta energia eolikoaren aurka ere... Baina eoliko-en kontu honekin gure mendietan urte luzeetan egin den erasorik handiena eragiteko arriskua dago...".

EHK, bestalde, "benetako izaera alternatiboa" izango duen energia eolikoaren alde egonik, Plan horren aurkako jarrera erakutsi du, ez delako energia kutsatzaileraren ordezkoko energia gisa aurkeztzen, baizik eta haren gehigarri gisa. Horregatik, gizarte mugimenduen eta eragindako herrien partaidetza eskatu du, eta, aldi berean, Euskal Herrirako Plan Energetiko Nazionalaren premia aldarrikatzen du.

Energia eolikoaren zabalkundea egitate ukaezina da. Baina, datorren hamar-kadari begira, energia mota honek erronka garrantzitsuei egin beharko die aurre, eta horrek, agian, bere garapena muga dezake. Sektore honetako adituek diotenez, kokagunerik onenak dagoeneko eskatuak daude. Nahiz eta energia garbia

MONIKA DEL VALLE

izan, eragin nabarmena izan dezake ingurumenean, ikusmiran duen eraginagatik. Halaber, garapen teknologiko garrantzitsuari esker, makina indartsuagoak erabiliz, leku gutxiago hartuz eta errota gutxiago erabiliz, ordu gutxiagotan, gaur egungo tresnekin baino energia gehiago ekoiztu ahal izango da.

BBVA ETA IBERDORLA ONU-RADUN NAGUSIAK.

Energia eolikoaren garapenean, bai Euskal Herrian eta bai Espainiako Estatuaren gainerako lurraldeetan, egoitza Euskal Herrian duten bi enpresa izango dira onuradun handienak, hau da, BBVA eta Iberdrola, Corporación IBVren kide izanik, akzio bidezko partaidetza baitute Gamesan. Arabako Gamesa enpresa, bere Energia sailean, Gamesa-Energia, aerosorgailuen munduko hirugarren ekoizlea bihurtu da. Arabako elkarte honek aurtengo urtean Espainiako Estatuan jarriko diren aerosorgailuen %60ko kuota beregana dezake eta sektorean nagusi bihur daiteke parke eolikoek ekoizpen, ustiapen eta mantenimenduari dagokionez. Honela, Gamesa Eólica munduko hirugarren enpresa bihur daiteke aerosorgailuen fabrikazioan, bigarrenetik oso hurbil. Euskal elkarte honen fakturazioa, joan den 2000. urtean, 100.000 milioi pezeta ingurukoa izan zen.

Bere planak aurrera eramateko, Gamesa Eólicak 50.000 milioi pezetatik gorako inbertsioak egin zituen. Baliabide horiek Espainiako Estatuko ia autonomia erkidego guztietan parke eolikoak eraiki-

MONIKA DEL VALLE

■ BBVA eta Iberdrola izango dira onuradunak Gamesan akzioak baitituzte.

tzeko erabiliko dira. Proiektu horiek aerosorgailuen pieza eta zati batzuk egiteko eta muntatzeko filialak jarri sendotuko dira.

Horrela Gamesa Energiak bederatzi planta ditu Espainiako Estatu osoan. Bere egoitza nagusia Iruñean dago, eta hor daude kokaturik ingeniariaritz zerbitzuak. Dorreak Olazagutian egiten dituzte eta palak Altsasun. Aragoi ere baditu planta batzuk, Tausten (muntaketa) eta Cadreten (dorreak egin eta muntatzeko). Miranda de Ebron ere egiten ditu dorreak, Albaceten palak, eta Galiziako Somoza eta Santiago de Compostelan palak eta muntaketak.

Enpresako Ikerketa eta Garapen sailak ere zeregin garrantzitsua du jardueraren sustapenean. Horri esker, une honetan, Gamesa Eólicaren aerosorgailuak %100 berak eginak dira.

Hain zuzen ere, aurtun bertan, eus-

kal enpresa honek Iruñean garatutako bi prototipo berri merkaturatzea aurreikusten du. Horrela, tamaina handiagoko aerosorgailuetan sartu nahi dute. Beraien teknologiarekin 850 KWko makina bat egingo dute, eta G52 izena jarriko diote (G47 660 KWkoa da). 1.000 KWko beste bat ere egingo dute. Halaber, 1.650 KWko makina bat egiten hasiak dira, G66 izenekoa, eta 33 metroko palak eta 80 metroko garaiera izango ditu.

Gamesa Eólica egindako inbertsio eta hobekuntza teknikorako planari esker 1.500 aerosorgailu inguru egin ahal izan zituen 2000. urtean. Ordura arte egindako kopuruak begiratuz, garbi ikusten da urte gutxitan izandako gorakada: 1997an 155 egin zituen, 1998an 242 eta 1999an 800. Horrela, munduko hirugarren aerosorgailu egile handiena bihurtuko da ●

■ Parke eolikoek aurrerako mendi martxa ugari egin da eta egingo da.

Euskal Herriko haranak aspaldi industrializatu genituen. Orain, mendi tontorrek industrializatzeke ordua iritsi da nonbait. Energia eolikoa ez da energia alternatiboa. Gizarteak gero eta gehiago kontsumitzen du eta gose hori asetzeko beste energia iturri bat gehiago izango dira haize errota.

MENDILERROAREN KONKISTA

■ Batez ere ohitu bitartean, erroten besoeak hegaztiak akabatzen dituzte.

kontuan hartzekoa da. Izan ere, Tarifan parke eolikoa egin zutenean 50 hegazti akabatu ziren 2 urtetan. Parkea zabortegi eta sai kolonia baten habi gunearen artean zegoen, zabortegia itxi zenean arazoa konpondu zen.

Behin eta berriz aipatzen den inpaktua paisaia sortarazten duena da. Haize sorgailuaren neurriak ikaragarriak dira, 60 metro luzeko zutabea, 20 metroko hiru beso eta 10x10 metroko oina. Urrutiratzen saiatu arren ez ditugu nolanahi bistatik galduko lerrokaturiko erraldoi zuriak.

Zarata bi motatakoa izaten da, mekanikoa eta aerodinamikoa. Mekanikoa, ardatzak eta motorrak sortzen dutena, asko murriztea lortu da. Aerodinamikoa aldiz, haizeak helizeen kontra jotzean sorturikoa, ezin da gutxitu. Zaratarekin inguruko fauna uxatu egiten dela diote. Parke eolikoek sortzen dituzten kalteak aztertzeke ez da benetako ikerketarik egin. Politikoek nahiago dute beste motatako inpaktuak aztertzea: telebista uhinetan sortutako interferentziak aztertzen ari dira gaur egun.

Nahiz eta orain arte alde txarrak soilik aipatu, izatez parke eolikoak ez dira

■ Nafarroan saiak hil dira jada.

Gure garapen industrialarekin haranetako ekosistemak suntsitu ditugu, ibai, baso eta padurak hormigoiz estali edo landaketa bihurtuz. Baina honekin ez gara ase eta mendilerroak konkistatzera goaz. Orain arte gizakiaren eragina jasan gabeko txokoak ustiagarri bilakatu dira. Mendiak dira Euskal Herrian ondoen mantentzen diren inguru naturalak. Parke eolikoen eraikuntzarekin gailurren industrializazioa hasi da. Hauek eraikitzeke interesgarriak diren leku guztiak 800 metrotatik gora daude. Errota hauen eraikuntzak, mendiaren apurketa ekarriko du, pista berrien irekitzea eta, ondorioz, orain arte mendiak babestu dituen inkomunikazioa gainditzea.

Baina ez gaitezen engaina, merezitako mendiak ditugu, energi kontsumoak gorakada itzela izan baitu azken urteotan. Kontsumoa jaun eta jabe den gizarte honetan, energia murrizketak kontsumo ohitura asko aldatzea eskatzen du. Nor dago berogailurik gabe negua igartzeko prest? Eta nork utziko du autoa bizikletari heltzeko?

Noski, energia berriztagarriak beti dira erregai fosilak baino garbiagoak.

Kutsadura atmosferikorik ez dute sortzen. Zentral nuklearrekin alderatuz ere abantailak besterik ez ditu. Hala ere, hori ez da kontua, gizarte honen energia eskaera etengabe handitzen ari da eta eskaera horri aurre egiteko, lehengo energia iturriez gain parke eolikoak ezartzen ari gara. Parke eolikoak alternatiba moduan saltzen dira. Ingurumena zaintzen duen energia iturria balitz bezala. Erregai fosilen ordeztaila izan beharrean gure erosotasunen euskarri da. Beraz, proiektu erraldoi hauek geldiaraztea ez da batere erraza, batez ere interes ekonomikoak tartean direnean. Proiektu hauen helburua ez da ingurumena babestea.

Ingurumenean sortzen dituen kalteak oso ondo neurtu gabe egon arren, ez dira hain mespretxagarriak: parke eolikoak eraikitzeke garaian sortzen den lur mugimendua, bai bertara iristeko egiten diren pistengatik, bai linea elektrikoak lur azpitik doazelako, eta baita kontrol eraikin eta haize sorgailua eraikitzeke.

Errotaren 20 metroko hiru besoeak hegaztiak harrapa ditzake. Batez ere jarri eta berehala txoriak bertan etsaia dutela konturatu arte gertatzen dira istripu gehienak. Parke eolikoaren kokapena ere

■ Gurelur elkarteak: "Energia eolikoa hondamendi handia sortzen ari da"

Nafarroan ezarritako energia eolikoa hondamendi ekologiko handia sortzen ari da. Gainera, energia honen enpresa ekoizleek komeni zaien bezala agertzen dute hedabideetan energia eolikoaren ekoizpena. Hots, ahanzten dute aipatzea ekologiarri eta paisaiari egiten zaien kalte larria. Proiektu eolikoaren gauzatzeko modua salatu beharrean, proiektuetan milaka milioi pezeta erabiltzen dute. Areago, diru hau modu interesatuan banatua denez gero ekologiarren aldeko taldeen mesfidantza gutxitzea lortu du. Nafarroako Gobernua Nafarroako Ingurumen Saila Energia Hidroelektrikoa (NEH) enpresaren proiektuan nahasia dago. Gobernuak proiektuak sor dezakeen edozein arazo saihestea eta legearen haustea zuri-tzea xede ditu hartara.

Gurelur elkarteak ingurumenaren degradazio prozesua eragozteko xede. Naturaren kontserbazioaren alde ari garenok aspaldi eskatu dugu energia berriztagarrien garapena eta energia kutsakorren desagertzea. Nafarroako Gobernuak naturaren kontserbazioaren daraman praktika kontuan izanik ahalik eta informazio gehien bildu eta NEH enpresarekin zenbait bilera izan dugu. Ingurumenaren arazoak jorratzea eta adostasun batera heltzea asmoa genuen. Proiektuak sort ditzakeen kalte larriak ezagututa aldaketa batzuk egitea eskatu genion enpresari. Honek eskaerak sistematikoki errefusatu zituen, ordea.

GURELUR-EN PROSAMENAK.

Hona gure proposamenak energia eolikoaren garapenak Nafarroa Erkidegoko

balore naturalak suntsi ez ditzan.

✓ Proiektu eoliko guztiak berehala etetea eta eraikitako zentralak sorturiko kalteak aztertzea. Era honetako azpiegiturek naturan sortzen duten kalteak eza-gutzeko aukera litzateke hartara.

✓ Nafarroan erabiltzen ari den zentral eolikoaren eredua alboratzea. Energia eolikoaren eza-pena gure Erkidegoan sortzen ari den kalteak sor ez ditzan zentral eolikoaren eredu honen bi alderdi aldatu behar dira.

1. Aerosorgailuen kopurua. Proposaturiko zentral gehienek aerosorgailu soberen instalazioa aurrikusten dute.

■ Ekologia eta paisajea dira kaltetuak.

Erreniega eta Leitza-Berueteko zentralak eraikita NEH enpresak bere proiektu guztiak aldatu eta aerosorgailuen kopurua izugarri emendatu da; zentral askotan kopurua bikoiztera helduz.

Zentral bakoitzean kokatu beharreko aerosorgailuen kopurua lurrazalaren orografiaren, eskualdeko balore ekologikoen, paisaiari egin kalteen eta kalte sozialen menpe egon behar da beste irizpide batzuekin batera, eta ez enpresen interes ekonomikoaren menpe.

2. Zentralen kokagunea. Zentralak eskualde garaietan kokatzeak aurrez aipaturiko kalteak sortzen ditu. Enpresa

eolikoaren argudioen arabera, haizeak leku horietan baino ez du hartzen behar den indarra zentralen eraikuntza ekonomikoki errentagarria izan dadin. Proiektu eolikoak benetan ekologikoak balira, zentralak kalte ekologiko txikiagoak sortuko lituzketen lekuetan kokatuko lirateke, haizearen abiadura txikiagoa izan arren. Abiapuntu bezala premisa hau kontserbazionista izanda, haizeak abiadura gutxiago duen lekuetan kokatzeko helburuarekin egin beharko lukete lan enpresa eolikoek. Gaur arte, aerosorgailuetan eginiko hobekuntzak potentzia handiagoa sortzera bideratu dira soilik.

✓ Ingurumenak jasotzen duen inpaktua eza-gutzeko azterketa zorrotza egin. Enpresek egin azterketak ez dira baliogarriak ez baita behar bezalako betarik izan. Batez ere, zentral eolikoaren eragina jasan duten mendi muinoetatik pasa diren hegaztien migrazioei buruzko datuak sartu baitira.

✓ Legeei errespetu osoa, eta batez ere ingurumenaren legeei. Proiektu eolikoei baiezkota ematean

Nafarroako Gobernua ingurumenari eragiten dioten ekintzak arautzen dituzten legeak ari da bortxatzen. Badirudi Nafarroako Gobernuarentzat eta energia mota honen defendatzaileentzat produkzioaren etekinek Nafarroako Naturaren suntsiketa konpentsatzen dutela.

✓ Energia eolikoaren produkzioa luraren kapazitateari egokitzea, eta ez industria elektrikoaren interesei. Gure lurraldeko 10.421 km. koadroetan kokatu nahi diren 30 zentralak gehiegi dira, paisaia orain arte inoiz gertatu ez bezala beteko baitute ●

hain kaltegarriak eta beste energia iturriak ordezkatzeke paregabea izan daiteke. Izan daiteke diogu, energia alternatiboa izateko onurak kalteak baino gehiago izan behar dituelako. Eta gainera, beste energia iturriak ordeztu behar ditu eta ez

besteen osagarri izan. Dena den, eta abantaila begira, ikatzaren ordeza haize errotek sortutako KW/h elektrizitateak ondorengo kutsadura aurrezten du: 0.60kg CO₂, 1.33gr. SO₂ eta 1.67 NO_x.

Eguzkiaren izpiek lur azaleko airea

berotu egiten dute. Aire honek dentsitate baxua duenez gora egiten du eta aire hotzak bere lekua betetzen du. Honekin guztiarekin airea mugitu egiten da eta hori da, hain zuzen ere, haizea. Beraz, eguzkiak lurra berotzen duen bitartean

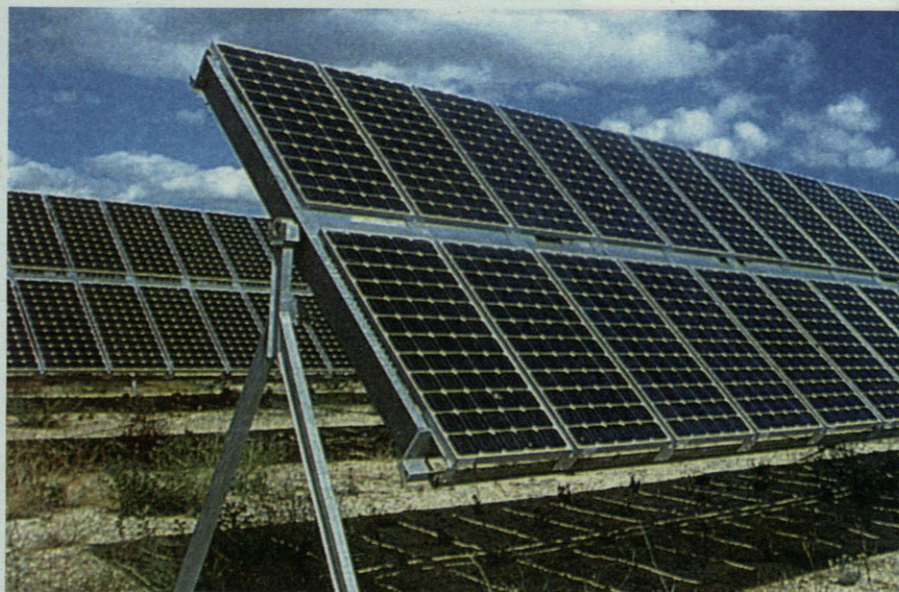
izango dugu energia hau. Hori dela eta energia eolikoa agortezina eta berriztagarria da. Bestalde, ordaindu beharreko gauza bakarra instalazioak dira, haizea doan baita, pribatizatzen ez den bitartean. Errota hauek gainera ez dute inongo hondakinik sortzen, ez dute ingurua kutsatzen eta ez dute urik eskatzen. Inguruko urei kalterik eragin gabe lortzen da elektrizitatea.

Lekutik lekura haize kopurua aldatzen da, leku batzuk besteak baino haize-tsuagoak dira noski, baina, hala eta guztiz ere, unibertsala den lehengaia dugu. Haize errota bat kokatzeko haize kopuru minimoa batez beste 6.3-6.4m/s da gutxienez.

HAIZE ERROTAK EZ DIRA BIDE BAKARRA.

Guztien ahotan energia eolikoa badabil ere, badira beste zenbait energia iturri. Gaur egungo energi kontsumoaren aurrean oso esanguratsuak ez izan arren, erabiltzen dira. Ez dira parke eolikoak bezain famatuak ez baitira hain errentagarriak. Nahiz ingurumenaren osasunarentzat egokiagoak izan. Guztietan zaharrena hidraulikoa dugu, garapen bidean dagoen energia industria. Energia mota hau uraren indarrez baliatzen da. Ura desbideratu eta turbinak mugiarazten dituzte. Ingurugiroak jasan-dako eraginak nabarmenak izan dira orain arte. Gaur egun ubide ekologiko eta eskalen bidez murriztu egin da arrainen gain sortzen zen inpaktua.

Energia fotovoltaiakoa beste energia alternatibo bat da, eguzki indarra zuzenean erabiltzen delarik. Egin diren instala-

■ Haizearen indarra ez ezik eguzkitikoa ere erabiltzen da Euskal Herrian.

zio gehienak edateko uraren klorazioan erabiltzen dira. Baina eraikin inportanteenak irrati errepikagailu eta telekontrol zonetan egiten dira. Adibidez Gerindako parke eolikoan 320 eguzki plaka erabiltzen dira 28.8 KWp-ko potentzia lortuz.

■ Merezitako mendiak ditugu, energi kontsumoak gorakada itzela izan baitu azken urteotan

Ahaztu gabe nekazal inguruko hainbat herritxo inkomunikaturen argi indar eskaerak betetzen dituela. Energia mota honekin Telefonica ere saiatu zen, kabina alternatiboak sortuz, baina hauetako kabina bat errentagarri izateko hilean 60.000 pezetatik gorako irabaziak izan

behar ditu. Beraz, kostako zaigu eguzki plakez osatutako kabina topatzea.

Munduko biomasak sorturiko energia ere berriztagarria da. Energia mota hau batik bat industrian erabiltzen da, papezko pasta egiten eta egurraren industrian. Dena dela portzentaje txiki bat etxeko berogailuetan erabiltzen da. Erregai mota hau batez ere baso eta nekazaritzako hondakin eta egur industrietatik dator. Azkenik energia geotermikoa

dugu. Lurrak barnean duen berotasuna aprobetxatzean datza. Euskal Herrian energia mota honek ez du potentzial handiegirik, baina Fitero bezalako bainuetxeetan erabili ohi da. Energi mota hauek guztiak ikertzeko daude eta teknologiak badu zer hobeturik ●

■ Parke eolikoek kalteak gutxitzeko proposamenak

- ✓ Lur mugimendua ahalik eta txikiena izatea bere berreskurapena bermatuz.
- ✓ Parke eolikoa eraikitzeke garaian inguruko landareta errespetatzea.
- ✓ Parke eolikoa ingurunera ondo egokitzeko birlandaketa eta berreskurapen neurriak hartzea.
- ✓ Ingurunean dauden bide eta errepedeetaz baliatzea, berriak sortu gabe.
- ✓ Eraikitzen diren pista eta bide berrietan, parke eolikoan diharduen langileez kanpoko motorrezko ibilgailuei sarrera galaraztea.

- ✓ Hegaztien janleku eta zabortegeak parke eolikitik aldentzea.

Behin parkea eraiki ondoren, ingurumenaren jarraipen plana egingo da:

- ✓ Inguruko hegaztien jarraipen zehatza egitea, kalteak zehazteko.
- ✓ Hartutako berreskurapen neurrien kontrola eta jarraipena egitea, sortu diren arazoei aurre eginez.
- ✓ Gizarte balorazioa inkesten bidez.
- ✓ Ingurumen heziketa jarduerak bultzatzea ●

Iñaki Tolaretxipi. EHUKo Energia baliabideetako irakaslea ■ Etorkizuna Euskadiren aire energiaren baitan

Hasiera hasieratik esan beharrean nago nire ustez energia sortarazteko era perfektorik ez dagoela, bakoitzak bere alde on eta txarrak dituela, errentagarritasunaren mesedetan egiten dena inguruarekiko kaltegarri izan daitekeela eta, alderantziz, inguruarekiko begirunea zainduz lor daitekeen energia oso garestia dela. Horrela, airea medio gaur egun sortzen den energia irtenbide orekatutzat har dezakegu.

Badaude gai honi buruz dugun irizpidearen aldeko arrazoiak. Azken hamar urtetan teknologiaren aldetik izan diren hobekuntzak, horretarako bitarteko teknikoak nahi bezala antolatzeak aukerak, petroleoak dituen baldintzak: isurgai honen zenbatekoa mugatua da, prezioek gorantz etengabe egitea, konbustioaren emisioak tarteko, ozonoaren aurkako erasoak...

Hasieran esandakoaren arabera, dena ez da urre eremu honetan ere: inguruarekiko inpaktoa ukazina da, hegaztiak nozi ditzaketen kalteak, paisaiaren ikuspuntutik sortzen duen eraldaketa, eraikitzerakoan gerta ohi diren lurren mugimenduak, zarata...

Aipatutako on-gaitzak kontuan hartuz, airearen indarrakz baliatuz sortutako energia onargarria dela deritzogu beti ere zenbait baldintza gogoan hartzekotan: aerosorgailuen zenbatekoa mugatu egin behar da, tokiak ongi aukeratu, ingurua

errespetatu eta bere eskakizunak aintzat hartu.

Etorkizunari dagokionez, ordea, gauzak ez dira beti nahi bezain eroso bideratuko. Alde batetik hor daude petroleo konpainien indar eta interesak eta, bestetik, gogoan hartzeko izango da energi iturriei dagokienez Europa mailan sortu eta ezarriko den legea, zeinaren bidez biomasa, eguzkia eta airearen eraginez sortutako energiak hobetsiak izango baitira.

Hurrengo urteetan energiaren sorkeran izango diren aldaketek eragina izango dute gizartearen baitan eta baita honen energiarekiko orain arteko kulturen. Energia iturriak ezezik gizartearen portaera ere egokitzuz joango da ●

DANI BLANCO

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaiteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxe:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

“Euskal gizartea” eta “euskal lurraldeak” terminoak erabiltzen ditugu ardura. Alta, gizarte multzo ezberdinak osatzen ditugu euskaldunok. Egungo zazpi lurraldeetatik haratago bizi izan dira euskaldunak historian, baita egun ere. Paue eta Bordeleko euskal diasporak, kasu.

EUSKAL DIASPORA HURBILA ARBASOEN ARRASTOEN BILA

Euskal diaspora hizpide izan dugu lehenago ere gure aldizkarian. Joan den urtean, Pariseko euskaldunen bizimoldeari buruzko erreportaia zabala ekarri genuen. Geroago, Estatu Batuetako zenbait hiritako euskaldunen berri eman izan dugu. Oraingoan, euskal diaspora hurbilaz interesatu gara. Paueko nahiz Bordeleko euskaldunen bizitza amini bat ezagutu nahi izan dugu.

LAGUNT ETA MAITA.

Paueko eskual diaspora bizi-bizirik dago egun, kementsu.

Paueko euskaldunak “Lagunt eta Maita” elkartearen inguruan antolatzen dira komunzki, eta elkartearen izaera eta izena lotzen saiatzen dira. Berebat, barne estatutuen arabera, elkarte edo ba-tasun hau apolitiko eta akonfesionala da. Harremanak elkar landuz, moralki nahiz sozialki elkarri lagunduz, euskal kulturaren ezaugarriak bizirik atxikitzea xede dute bere partaideek: euskara, dantza, kantua, musika, denbora-pasako jolasak nahiz pilotaren kirola praktikatzen dituzte bereziki. Otsailaren lehen igandearekin burutu ohi du elkarte honek urteroko bere biltzar nagusia eta hil honen 4an egin zuen azkena. Honen kariatara murgildu izan gara bere historian.

“Lagunt eta Maita”ren sorreran (1967an) 130 lagun bildu ziren. Pierre Bordazaharre, hots, Etxahun Iruri ospetsua izan zen elkartearen ugazaita edo aita-bitxia. Berak konposatu zuen ere elkartearen

■ Paueko gau-eskola AEKri atxikia da.

izen bera daraman Paueko euskaldunen ereserkia. Sortu eta urte batera 287 familiek osatzen zuten elkarteak jada; zuberotarrak gehienak. Departamenduko hiri-burua izateaz gain, Paue Mauletik hurbilen dagoen hiria da. 1942tik aitzina, zuberotarrek administrazioa eta aferak bertan kude-

berritzen delarik. 18 zuberotarrak dira, eta 2 hegoaldiar jatorrikoak. Batez beste, 47 urte dute. Azkeneko batzarrak -400 bazkide bildurik- 500.000 libera inguruko (12.500.000 pezeta) aurrekontua onartu du.

□ Etxahun Iruri aitabitxia izaki, 1967an sortu zen Paueko “Lagunt eta Maita” elkarteak. 900 familia biltzen dira egun

atu dituzte eskuarki. Egun, 900 familia biltzen dira “Lagunt eta Maita” elkartearen; 3.000 per-sona inguru orotara. Azkeneko biltzar nagusiaren ondotik, 104 familia berriek eman dute izena, 26 familiek utzi dutelarik. 900 familietatik 700 euskal jatorrikoak dira. Biarnesak -edo euskaldun izan gabe- izanagatik ere, bertako 200 familiek parte hartzen dute elkartearen. Hiru belaunaldi elkartzen dira ekimen ezberdi-

martxorako funtzionamenduan ikusi nahi dute Eskual Etxea. Elkarteak burutzen dituen kultur aktibitate bakoitzarendako gune bat aurreikusia dago proiektuan. Eraikinak lekune franko ukanen du: egoitza sozialeko gelak eta administrazio nahiz kudeaketarako bulegoez beste, trinkete bat, dantza tokiak nahiz liburutegi bat joanen baitira. Hamar bat gelek osatuko dute egoitza berria.

nen inguruan. Zuberoako Mendi herriko Jacques Etxebarne 1967tik 1998ra bitartean arituen zuzendari lanetan; 82 urte ditu egun. 1999az geroztik, Ligiko Dominique Espil da zuzendaria; 53 urtekoa. Espil euskal kulturgintzan arrazeguna da. Paue buruturiko kultur agerraldi ospetsuen bultzatzaile nagusi gisara ekarria da Zuberoako ligitar hau, Pier Paul Berzaitz bere adiskide eta artistarekin batera. “Elkanoren Semeak” eta “Euskal Spiritu” obrak denon gogoan daude. “Lagunt eta Maita” elkartearen administrazio kontseiluan 32 kide dira, hiru urtetik hiru urtera

“ESKUAL ETXE”

BERRIA. Paueko euskaldunak Euskal Etxe berri baten proiektua lantzen ari dira. Egoitza berriaren logoa egin dute dagoeneko, baita etxearen plangintza abiarazia ere. 2002ko

■ Albert Olharan: "Euskara erakustea etxeko eginkizuna izatea nahi dugu"

Albert Olharan Nafarroa Behereko Oragarre herrian sortua da. Aspaldi finkatu zen Pauen. Ezterenzubiko alaba batekin ezkondua, lau seme-alaba ditu. Denak bizi dira Pauen. Olharanek 63 urte ditu eta erretretan dago. Gau-eskolaren arduradun gisara elekatu dugu berarekin.

■ **Emanen al diguzu euskararen irakaskuntzaren inguruan burutzen duzun lanaren berri?**

Badu hamar urte ari naizela, ene aitzinetik ari zen Peio Saint Esteban uztariztarraren segida hartu nuen. "Lagunt eta Maita"ko Etxebarne presidenteak gau-eskolaz arduratzea galde egin zidan. Ni baino gazteagoak ere badira. Ene gustuko hobe litzateke gazte batek ene segida hartuko balu, ni erretretan naiz eta honetan ere erretiroa hartu nahi dut.

■ **Zuen gau-eskola AEK elkarteari atxikia da. Zer-nolako harremanak dituzue AEKrekin?**

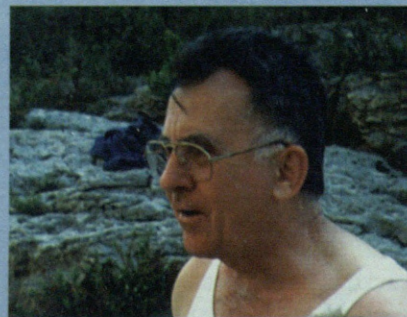
Bon, atxikiak gara eta ordaintzen dugu haien zerbitzuen gainetik. Funtsean AEK-k laguntzen digu eta AEKren izenean ari gara. Alta, "Lagunt eta Maita" elkartearen euskararen erakustea gure etxeko eginkizuna izatea nahi dugu.

■ **Bestalde, garai batean ikastola izan zen Pauen, Seaskari atxikia, hain zuzen ere. Egun ez da halakorik.**

Ikastola ukan genuen Pauen denbora batez, auzapezak lagundurik. Baina ikasle kopurua tipituz joan zen eta itxi zen. Egun, arrunt arraroa da gurasoek Ikastola baten nahia dutela entzutea. Kasu batzuk salbu. Duela urte bat lagun batek ikastolaz galde egin zidan, eta berriki Kaledonia Berrian urtetan egon den altzükürütär batek erran zidan bere haurra sortu berria gustura jarriko zuela ikastolan.

■ **Paueko euskaldunek "euskaldun egoteko" nahikaria baduzue, beraz?**

Orain arte "Lagunt eta Maita" elkartearen euskaldun bizi-tzeko nahikaria izan da; ahaltsun gisako bat. Alta, Eskual Etxe berria egina izan ondotik ageriko da etorkizuneko proiektu handi hori atxikitzeko aski kuraia izanen dugun ●

■ Albert Olharan oragarreara.

■ Eskual Etxe berriaren logoa eta "Lagunt eta Maita"ko dantzariak eta abesbatza.

EUSKARA ETA KULTURA BIZIARAZI. "Lagunt eta Maita" elkarte-ko kideek Eskual Etxea eta elkarte bera kontsumorako bilgune izatetik harantz-

Arlo pedagogikotik abiatu ohi dituzte beren aktibitateak, hainbat kultur espre-sio lantzea helburu dutelarik. 68 lagun hiru abesbatzetan aritzen dira astero,

go joan nahi dute. Azken urtetan Pauen antolaturiko kultur ekitaldiak bertako euskaldunen bizinahiaren erakusgarri izan dira. emakumezko nahiz gizonezko talde bi eta abesbatza mixto bat osatuaz. Musika eskolan, txalaparta, txistu, edota xirula irakasten da. Adinen araberrako dantza taldeak osatzen dituzte beste 70 lagunek. 120 pilotari gazte ari dira pilota eskolan eta 250 pilotari helduek Ipar Euskal Herriko herri txapelketetan parte hartzen dute.

HIRUHILABETEKARIA.

"Lagunt eta Maita" elkartearen inguruan garatzen da euskaldunen kultur bizitza Pauen. "Lagunt eta Maita" izeneko hiruhilabetekariak berresten du baiezipen hau. Joan den abenduan 133. alea publikatu zuen elkartek. "Lagunt eta Maita" agerkaria Jean Pierre Urrutiak zuzendua da eta bost lagun ari dira erredakzioan. Elkar-tearen nahiz Paueko bizitzaren berri emateaz gainera, Euskal Herriko bizitza eta aktualitatea helarazten die

irakurleei. Gau-eskola bat ere badago, AEKren funtzionamenduaren barne. Albert Olharan da arduradun nagusia eta 80 ikasle ari dira berean ●

Paue nahiz Bordeleko euskal diasporaren ezaugarriak antzekoak dira: Eskual Etxea dute bilgune nagusia eta agerkari bana argitaratzen dute. Pauekoek "Lagunt eta Maita" eta Bordelekoek "Agur". Arrazoiak arrazoi, Paueko euskal diaspora Bordelekoa baino biziagoxeago dago egun, naski.

PAUE ETA BORDELEN EUSKALDUN EGON NAHI!

Bordeleko euskaldunek Palais de L'Ombrière karrikan dagoen Eskual Etxea dute bilgune nagusia. Etxe berean "Agur" izeneko aldizkaria burutzen dute. "Zazpiak Bat" leinari atxikiak, Bordeleko Eskualdunen Biltzarren buletin edo agerkaria zabaltzen dute bertako euskaldunek. Marie-Jo Thevenin-Olhagarai izan da Eskual Etxearen lehendakaria orain gutxi arte. Joan den azaroaren 17an burutu zuten azken biltzar nagusiaren ondoren, Jacques Pidaud izan zen hautatua.

Nafarroa Behereko Ortzaize herriko Piarres Trounday eskualtzalea eta Girona eskualdeko euskaldunen aitzindaria dugu. Bera da urte luzez eskualdunek buruturiko ekimenen kudeatzaile kartsua. Piarresrek berak lagundu digu Bordeleko diaspora amini bat gehiago ezagutzen.

BORDELEKO EUSKALDUNAK.

Bordele Akitania erregioko eta Girona eskualdeko hiriburua da. Iragan mendeko Mundu Gerra bien aitzinetik ere harreman estuak zituzten hiri honek eta euskaldunek. Erromanizazio garaian Bordelen euskara mintzatzen zen ustea aski sendoa da. Erdi Aroan, merkatal harremanen ondorioz, euskara komunzki entzuten zen Bordelen.

Girondan eta honen inguruko beste euskualdetan finkatutako eskualdunak ez ziren gutxi. Alta, bada, II. Mundu Gerraren ondortik finkatu ziren gaur egungo euskaldunak edota haien oinordekoak. Zuberotar, baxenabartar edo lapurtarrez gain, gaineratiko eskualdetako euskaldun ugari heldu zen Bordelera. Frankismoaren aurka borrokan jardun zuten hainbat gudari iheslari Alemaniako nazismoaren aurkako gerran aritu zen Girondan. Euskaldun askoren oroimenean dago "Gernika Batailoia"k Girondako eremuetan libratu zuen gudua. 1945eko apirilean "Gainte de Graves" bataila gogoangarria

■ Bordeleko euskaldunak euskal departamenduari buruzko ekitaldi batean.

da II. Munduko Gerrako bataila artean. Bordelen oroitarri bat dago eskualdunen ohoretan.

ESKUALDUNEN BILTZARRA.

1947an eratu ziren gaur egun indarrean dagoen Eskual Etxearen oinarriak. Gerra handia amaitu eta berehala sortu zen "Bordeleko Eskualdunen Biltzarra" deitu batzarra. Gerra antzinetik ere bazeuden hainbat elkarte. "Lagun Onak"

inauguratu zuten egungo Eskual Etxea.

"AGUR" BIHILABETEKARIA.

Bordeleko euskal diasporan, naski, belaunaldien ordezkapena faltan hartzen da. "Agur" aldizkariak garai hobeak bizi izan ditu Pierre Trounday-ren hitzetan: "Bordelen finkaturiko eskualdunak zahartzen ari dira eta haien seme-alabek ez dute beti segitzen aita-amen bidetik. Gurasoek euskararen aldera zeukaten atxikimendua abantzu galdua da".

"Agur" aldizkaria ia osorik frantsesez idatzia dago, hartara. Alta, harpidedunen kopurua mantentzen da. 550 harpidek sustengatzen dute aldizkaria gaur egun. Bordeleko euskaldunen bizi-

moldearen berri eta Euskal Herriko aktualitatea jaso-tzen da berean. Ipar Euskal Herriko idazleen nahiz historialarien artikulua biltzen ditu aldizkariak. Mikel Duvert, Jean Claude Larrónde, Olivier Ribeton edota Albert Ironen idazten dute ardura.

EGIA. Gaur egun, bi eta hiru mila euskaldun inguru bizi dira Bordelen, zaila omen da kopuru zehatz bat ematea.

Frankismotik ihes egindako hegoaldiarak iritsi zirenean, sei-zazpi mila euskaldun inguru bizi ziren Girona eskualdean

edota "Egia", konparazione. Frankismotik ihes egindako hegoaldiarak iritsi zirenean, sei eta zazpi mila euskaldun inguru bizi ziren Bordelen eta Girona eskualdean. 1964. urtera iritsitakoan, euskaldunek gaur egungo Eskual Etxearen proiektua abian jarri zuten. Bi urtez lanean gogor aritu ondoren, 1966ko azaroaren 20an Bordeleko Maziers monsinore eta artzapezpikuaren bedeinkaziopean

40 pages (hors 2-300)
1997-1998 100 pages

ZAZPIAK BAT

AGVR

BULLETIN DE
ESKUALDUNEN BILTZARRA

1998 001 - 1702

Organizazioa: ESKUAL ETXEAN, 7, rue du Palais de l'Ombrine - 33000 BORDEAUX - TEL. 05 56 62 62 64
Prix de vente au 10 F. - Abonnements à l'année: 100 F. - Règlement à l'effectif
COTISATIONS: Membres Adhès: 60 F. - Abonnements: 100 F. - Membres honoraires et Bénévoles: 100 F. - Abonnements: 60 F.
GCP: 864-00-A BORDEAUX

Le Mot de la Présidente
L'Association, s'est vengée!

■ "Agur" aldizkariaren logoa.

Hiru belaunaldi elkarganaten dira eta jende hauetatik asko beren jatorria galduz joan da. Bordelen izan ezik Gironde eskualdean barreiatuak bizi dira. Data edo jai egun berezien karietara biltzen dira Eskual Etxean. Bestelakoan, trinkete edo elizetan kausi daitezke, euskal duntasunaren zantzuak.

Eskual Etxearen inguruan biltzen dira euskaldun gartsuenak, eta hauetako hainbatek -gazteak gehienak- euskara ikasten du. Urtero berrogeita hamar gazte abiatzen dituzte euskarazko kurtsoak. "Egia" taldea arduratzen da ekimen honetaz eta dantza eta sukaldaritza ere talde honen ardura da. Etxeko bazkideek bi abesbatza osatzen dituzte: "Bestalariak" eta "Les Corsaires" izenekoak. Bestalde, "Biltzarrak" izena darama haurrez osaturiko dantza taldeak eta mila bat lagun ari dira Eskual Etxearen inguruan burutzen diren pilota ekitaldietan. Pilotaren karietara burutzen diren ekitaldietan mantentzen da euskal giroa. "Elgar Laguntza" izeneko taldeak kudeatzen ditu pilota munduko aktibitateak ●

◆ MIKEL ASURMENDI

■ Girondako euskaldunen gau festa.

■ Marie-Jo Olhagaral: "Euskaldun bizi nahi dugu"

Marie-Jo Thevenin-Olhagarai ezpeletarra Eskualdunen Biltzarraren lehendakaria izan da 1987tik 2000ra.

■ Lehendakari kargu utziagatik arras atxikia segitzen duzu Eskualdunen Biltzarrari.

Lehendakari kargua uzteko erabaki nihuurrek hartu nuen azken biltzarraren antzinetik; Jacques Picaudek hartu du kargua.

Elkartearen barne kudeaketa eramanen du berak, nik prentsa eta instituzioekiko harremanak molde jarraikiago batez eraman ahal izateko. Lehendakari kargua utzi dut Bordele-Bilbo elkartearen zuzendari lana hartzeko, kasu. Akitania eskualdearen eta Euskadiren arteko harremanak hurbiletik segitu nahi ditugu elkarte honen bidez.

■ Zein da lehendakari gisa burutu duzun aldiaren zure balorazioa?

Lehendakariaren ardura hartu nuenean elkarte defizitarioa zen. Aurrekontua milioi laurden liberatik miloi erdira emendatuz joan da azken hamar urteotan. Egun aski handia da: 530.000 liberakoa (14.000.000 pzta).

■ Artean, Irrintzina irratiari jarri duzue abian. Zer da berari?

Irrintzina Garona garaiko irrati

■ Marie-Jo Thevenin-Olhagarai ezpeletarra.

ofizial bati atxikiriko geure irrati da. Irrati honetatik euskaldunen emankizun partikular bat burutzen dugu ostegunetan, 10:30etatik 11:00etara. Piarres Troundayk buru-tzen du kazetari

lana. Elkartearen bizitza, gizarte eta kultur ekimenen berri ematen dugu, baita Euskal Herriko aktualitatea ere.

■ Elkartearen gidaritza hartzean zenituen xedeak bete al dira?

Ene lehen nahia elkarte euskalduna izatea zen. 1988an, munduko Eskual Etxeen biltzarrak egin zelarik euskaldunak munduan ezagutarazteko xede hartu genuen. Orain, ene nahia Euskal Herria hemen biziaraztea da. Iparraldeko kultur eta gizarte eragileak hona ekarri, hitzaldiak eta ekitaldiak antolatuz; arduradun politikoak ekartzea barne. Eusko Jaurlaritzako Jose Maria Muñoz ekarri dugu, esaterako. Euskaldun bizi eta hemendik beretik Euskal Herria segitu nahi dugu.

■ Zer-nolako geroa du elkarteak?

Elkarte guztietan bezalatsu, talde ttipi bat da hau guztia mugiarazten duena. Jendeak kotizazioa zintzo ordaintzen du baina ez da egunero elkartearen bizitzan engaiatzen. Gazte eta adineko jende asko dago, baina 40 urte ingurukoak eskasagoak dira. Gaztetxo direlarik hurbiltzen dira eta helduak bilakatu ahal -Euskal Herriko hurbil garenez gero- autoa hartzen dute eta badoaz. Normala da.

■ Euskaldunak Bordelera joaten direnean non aurkituko zaituzte?

Eskual Etxean, bistan da. Gure egoitza Bordeleko alde historikoan dago; Saint Pierre auzoan. Leku biziki egokia dugu, eraikinak hiru solairu ditu. Gelak alokatzen ditugu. Zabalik gaude euskaldun guztiei ●

Juan Luis Bikuña

“Elkarrizketetan zer ez galdetu ikasi dut”

P E R F I L A

Galdetzea erreza omen da, erantzutea zailagoa, baina segun: “Rellenito de Bergara”k badaki zer den kapotea jarri, eta zezenak plaza osoari bira eman gabe trapura ekartzea norainoko torero lana den. ETB2ko aurkezle birtualarekin aurrez-aurre jartzean, gure begi eta belarriek ezin zuten sinkronizatu: erdaldunaren irudia hartua genion, eta euskaraz ari zen, azentu “bergarakúan” gainera! Telebistan sekula ikusi dugun bikoizketarik onena izan da.

Kitarra jotzen bizi zen bohemioaren fansa, Bikuña ere Ameriketara izana da (satelitez bada ere), eta inori egitekotan, Iparragirre sariak berari egingo dio ilusiorik handiena.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Dani Blanco

ak. Barea Logroño inguruko herri ttiki bat da. XII. mendean euskaldunak ia Zaragozaraino baziren, eta orduan Barea Euskal Herria zen. Eta bigarren datua 1160 urtekoa da, Soraluze-Plentzian beste zezen jaialdi bat egin zenekoa.

Bitxia da, XVIII. mendean, Gipuzkoa-ko Batzar Nagusiek udalak behartzen zituzten soka-muturrak egitera, "Todo buey que sea conducido al matadero sera anteriormente corrido en las calles del pueblo". Legeak berak eskatzen zuen.

Hemengo zezenketak ere ez ziren oraingoak bezalakoak: zezenen aurrean ibili, gerri mugimendua, eta antzerakoak egiten ziren. Estilo hori

artzantzatik dator: lehengo unaiak, ezin ziren zaldiz ibili hemengo mendi aldapsuetan eta orduan euren gorputza bakarrik erabiltzen zuten zezenari aurre edo ihes egiteko. Horregatik, Euskal Herriko zezenketa "rekortadoreena" izan da.

■ **Sokamuturra bai, baina zezenketetarako zaletasuna ez da hainbeste zabaldu. Zergatik uste duzu?**

Franco garaian, jendeak pentsatzen zuen, zezenketak Francoren asmakizuna zirela. Eta ez da hala. Baina orduan hala erabili zuen Francok, futbola bezala, jendea beste gauza bati begira despistatzeko. Eta gainera beste konnotazio batzuk ere bazituen: zezenketak "El día de la liberación" ziren Bilbon, eta jakina, orduan frankistak joaten ziren. Baina azken 20 urteotan jende dezente hasi da joaten, Donostian adibidez, edo Azpeitian, Eibarren... zaletasun handia dago, eta jende gaztea ere ikusten da, noizbehinka bakarrik, baina tira...

■ **Zuk torero izena behintzat baduzu: "Rellenito de Bergara"...**

Azpeitiko lagun baten saltsa izan zen gutzia. Orain 10 bat urte, ASPACeren alde jende ezagunarekin zezenketa bat egin nahi zutela esan zidan: "Biku, relenito de Bergara, datorren hilean antolatu dugu txekorketa bat"... "tira, ez hidak adarrik jo, uztak." Joan naiz Bergarara, eta bapatean arreba sekulakoak botatzen hasi zait: "Zer, berriro!" "berriro zer?" "Zer? Zuk jakingo duzu zer egin duzun... joan zaitez harategira". Joan, eta sekulako kartela: "Juan Luis Bikuña, Rellenito de Bergara". Goizean deitu zidan azpeitiarrak, eta arratsalderako kartelak jarrita zeuden!

Ezin izan nuen joan, lanagatik, eta eskerrak!

■ **Lagunekin jolastu izan duzu zezenen aurrean, baina korrida bat egin zenuen lehen aldi hura nolakoa izan zen?**

Eibarren bai, atera nintzen beste kuadrila batekin, langabezian zeudenentzat dirua ateratzeko zezenketa batean. Eta esan nien, ni jartzen baninduten, gauza bakarra egingo nuela: joan, zezena gelditu kapotearekin (nik muleta hartu? ezta erotuta ere), eta gero desplantea "aber maestro, dena zuretzako". Baina txorakeria hori egiteko ere, egun hartan sentitu nuen lehenengo aldiz benetako beldurra. Bazkaldu genuen, eta "paseillo"-a egin genuen plazan. Banda hasi zen musika jotzen, irteteko abisua emanez. Bat batean beldurraren beldurrez ahoa siku-siku jarri zitzaidan! Zezena txikia zen, baina ni beti izan naiz oso beldurtia!

■ **San Ferminetan behin korritu duzu entzierroa...**

Telebistako txoritxoak esan digu, gazteagotan artzain ibili omen zinela, Sakanako Uharte Arakilen...

Bai, nire lehengusu bat artzaina zen, eta berari laguntzen nion, batez ere uda partean. Orduan 25 pezeta kobratzen nituen astean, eta bokadiloa ematen ziguten egunero. Garai hartan astean 25 pezeta jasota, munduko aberatsena sentitzen nintzen! Herriko ahuntzak eramaten genituen aste batean San Migelera, eta hurrengo astean San Donatora.

Egia esan, izakeraz artzain xamarra banaiz. Beti mendizalea izan naiz, eta gogoko dut Urbia partea (hango artzainak asko ezagutzen ditut). Gustura sentitzen naiz halako bakardade eta askatasunean.

■ **Zezenketa zale amorratua zara. Euskal Herrikoan ere tradizio handia egon da...**

Betidanik egon da hemen zaletasuna zezen jaiekiko. Hemengo lehen datu idatzia 1132 urtekoak dira, Barea herriko-

"Jaurlaritzan Mayor Oreja jartzen bada... PPK askotan esan du ETB2 pribatizatzeo"

CURRICULUM

- **Jaio:** Bergaran, 1946. urtean.
- **Prentsan:** "La voz de España" egunkarian hasi zen Bergarako korrespontsal eta geroago korrespontsalen koordinatzaile aritu zen; "Deia"-n erreportari jardun zuen eta baita "El Correo"-n ere.
- **Irratian:** SER kateko Radio San Sebastian-en entzun zen bere ahotsa.
- **EFE agentzian** aritu zen kolaboratzaile.
- **ETB-n dihardu 1983az geroztik.** Eguerdiko teleberriko aurkezle, asteburuetako editore, albistegietako zuzendari eta aldi berean Amatiñoren ordezkotza "Mahai inguru" programan. Jaiak eta zezenak aurkeztu zituen, "Punto de encuentro" mahai ingurua, "El contrapunto", "Actual", "Al hilo de la noticia" eta "A mediodía". Egun "El punto" programa egiten du eta "La semana" programa Canal Vasco-n.

BERE HITZETAN

▼
"Uste dut jendea, aspaldi honetan gai politikoez paso egiten hasi dela eta gizarte gaiak entzun eta ikusten ditu orain gustokoen"

Deia, 2001-01-27

▼
"Definitzeko garaia heldu da. Alderdi nazionalistek Euskadiren irudi orokor bat dute eta horren arabera egiten dute politika. Alderdi estatalistek ere egina dute Euskadiren irudi bat eta hortik dator eztabaida"

Deia, 2001-01-27

▼
"Ez dut telebista asko ikusten, kate bateko edo besteko programa jakin batzuk ikusten ditut, eta marujeo antzeko saioak ez zaizkit gustatzen"

Deia, 2001-01-27

▼
"Zeren plaza batean, benetan zaleak %5 bakarrik dira, beste denak modak eraginda edo gonbidapenak dituztelako joaten dira zezenketetara"

Deia, 2001-01-27

▼
"Zezenketek alderdi ekologiko bat badute. Animalia honek zezenketak daudelako biziraun du. Bestela zer abeltzainek mantenduko du horrelako abere bat lau urtez?"

Deia, 2001-01-27

▼
"Behi eroen gaitzaren inguruan, aurtun zezen munduan arazoren bat sor daiteke"

Deia, 2001-01-27

Lehenengo aldiz, San Ferminetara 17 urterekin joan nintzen Uharteko kuadrilarekin. Gauean latza egin genuen, eta goizean, Estafeta inguruan bukatu genuen tragoa jotzen. Baina ordurako kale guztiak itxita zeuden, eta ez genuen beste erremediorik, hantxe egon behar, kieto. Etxaferua entzun orduko, nik uste laugarren sartu nintzela zezen plazan! Zezena ez nuen ikusi ere egin, errekorra jarri nuen.

■ San Ferminak ere asko aldatu dira

Bai. Orain 80-60 bat urte, entzierroa gremioek korritzen zuten: harakinak mantala jantzita, dendariak orduko blusa grisekin... gaur gehiegi masifikatu da, harrisku handia dago. Eta gero "divinoen" kontua dago: argazkian azaltzeagatik, zezen aurrean jartzeko inguruko jendeari ukalondoak ematen dizkietenak...

■ Pio Barojaren irakurle fansa zara. Hark bazuen teoria bat, zezenzaleak izakeraz oso agresiboak zirela...

Agresibitatea... tira, kirol eta gauza denak izaten dira jendearentzat ihesbide bat. "La codorniz" aldizkarian irakurri nuen behin futbolaren definizioa: "Mila pertsona, beee esan beharrean goooool esaten". Bakoitzak ahal duen bezala hustutzen du bere barrua. Nik uste Pio Baroja konfunditu egin zela, baina hala eta guttiz gogokoa dut!

■ "El punto" programan zaude egun. Zer ikasi duzu 1.000 elkarrizketetan?

Zer ez den galdetu behar. Elkarrizketa hauek albistegiaren osagarri dira. Politika, enpresa edo sindikatuen gaietan sartzen zarenean eguneroko erritmoari eutsi behar

"EITBk beste itxura bat hartu du. Baina gauzak kanpotik gehiago aldatzen dira barrutik baino"

diozu. Horrek eskatzen du elkarrizketa sakon bat egin beharrean titular bat ateratzea. Eta titularraren bila joaten garenez, badakigu zer ez

den galdetu behar, eta zer bai.

■ Egin dituzun elkarrizketetatik, zeintzuk utzi dizute oroitzapenik onena?

Goxoenetariko bat izan zen Vicente Ferrer-i egina: valentziarra da izatez, jesuita izandakoa, eta Indian egiten du lan. Oso pertsona sentibera da, munduan dagoen pobreenekin lan egiten du, eta niri barruraino sartu zitzaidan elkarrizketa hori.

Beste bat Aezkoako Pablo Vandaceni

egina da. Azken 40 urteotan Venezuelan dihardu lanean, Caracasen. Biologia eta Ikerkuntza Institutu bat eratu du han, eta "hermano Ginés" deitzen diote.

Eta hemengo jendearen artean, elkarrizketatzeko onenak dudarik gabe Garaiakoetxea eta Arzalluz dira. Galdera bat egiten diezunean, zezenetan esaten den bezala, trapura sartzen direlako. Gainera hizketarako eta gauzak modu berezian esateko erraztasuna daukate.

■ Dalai Lama ere elkarrizketatu zenuen...

Mistika hutsa izan zen. Maria Kristina hotelean grabatu genuen, Donostian. Gu goizeko 7:00etarako han ginen, eta bere ordezkariak esan zigun: "8:00etan puntuan jaitsiko da Dalaia" eta justu 8:00etan puntuan, hantxe azaldu zen. Oso elkarrizketa goxoa izan zen, ezohi-

koa, berak lasaitasuna transmititzen baitu.

■ EFE ajentzian kolaboratzaile izan zinen. Albiste agenziak fidaga-

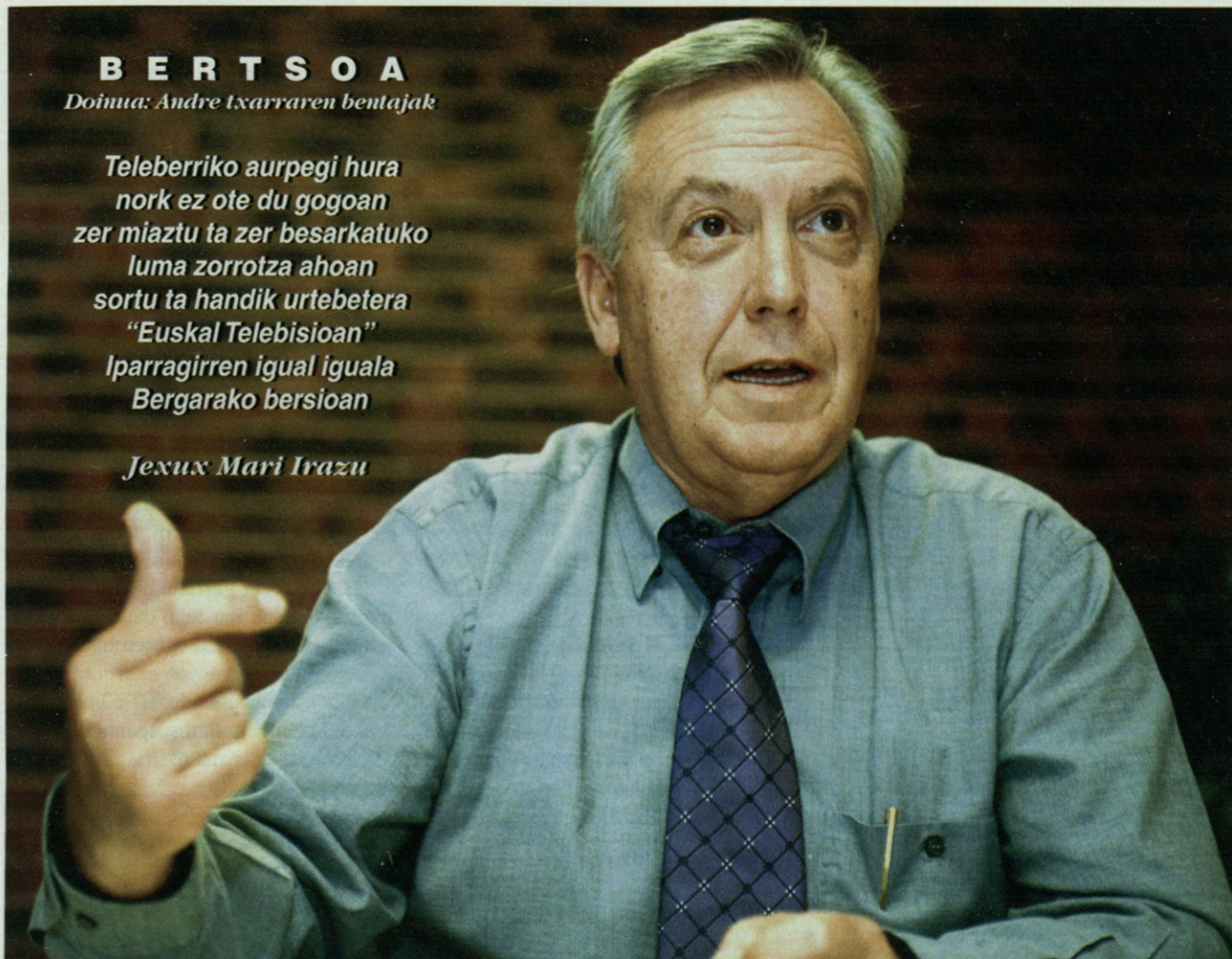
"Toreatzera atera nintzenean sentitu nuen lehenengo aldiz benetako beldurra"

BERTSOA

Doinua: Andre txarraren bentajak

Teleberriko aurpegi hura
nork ez ote du gogoan
zer miaztu ta zer besarkatuko
luma zorrotza ahoan
sortu ta handik urtebetera
"Euskal Telebisioan"
Iparragirren igual iguala
Bergarako bersioan

Jexux Mari Irazu

■ "Bake prozesu batean komunikabideok, behintzat, saiatu behar dugu albiste guztiak zintzo ematen"

rriak dira?

Albiste agentzia lehen iturria da, baina segun. Adibidez, atentatu bat izan bada, eta lehenengo albistea DYA edo Gurutze Gorritik etortzen bada, hortik aurrera zuk joko duzu informazio gehiagoren bila. Gaur egun komunikabideak nahiko zatituta daude, eta bakoitzak errealitatearen bere ikuspegia ematen du. Horregatik, agentziako albisteren bat jasotzen duzunean, gutxienez beste iturriren batekin kontrastatzen saiatu behar duzu.

■ Nazioarteko albisteekin zaildu egingo da hori...

Bai, beste iturriarik ez duzulako. Orain ETBk baditu bere korrespondentzialak Bruselan, Paris, New York, Venezuelan... eta orain nola Canal Vasco edo Ameriketarako kate hori hedatu duen, hango jendeak ere deitzen du zerbait gertatzen denean. Baina bestela, agentziakoarekin moldatu behar.

■ ETBn hasi orduko, albisteak ematen hasi zinen...

Amatiño zegoen zuzendari, eta nahiz eta laguna izan, hark ere egin zidan ederra! Albistegirako froga batzuek egiten

"Elkarrizketatzeko onenak Garaikoetxea eta Arzalluz dira. Galdera bat egitean trapura sartzen direlako"

hasi zen, eta "hi, bihar ekarri alkandoraren bat korbata jartzeko modukoa" esan zidan (beti kuadrozko alkandorak erabiltzen ditut-eta). Ekarri nuen, ostirala zen, estudioan proba bat egin, eta "hi, astelehenerako ekarri ezak beste halako alkan-

dora bat, korbata eta txaketa ipinteko". "Hi, niri adarrik ez idak jo" esan nion, eta justu, tok! Astelehenean lanera iritsi eta bapatean kamararen aurrean nengoen...

Etixeratzean, alaba negarrez aurkitu nuen: "Aita, zu Españara!" builaka. Guk etxean ez dugu sekula erdaraz egiten, eta telebistan erdaraz ikusi ninduelako.

■ Euskal Telebista hasieratik ezagutzen duzu. Zer garapen izan du eta zer eredutara ari da hurbiltzen?

Teknika aldetik asko aurreratu du, ez dauka zer ikusirik orain 15 urtekoak eta gaur egungoak. Digitalizazioa eta abar. Bestalde, gaien eta edukien aldetik, uste dut beste telebistak bezala goazela. Informatiboak eta kirola mantenduz, beste guztiek bezala. Baina "tele-zaborra" esaten den erako programa batzuk ditugu, eta antza denez jendeak hori eskatzen duenez, beste programa guztiak pixka bat baztertuta gelditzen dira: goizean goiz

■ "ETBk kultura arloko programa on bat falta du".

edo gaueko 1:00etatik aurrera jartzen dituzte, nahita ere ezin ikusteko moduan...

Alde horretatik, beste ahalegin bat egin behar litzateke, batez ere gaur egun Euskal Herriak bizi duen egoeratik. Serioa da egiten den lana, baina beste konbikzio batekin hartu behar dira gauzak.

■ **Telebista publiko batek, pribatuek adina begiratu behar lioke audientziari?**

Hori da kontraesana. Telebista publiko batek egin behar duena da pribatuak egiten ez duena eskaini. Baina denek begiratzen dute "errentagarria da, ala ez?". Eta errentagarritasuna audientziarekin neurtzen da, eta jada nahi eta nahi ez bide horretan sartzen zara.

■ **Zuk 5 urte daramatzazu, eta pozik egoteko moduan zaude orduan.**

Tira, programak ez du audientzia askorik. Baina ona duena da enpresa gizonek, sindikatuek, politikoez... ikusten dutela. Beraz, nahiz eta audientzia

kopuru txikia izan, botereduna da.

■ **EITBk irudi aldaketa bat eman du iaz. Barrutik ere aldatu da?**

Bai, beste itxura bat hartu du. Baina gauzak normalean kanpotik gehiago aldatzen dira barrutik baino. Barrutik albistegiak beti bezala egiten dira, baina kanpora ezberdinaren irudia ematen da. Azken batean albistegiak mundu guztian berdin egiten dira: bideoa, aurkezpena, bideoa, aurkezpena... Aldatzen direnak beste programak dira, sozial edo txutxumutxuko horiek.

■ **Telebista batek bake prozesu batean zer paper jokatu behar du?**

Gizarteak bere papera

jokatu behar du, politikoez berea, eta komunikabideok, behin-

tzat, saiatu behar dugu albiste guztiak zintzo ematen. "Objektibotasuna" filosofia hutsa da, baina zintzotasunarekin jokatu behar da beti.

■ **Objektibotasuna posible ez bada, komunikabide bakoitzak ez al luke posizionatu behar? Esaterako, bake prozesuaren alde edo kontra.**

Esaterako, orain ETBk beste apustu bat egin du, gizarte arazoei garrantzia gehiago emanez. Saiatzen gara beti bakearen inguruan elkarrizketak, mahainguruak eratzen; baina hortik aurrera, telebista publiko bat gara, eta hemen kolore guztietako ideiak daude.

BIZITZAREN PASARTEA

Nire eredu Iparragirre izan dut beti. (Ez dakit nire modukoa zen, edo...). Pertsonaje interesantea iruditzen zait. Izateko modua, garai hartan fuerista izatea, bizitza bobemio xamarra...

■ **Telebista publiko bat izanda, zer gerta daiteke ETBekin, Mayor Oreja lehendakari jartzen bada?**

Ez dakit zer gertatuko den; oraindik hauteskundeak ikusteko daude. Jaurlari-tzan aldaketaren bat egoten bada, (jarri hiru puntuak)...

PPk askotan esan du, ETB2 pribatizatze-ko. Lehengo puntu suspentsibo horie-

■ **"El Punto" nahiz eta audientzia kopuru txikia izan, audientzia hori botereduna da".**

ARGAZKI ZAHARRA

"Beti mendizalea izan naiz, eta gustura sentitzen naiz halako bakardade eta askatasunean" (Gredos, 1971).

tan, hori dena doa. Zer gertatuko den ez dakit, 20 urtean sortutako honek denak iraungo duen dagoen bezala? Bota deza-gun Nafarroara begiradaxo bat eta ea zer ari den gertatzen. Belarriak tente, badaezpada ere.

■ **Noraino uzten zaio profesionalari bere lana, eta noraino dago mugatua politikoengatik...**

Hemen 15 urte daramatzat, eta ez dut sekula presiorik nabaritu. Behar bada zuzendariak izango ditu bereak, baina albistegi bat egiterakoan, nik uste hemen jendeak askatasun guztiarekin egin duela lan. Gero badago beste kontu bat: zu nonbait lanean hasten zarenean, badakizu zer jokaera duen "enpresa" horrek, eta orduan kazetaria horretara moldatzen da.

■ **Digitalizazioa dela eta, nolakoa izango da etorkizuneko telebista?**

Telebistan, kate espezializatuak etorriko dira: kate bat kiroletarako bakarrik, beste bat filmeetarako...

Eta nik uste albistegiak behar bada ez dituela orduak zainduko orain bezala: informazio guztia beti ordu jakin berean eman beharrean, albistegia edozein ordutan izango da. Albistea gertatzen den unean, dagoen programa eten, albistea eman, eta programarekin jarraituko da.

■ **Herri komunikabideek etorkizunik izango dute?**

Herri telebistak badira, eta hori ona da. Hemendik ematen dugun informazioa

orokorragoa izaten da, eta bizi zaren herriko notizia da lehenengo jakin nahi izaten duzuna. Osagarri on bat dira beste telebistetarako.

■ **Canal Vascon, hiru hilabete daramatzazue bertako berri Amerikan**

"Herri telebistak osagarri on bat dira beste telebistetarako"

emanez...

Euskal komunitatea oso garrantzitsua da Argentinan, Txilen, Idahon... eta haiek gustoko dituzte Euskal Herriko irudiak eta berriak, ze guk hemen 20 kate baditugu, haiek 75 dituzte, eta nahi dutena da euren herriko telebista hori ikustea. Lehengoan, adibidez, Oiñatiri buruzko erreportajea egin genuen, eta e-mail pila bat jaso genuen, Oiñatitik Amerikara joandakoena. Gero beste programa berezi batzuk egiten dira: Jose Felix Azurmendik, adibidez, "El Encuentro" egiten du, eta kanpotik etorrita hemen bizi direnak elkarrizketatzen ditu: colombiarrek, argentinarrak... ea nola ikusten duten Euskal Herria.

■ **ETBri zer programa mota falta zaio?**

Kultura arloko programa on bat, eta behar bada, eguna bukatzeko laburpen moduko albistegi bat ●

ITZULPEN ZERBITZUA

eskuira

SERVICIO DE TRADUCCIÓN

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskuira@euskalnet.net • www.eskuira.com

E Z P A

PRINTZA

SUSMAGARRIAK

Jorge Gimenez, Euskal Editoreen Elkartearen lehendakaria ikasliburuak jasaten ari diren erasoaz mintzo zen. Hauek dira "Euskaldunon Egunkaria"n bildutako bere adierazpenetako batzuk:

"(...) Azken bolada honetan indarberritu egin da jokabide iraingarri bat, euskal kulturegintza eta hezkuntza susmagarri bilakatzea helburu duena. (...) Egitasmo horiek hainbat hedabideren babesa izan dute. (...) Asmo garbiro pozointzaileez barreiatzen ari diren sasi informazioek gure hezkuntza sistema bera bilakatu nahi dute susmagarri, eta gure gizarteak pairatzen duen egoerari etekin politikoa ateratzeko erabiltzen ari dira. (...)

Espainiako eta Nafarroako gobernuetako ordezkariak agertu dituzten asmoak eta ekinbideak ageriko helburu politikoez gainera, ezkutuko eduki ekonomikoa ere badutela gaude: gure argitarapen industria kaltetzea, testuliburuaren merkaturaren irizpide politikoez esku hartzea planteatzen ari baitira. (...) Herri orok du modu demokratikoan aukeratzen duen hezkuntza sistema eratzeko eta garatzeko eskubidea, eta, hein berean, sistema horretan erabiliko diren ikas-materialak ekoizteko eta erabiltzeko ahalmena. (...)

Kulturegintzaren eragile garen aldetik, tinko eutsiko diogu, orain arte bezala, gure gizarteak bere buruari onartu dion hezkuntza autonomiari, eta, bide horretan, irizpide zientifikoa erabiltzeko gure konpromisoa berresten dugu (...)"

IPAR KULTURAKO DIRU PREMIAK

GARAZIKUS elkarteak eta Haize Berri, Eihartzea eta Uhaitza kultur etxeek otsailean hasi eta zazpi hilabetetan zehar luzatuko den Frigilan Kulturaldia aurkeztu berri dute. Eskainiko diren ekitaldiak lau ataletan banatuko dira: dantza, kantua, eki-plastikoa eta antzerkia. Eta egingo diren ikuskizun guztiak helburu batekin burutuko dira aurretik: elkarteek jasan dituzten diru laguntza murrizketak sortu dizkien diru arazoak aldarrikatzeko. Hain zuzen ere, iaz 700.000 liberako laguntza jaso bazuten, aurtengo 600.000 liberakoa izan da. Besteak beste, Frigilan egitarauaren baitan, martxoaren 30ean Biarritzko Baletaren "Casse Noisette" lana ikus ahal izango da Donibane-Garazin, martxoaren 2an Théâtre Chimeresek "Maintenant c'est lui qui a peur de moi" eskainiko du, eta martxoaren 10ean Naia Roblesek sorturiko "Aingeru" ekitaldia burutuko da.

MUSIKA TALDEEN BERRIAK

HAINBAT berri eman du ezagutzera Gor diskoetxeak hamaika musika talderi buruz. Batetik, Hemendik at! taldeak "Etorkizuna" izeneko bere hirugarren diskoa hil honen bukarerako plazaratuko du. Bestalde, Skalarriak taldea ere hirugarren diskoa prestatzen ari da. "En

■ Hainbat taldek disko berria aterako du.

la calle" izeneko lana apirila erdialdera izango da kalean. Su Ta Gar-en zuzeneko disko bikoitza martxoa bukarerako argitaratuko da. Azkenik, Ken 7 taldeak -estraineko "Aurtengo Gorkada"ko "Bi eta bat" kantuen egileak- lehen diskoa maiatzan karrikaratuko du.

GALERIA BERRIA IRUÑEAN

IRUÑEKO Larrabide kalean ireki berri du Moisés Pérez de Albénizek 450 metro karratuko arte galeria berria. Patxi Biurrun arkitektoak sortu duen galeriak lau areto ditu, horietako bi artista gazteei eta formato txikiei zuzenduak. Pérez de Albénizek euskal artisten lanak sustatu nahi ditu galeria berrian. Florencio Alonso, Txomin Badiola, Victoria Civera edo Darío Urzai bezalako hamasei artista nafarrekin inauguratu zen galeria izango da, hain zuzen, ARCO ferian ordezkari izango duen Nafarroako galeria bakarra.

H I T Z B I T A N

- Eñaut Agirrek "BertsoZalea"n adieraziak dira hauek: "Jendeak, irratietan, egunkarietan, telebistan, nonahi aurkitzen du bertsoa. Bonbardeatua sentitzen da. (...) Guk ez dugu jendearentzat saiorik prestatzen. Saioak guretzat prestatzen ditugu eta jendea ateak zabaltzen. (...) Jendeak guk entzungo genukeena entzungo du; ez guk entzungo ez genukeenik".
- Roldan Jimenoren esanetan, "Eraso mediatikoa jasango duen hurrengo erakundeetarikoa bat Euskaltzaindia izango da". "Euskaldunon Egunkaria"n berak esana da hori.

L A K

EUSKALDUNON EGUNKARIA

MARATOI KLASIKOA

Ekimen berria da berez. Datorren urteko martxoaren 2an eta 3an burutuko baita Euskalduna Jauregian lehen aldiz. Baina Haydn eta Mozarten musikak, klasikoenak beraz, izango ditu protagonista. Naoneten (Bretainian) azken zazpi urtetan egiten den "La Folle Journée" jaialdian kontzertuak eta ekitaldiak egiten dira etengabe hiru egunetan zehar. Bilbon ere horixe egiteko asmoa dute. Guztira, 60 kontzertu inguru (herri askotako orkestra eta musikariek eskainiak), adituen hitzaldiak eta mahainguruak ere burutuko dira egun horietan. Eta honela, musika klasikoa jendearengana hurbiltzeaz gain, mundua euskal musikariengana gerturatuko da.

"HERMES" BERPIZTU DA

SABINO Arana Fundazioak "Hermes" aldizkari kulturala berrargitaratu du. Agerkaria 1971ko otsailean sortu zuen Jesús de Sarriak. Aurrerantzean, hiruhilabetekaria izango da eta 100 orrialde izango ditu koloretan. Edukiak euskaraz, gaztelaniaz eta frantsesez argitaratuko dira.

IRAKURRI BAINO LEHEN

IRAKURRI baino lehen irakurtzen" izeneko ekimena antolatu du Donostiako Okendo kultur etxeak hilabete honetarako. Juan Carlos Alonso psikologoak eskainiko dituen hitzaldietan, adin txikiko haurrengan irakurzaletasunak duen garrantzia landuko da. Nola kontu daitekeen ipuin bat, zer den ipuin on bat edota baloreen igorpena ipuinen bidez dira bertan jorratuko

diren gaiak. Hitzaldiak Liburutegi Nagusian eskainiko dira euskaraz, eta Okendo kultur etxean gaztelaniaz.

■ Hainbat hitzaldi eskainiko du Alonsok.

RUBEN PLAZA

■ Arantxa Iturbe.

IZENAK

Arantxa Iturberen "Ai, ama!" lana antzerkira egokitzeko bi milioi pezetako (laurogehi mila libera) dirulaguntza eman die Eusko Jaurlaritzak liburuaren egile berari eta Agurtzane Intxaurrega antzerkigileari. Amatasunaren hainbat alderdi jorratuko duen antzezlan iraila baino lehen amaituko dute eta datorren urtean estreinatuko du Hikak.

Petti bakarlarri beratarrak bigarren diskoa kaleratuko du martxoan Gaztelupeko Hotsaken eskutik.

Diego Galan, Donostiako Zinemaldiko zuzendari ohia aste honetan burutzen ari den Berlinaleko epaimahai-kide da.

Tanttaka antzerki taldeak "Novecento. Ozeanko pianista" lanagatik Ercilla saria eskuratu berri du.

Iñigo Muguruza apirilaren 30ean Bartzelonan eskainiko duen kontzertuan aurkeztuko du Sagarroi izeneko bere talde berria.

DANI BLANCO

■ Iñigo Muguruza.

• Juan Mari Irigoienek "El País"en eginiko elkarrizketan honakoa aipatu zuen: "Matematika izugarri gustatzen zait, matematikak baduelako zehaztasunarekin lotura sendo bat eta nire prosan zehatza izaten saiatzen naiz. Ildo honetan, Axularren prosa matematikarekin edo logikarekin oso lotua dagoela uste dut".

• Ignacio Amestoy antzerki autoreak esanak dira hauek "El Cultural"en: "Autoreek ez dugu jakin klasikoen bertsioak, musikalak eta film ospetsuen adaptazioak gainditzin. Eta gainera, ez dugu berez izan behar gurek autoritatez ezta sektoreko lankideen onarpenik ere".

Superkongresuaz

Oraindik ez dira egun batzuk besterik pasa eta Superkongresua / Artisten meeting-aren balorazioa egitea kosta egiten da. Baina behin halako izena jarritz gero ondorio formalak adierazi beharrean gaude. Ondorioak ez dira normalean berez etortzen. Zenbaitetan bistan isladatu ez diren gaiei egin behar izaten zaie kasu.

ARTISTAK izan dira protagonista hiru egun hauetan. Superkongresuaren denbora, artisten lan pertsonalek bete dute. Ohiko erakusketez gain gaur egungo arte jardueren konplexutasunak beste erantzun batzuk eskatzen dituela iruditzen zitzaigun. Eta horrela, Superkongresua delakoak berezko izaera bereganatu du ustekabeen. Gure harriduraz kazetariak (irradiak, prentsa eta abar) ere zuzenean Superkongresuaz galdezka etorri zaizkigu.

Laburpen gisa, egun haue-tako zenbait pasarte eta gerta-
era aipa ditzaket:

Häserako egunean Airtlines taldeak, azkenaldiko arte-
enpresa joera berriak direla eta tirabira sutsua eragin zuen. Biharamunean, Blami lasartearrak Levi's, Carhartt eta Loreak Mendien-en enkarguzko artelanekin, betiko eta benetako artearen zaleak bere onetik ateratzea lortu zuen. Larunbata ez zen gutxiagorako izan, Jon Manzisidor izan zen euskara hutsez defendatu zen bakarra, eta Mikel Laboari ustekabeko telefono deia egin zion zuzenean, nahiz eta bestea etxean ez izan. Bera izan da gainera bertsolariak arte garaikidean aurkeztu dituen lehenengo artista.

Ondoren, Ainara Garcia eta Aiora Kintana hasiberrien lanek kolokan jarri zituzten Arte Ederren Fakultateko irakasteko moduak. Garai berriei begira gaude. Eta errematea Judo Sistemas-ek eman zuen, Interneteko nabigatze modu berria aurkeztuz. Nor-

berak besteen nabigatzeak jarraitu ahal izateko sistema. Arteaz gaindiko zerbitzuak eskaintzen dituzte Bilboko ofizinatik. Artearen mugak malguak dira gaur egun.

ESPERO ez genuen bezalako potentzialak harritu gaitu gehien antolatzaileok, eta horien artean nabarmen gelditu dira Arte Ederren ikasketen gabeziak gaur egungo arte produkzio aldakorrei aurre egiterakoan.

Tentsio unerik ere izan zen hainbat partehartzailereren artean. Izan ere, nabaria da lanarekiko gehiegizko pertsonalizazioa gure inguruko artistengan, hots "nire alde ez bazaude, nire kontra". Kosta egiten zaigu nonbait artearen ideia pertsonarengandik abstraitzea. Honela, ez dugu ia eztabaida gunerik eta energia berrien bultzatzaileak falta dira. Antolakuntzan, hainbat elementu kreatibo moldatu ditugu lan prozesuak arintzeko, honela lanen aurkezpenek garrantzia har zezaten. Superkongresua zer izan den pentsatu eta, ingelesezko "funky" izena datorkit burura, hau da, bizia, eroa, ezohikoa, informala, bat batekoa eta zuzena.

PARTEHARTZAILE ororentzat sentsazio berriak zabaltu nahi izan ditugu, giro ona sortu eta publikorik zaba-

lena hartu kontutan. Ekitaldi honen arrakasta argi gelditu da.

Komunikabideei ere luzatu nahi dizkiegu esker-
rrak, Superkongresuari emandako harrera dela eta. Oraingoz ez dugu bigarren saioaren asmorik. Ikustear dago.

Bitartean, D.A.E. Donostiako Arte Ekinbideak, Donostian bestelako arte jarduerak antolatze-
ko lanean dihardu. Beti ere ideia berri eta ausartei begira ●

Peio Agirre
DAEko zuzendaria

*"Nabaria da lanarekiko
gehiiegizko pertsonalizazioa gure
inguruko artistengan (...) Kosta
egiten zaigu nonbait artearen
ideia pertsonarengandik
abstraitzea. Honela, ez dugu ia
eztabaida gunerik eta energia
berrien bultzatzaileak falta dira"*

Ezin dira ukitu, baina ikus daitezke. Interneten aurki ditzakegu. Kasu batzuetan ez daude fisikoki, beste batzuetan gune erreal bat bisitatzeko gonbite gisa sortu dituzte, baina arte gune hauek guztiak teknologia berriek eskaintzen dituzten aukerez baliatzen dira.

ARTEAREN SARELANAK

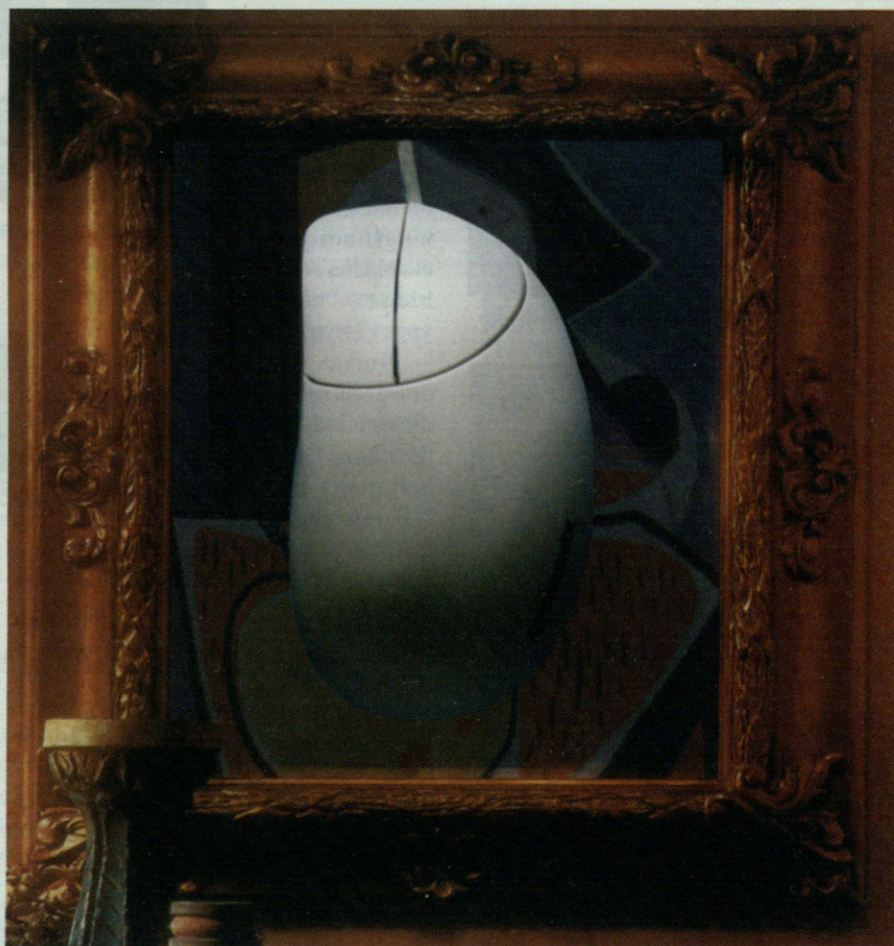
Gaur egun denetarik aurki dezakegu sarean eta, noski, arteak ezin zuen teknologia berrien munduan atzean geratu. Gainera, ibilbide horretan euskaldunak ere sokari heldu nahi izan diogu.

Internet eta artearen baturak joan den urtean "Bitniks inaktua" sortu zuen edo behintzat hainbat komunikabidek arteari loturik hark izan zuen eraginaren islada jaso zuen. "Bitniks" hasera batean papelean argitaratzen zen eta ziberkultura ardatz zuen aldizkari bat zen, nahiz eta ondoren euskarri elektronikora pasa zuten (www.bitniks.es). Zeresan handiena ordea, joan den urtean arte erakusketa birtuala, "Impacto" izenekoa, antolatu zutenean etorri zen. Erakusketa horretan hainbat egile interesgarriren lanak erakutsi zituzten (Javier Zarracina, Javier Herrera, Alvaro Ortega, Frank Perez...); guztiak gai baten inguruan bilduz: jendearen arreta lortzeko erabiltzen diren estrategiei buruzko eztabaida sortaraztea.

"Bitniks" aldizkaria egiten duten gehienak bilbotarrak dira. Euskal giroetan ez dira ezagunegiak, gaztelaniaz lan egiten baitute, baina mundu digital latinoan punta-puntan daude.

Edonola ere, aipaturikoa euskaldunek bultzatutako proiektuetako bat baino ez da, ezen sarearen baitan miatzen hasiz gero, benetako altxorrik izan daitezkeen euskal gune artistikoak aurki baitaitezke.

Azaldutako "Bitniks"ekin batera "Euskonews&Media" aldizkari elektronikoa aipa daiteke (www.eusko-ikaskuntza.org/euskonews/artaretoa/index.html), biek aldizkariaren barnean arteari eskainitako tartea irekitzen baitute, nahiz eta gainerakoan, ez teknikoki ezta filosofia aldetik ere, ezin diren parekatu, bakoitzak berezko ezaugarriak baititu. "Euskonews&Media"ren gunean hamabost egunetik behin gutxi gorabehera, artista jakin baten lanak erakusten dituzte, baina aurretik egon diren erakusketak ere

■ Arteak ezin zuen teknologia berrien munduan atzean geratu.

berreskuratu daitezke. "Euskonews&Media"ko arte galerian beren lanak jarri dituzten artisten artean, Anparo Rekarte, Ainara Barrena eta Juan Luis Mendizabal aipa daitezke.

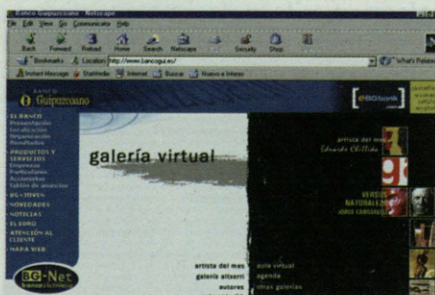
BIRTUALTASUNAREN GARAIK. Internetek beste esparru batean aritzeko aukera ekarri du, birtualtasun edo alegiazkotasunaren eremuan, hain zuzen ere. Orain fisikoki existitzen ez diren museoak edo galeriak sortu daitezke sarean, benetakoak balira bezala. Hau da, konplexutasuna jada ez dago

koadro edo eskultura jakin batzuk Interneten erakustean, baizik eta hartzailea birtualtasun horretan sartzean, benetan non dagoen ahaztaraztean.

Gure inguruan eremu hori lantzen duten bi museo aipa genitzake: Kutxak sustatzen duen "Arbide dorreak" izenekoa eta Arabako Arkeologi Museoa. Lehenak ordea, bigarrenak ez duen berezitasun bat du, fisikoki ez dagoela inon, beraz sarean bakarrik aurki dezakegu. Interneten bakarrik dagoen beste arte gune bat Banco Guipuzcoanok eskaintzen duen arte galeria da (www.banco-

■ R. Barojaren Iana Kutzako gunean.

■ Banco Guipuzcoanoren galeria.

■ Arabako Arkeologi Museoaren orria.

■ "Bitniks"en "Impacto" erakusketa.

gui.es). Bertan hilabetero "hilabeteke artista" izango dena aukeratzeko dute eta haren lan batzuk erakusten dituzte (artikulu hau egin zen momentuan, adibidez, Eduardo Txillida zen "hilabeteke artista"). Horretaz gain, beste artista batzuen lanak ere ezagutarazten dira. Txillidarekin batera esaterako, Cardarelliren lanak zeuden ikusgai, eta Banco Guipuzcoanoren bildumara ere gune honetatik irits daiteke. Gainera, webgune honek Altxerri galeriako lanak ikusteko aukera

eskaintzen du eta beste galeria batzuetara pasatzeko gonbitea ere luzatzen du. Arabako Arkeologi Museoaren orria Topografi Ingeniaritza Teknikoko ikasle talde batek egin zuen karrera bukaerako proiektu gisa. Webgune horretan zoom efektuak daude, baita eraikina ikuspegi desberdinetatik ikusi ahal izateko gif animatuak eta bideoa ere. Helbidea honako hau da: vppx134.vp.ehu.es/mitoi.

Kutxak sustatzen duen gunea ordea, aurrerago doa eta bi eta hiru dimentsiodun bisitaldiak eskaintzen ditu. Bertara www.kutxa.net helbidetik irits daiteke. Bertan "Gizarte ekintza" loturan klikatu eta ondoren, "Ondare artistikoa" aukeratu behar da. Hor aurkitzen da "Alegiazko museoa" eta bi aukera daude: hiru dimentsiodun ikustaldia burutzea (horretarako "Viscape" plugina instalaturik izan behar da eta ez izanez gero, bertatik jaitsi daiteke) edo bi dimentsiodun ikustaldia egitea.

Behin "Arbide dorreak" museo birtualaren barruan, bi eskaintza nagusi aurki ditzakegu, bata pinturari dagokiona eta bestea eskultura ardatz duena, biak estiloen arabera sailkatuak. Pinturari zortzi areto eskaintzen zaizkio "Beheko solairuan" eta, besteak beste, Jesus Mª Corman, Ricardo Baroja, Jesus Apellániz, Irene Laffitte edo Bonifacio Alfonso bezalako artisten lanak ikus daitezke. Eskulturari dagokionez berriz, beste sei areto daude "irekita" "Lehen solairuan". Beste batzuren artean, Juan Beltran, Joxe Alberdi, Andres Nagel edo Mikel Cristtiren lanak ezagutu ditzakegu bertan. Edonola ere, museoan dauden artelanak noizean behin aldatu egiten dituzte.

Gunearen osatze lanetan hiru erakunde aritu ziren: IBD S.L donostiar enpresa, Bartzelonako RTZ Virtual eta Kutxako Teknologia Berrien Saila. Lankidetzaren emaitza orain ikus dezakegun

■ Kutxak sustatzen duen museo birtualaren sarrera.

■ "Arbide dorreak" museoko areto bat.

museo birtuala da.

Arduradunak "Arbide dorreak" museoak gizartean izan duen harrerarekin oso gustura daude. Ez da gutxiagorako, 1997an mundu osoan zabaldua dagoen "Superscape" teknologia enpresak Kutxaren gunearen garrantzia azpimarratu baitzuen. Horren eraginez, "mundu osoan ezaguna egitea" lortu zutela dio Alberto Martinezek, Kutxako Gizarte Ekintzako buruak.

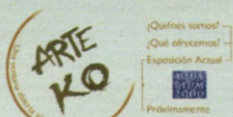
GIZARTEAREN ZERBITZURA.

Museoan erakusten diren lan guztiak Kutxaren ondare dira. Erakunde gipuzko-

Konplexutasuna jada ez dago koadro edo eskultura jakin batzuk Interneten erakustean, baizik eta hartzailea birtualtasun horretan sartzean, benetan non dagoen ahaztaraztean

arra oro har 5.000 erregistro artistikoren jabe da eta horietako batzuk "Arbide dorreak" museoaren baitan aurkitzen dira ikusgai, birtualki bada ere. "Era horretara gure ondarea publikoari hurbiltzen diogu", dio Alberto Martinezek.

Gainera, ikusleak museo birtualean dauden lanak zoomarekin ikus ditzake eta lan jakinen informazioa nahi izanez gero, Kutxak horretarako prestatua duen "Gizarte Ekintza" loturan aurkitzen den datu basea kontsultatzeko aukera du. Gizarte Ekintzako buruaren esanetan hel-

GALERIA DE ARTE
C/ San Sebastián 10 (Paseo de la Libertad)
48011 Leizor (Bizkaia)
Tel: 945 20 11 99
E-mail: arteko@arteko.net

■ "Arteko" galeria sarean dago.

burua ahalik eta errealismo handiena lortzea zen, horregatik besteak beste, museoaren ateetan klik egitean soinuak entzun daitezke, espazio erreal batean egongo bagina bezala.

Orain arte aipatutako gain, beste arte gune batzuk ere badira sarean. Gehienetan fisikoki existitzen diren museo edo galeriatan ikus daitezkeen artelanak eskaintzen dizkigute, baina ez dute horregatik aurrekoek baino garrantzi gutxiago.

Arteko galeriako webgunean momentuan bertara joanez ikus daitezkeen erakusketari buruzko informazioa lortu daiteke eta gainera, galeria birtual bat ere badago. Bertan, besteak beste, Edu Lopez, Eduardo Txillida edo Dora Salazar bezalako artisten lan batzuk erakusten dira. Helbidea honako hau da: www.euskalnet.net/arteko.

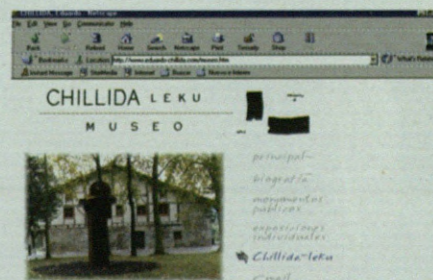
"Galeria DV" k ere badu web orria. Bertan, besteak beste, Arco 2000ra bidalitako lanen erakuslehiotxi bat aurki daiteke. Sarean aurki daitezkeen beste galeria bat "Galeria Luis Burgos" da (www.spainting.com). Bertan loturarik aipagarriena artistei dagokiena da. Hara sartuz gero, artista ugariren lanak ikus daitezke: Jose Arrue, Ricardo Baroja, Francisco Iturrino, Benjamin Palencia, Rafael Zabaleta, Ramon Casas.... Eta bakoitza berari dagokion arte eskolaren barnean sailkatuak agertzen da.

Bizkaiko arteari bereziki eginiko aipamenik ere badago sarean. Esaterako, Bizkaiko museo gehienak biltzen dituen gunea: www.arquired.es/users/

□ Gure ingurukoak diren eta sarean dauden zenbait museo eta galeriak euskarari oso tarte txikia eskaintzen diote

guiabizkaia/museos/Index.html. Museo desberdinen inguruko datuak ematen dira helbide honetan. Kasu batzuetan, horrez gain, momentuan museo horretan ikusgai den erakusketaren inguruko

informazioa ematen da. Besteetan, erakusketa iraunkorren berri ere ematen da, argazki eta guzti. Hizkuntzari dagokionez, gaztelera eta ingelesa erabiltzen da. Euskara Simon Bolibar museoaren kasuan bakarrik agertzen da. Tamalez, gure ingurukoak diren eta sarean dauden zenbait museo euskarari oso tarte txikia eskaintzen dio. Euskara erabiltzen ez duen beste arte gune bat "Txillida-Leku" da (www.eduardo-chillida.com). Edonola ere, aipagarria da bertan Txillida-Lekuko artelanez

■ "Txillida-Leku"ren webgunea.

gain, munduan zehar barreiatuak dauden Txillidaren lan guztiak ikusteko aukera dugula. Euskarari tarte bat eskaini eta era berean artelan desberdinak erakusten dituzten beste gune batzuk hauek ditugu: Guggenheim Bilbao museoa (www.guggenheim-bilbao.es); San Telmo museoa (www.ibermatica.es/aasantelmo/museo2.html) eta Arteleku (www.gipuzkoa.net eta ondoren "Arteleku" loturan klik eginez) ●

◆ ELISABETH POMBO

■ Teknologia berrien garaian zer da artea?

Artelekuko zuzendari Santi Erasok garbi dauka azken bi urteetan ezagutu duten krisia teknologia berrien eraginaren ondorioa dela. Erasoren aburuz, "teknologia berriek azken belaunaldien jokoaren eragin ia hondatzailea izan dute, gaur egungo sormenari dagokionez".

Artelekuko buruaren gogoetari jarraituz, teknologiak objektuan baino gehiago proiektuan lan egitea ahalbidetzen du. Orain ez da hainbeste pentsatzen objektua bukatzeaz, proiektua aurrera ateratzeaz baizik. Era horretara, jada objektu artistikoa ez da amaitzen harik eta berau errepresentatzeko leku bat aurkitu arte.

"Jendeak gordetze sistema desberdinekin lan egiten du, lan prozesu desberdinekin, jarrera desberdinekin eta aurrekontu desberdinekin", dio Erasok. Guzti horren

eraginez, artea oro har aldatu egin da, nahiz eta egoera anitza izaten jarraitu. Orain artista batzuek Internetek ematen dituen kodeetan bakarrik egiten dute lan; beste batzuek berriz, kode akademikoetan eta badira beste zenbaitzuk kode bateratu batzuetan lan egiten dutenak. Erasok bigarren multzoan Zumeta, Goenaga edo Vicente Ameztoy bezalako artistak aipatzen ditu eta azken taldean berriz, Manu Muniategi, Jose Ramon Amundarain... Egoera honek zenbait ondorio ekarri ditu, "mugikortasun eta nomadismo handia, artistaren banakotasunari eta bikaintasunari uko egitea eta ondorioz kolektibismo gehiago".

Urtarrilaren 25, 26 eta 27an egin zen artisten Superkongresoan egon zen aukerarik egoera berriaren ildoak nondik-nora dabilzan sumatzeko ●

Bere bizioetako bat besterik ez zen hasieran. Eta orain bere bizitzaren zati handi bat da. Sekula ikasteari uzten ez diogunez, argazkigintzatik ikasten saiatzen omen da bera. Egin duen lana kontuan hartuta ordea, ikasteko baino, irakasteko gehiago duela esan genezake.

“BETI IZANGO NAIZ HASIBERRIA”

DANI BLANCO

■ “Jendeak nahi duena edo ezagutzen duena ulertzen du argazkietan”.

Legazpiko Ikatza elkartearen egin zuen lehen argazki errebelatua, 1985ean. Ordutik, *Serigrafia* ikasi du Manuel Belloarekin Artelekun eta argazki ikastaroak burutu ditu Pierre-Jean Amar, Jordi Guillumet, Eiichi-ro Sakata, Miguel A. Martín eta Juan Manuel Castro Prietoren eskutik. 1990az geroztik bera da sariak etengabe jaso eta ikastaro eta tailerrak eskaintzen dituena. Argazki lanen artean “Leaxpi Industri Paisaiak” (1992), “Rwanda 1992”, “Paseoak eta Paisaiak” (1998) eta “Arrantzaleak” nabarmentzen dira. Egun “Natura” zuri-beltzeko asmoan dihardu.

■ Argazkilaritzaren hasitako garaiak.

15-16 urterekin hasi nintzen. Garai hartan bizio eta zaletasun asko nituen, eta argazkiekin aritzea beste bat zen. Opor batzuetako argazkiak errebelatu ondoren atseginak iruditu zitzaizkidan, eta orduan konturatu nintzen gai hori gustatzen zitzaidala. Legazpiko Ikatza argazki elkartearekin harremanetan jarri eta lehenengo pausoak erakutsi zizkidaten: zer den errebelatua, fijadorea, argazki kamerak nola funtzionatzen duen... Ikasitakoarekin nahasketak egiten hasi, eta denboraldiko

afizioa iruditzen zitzaidana bizio eta debozio bilakatu zen, 31 urte bete behar ditudan une honetara arte.

■ Hasiberria kontsideratzen zara? Noiz uzten zaio hasiberria izateari?

Hasiberria naiz, baina esperimentatua. Hala ere, bizitza osoan zehar joko dut nire burua hasiberritzat; izan ere, gauzak garbi

DANI BLANCO

dituzunean, aspertu egiten zara, hortaz, sekula ikasteari uzten ez diogunez, argazkigintza gauza desberdinak eskuratzeko bidea izan daiteke.

■ Lehenengo argazkiak zuri-beltzean izaten al dira?

Nire lehen lan serioa zuri-beltzean burutu nuen, baina era berean kolorearekin ere aritzen nintzen. Garai hartan rock erradikala une gorenean zegoen. Kamera jaka barnean ezkutatua nuela joaten nintzen kontzertuetara eta bertan jasotako guztiari buruzko ikus-entzunezkoa burutu nuen, koloretan.

Zuri-beltzak sinpleagoa denaren itxura du, baina aurkakoa gertatzen da; landu egin behar duzu eta argia era berezi batean ikusten da argazki horietan.

■ Ate joka aritu beharra izan duzu ala zure bila etorri dira?

Biak batera. Bidea zabaltzen hasteko lehiaketak daude, elkarte berriak ezagutzen dituzu eta horrek lagun zaitzake. Hala ere, elkarte horiek bide erdian geratzen dira, ez dute argazki kulturarik sortzen. Beste maila bat lortu edo zerbait gehiago behar duzunean, lehiaketak zuloak tapatzeko dira egokiak, errebelatzen eta karreteetan izugarritzko dirua joaten baitzaizu. Lana egin beharra dagoela argi dago. Gero salmenta dator, jendeak zure erreferentzia jasotzen duenean, iristen dira deiak.

■ Argazkilaritzaren merkatuak egoera ona, txarra...

Ezaugarri berezia du argazkilaritzak, aldakorra dela; gauza asko egin daitezke baina ematen zaien balioa desberdina da. Merkatuan gutxieneko prezio bat dago eta hau ahalegina eskatzen duen artisautza lana da. Jendeak ez du hori ulertzen, sensibiltate falta handia dago. Nire kasuan, gutxi saltzea nahiago dut baldin eta eroslea balioaren jakinaren gainean badago.

■ Zein kamera mota erabiltzen duzu?

Lortu nahi duzun emaitzari egokitzen zaio kamera mota. Lan tresnak era batean

edo bestean jardunarazten zaitu. Lehen lanak 35mm-tako kamerarekin egin nituen. Piktorikotasuna albo batean uztean, argazki erreportajeak burutzeko 6x6 batekin aritu izan naiz, inongo manipulaziorik gabe. Lan komertzialak egiteko, berriz, digitala asko erabiltzen dut.

Argazkilaritza hitz handiekin definitzeko plaketako kamera dago; formato handi-koak ateratzen ditu, ez dago instantanearik, itxaron egin behar argiaren momentu ego-
kia aurkitzeko...

■ Tamainei dagokienez...

Argazki txikia intimoagoa da; handia zabalagoa, zentzu guztietan. "Paseoak eta Paisaiak" egiterako orduan handinahia adierazteko beldur nintzen, baina proiektua handian agertzen zitzaidan buruan jada. Prestatzen ari naizen "Natura" proiektua ere formato handian joango da, kamera guztiak nahastuaz.

■ Esperientzia horrek guztiak izango du eragina zure estiloan, ezta?

Hastapenean ingenuitate asko dago ilusio askorekin nahastua. Denborarekin inozentzia hori galdu, eta gero eta ezagupen gehiago izan, kritikoagoa bihurtzen zara bai zure buruarekiko bai besteekiko. Batez ere ikuspegia da garatzen doana. Pauso batzuk eman ahal izateko oinarriak beharrezkoak dira, teknika funtsezkoa da, baina horiek garbi daudenean, teknikaz ahaztu eta gauza berriak bilatzen hasten zara.

Zer da nik orain bilatzen dudana? Hamasei urtez lanean aritu ondoren, esan edo adierazi nahi duzunaren arabera, era guztietako lanak moldatu daitezkeela ikustea: lan etnografikoak, intenzionalitate kutsu batez eginiko karga handiko erreportajeak, kazetaritzarako argazki bereziak... Horrez gain artista plastiko asko dago euren lanetan argazkiak barneratzen dituztenak, argazki irudien bidez beste gauza batzuetara ailegatuz.

■ Beraz esan daiteke argazkilaria, argazkien bidez bilaztu daitekeela?

Noski. Beste alor guztietan jazotzen den bera gertatzen da. Memento konkretu batean kameraren krisketa sakatu ondoren harrapatua geratzen dena zuk daramazun barne egoeraren isla da.

■ Baina ikusleak ulertzen al du adierazpen hori? Iristen al da benetako ulermen eskuratzera?

Jendeak nahi duena edo ezagutzen duena ulertuko du.

■ Esan daiteke beraz, argazkilaritza ikuslearengana iristeko, merezitako

balioa eskaintzeko gehitu dituzula "Paseoak eta Paisaiak"-en elementuak?

Arlo gehiago jorratzen dituzu, eta aldi berean dibertigarriagoa da. Ikasteko harreman berezi bat sortzen da. 1996an "Imagina ezazu Euskadi" lehiaketaren sari banaketan Jose Luis Padrón poeta (hartan ere saritua) ezagutu nuen. Gonbidapena egin zidan eta nik onartu; bere

lana ezagutu eta jasotako inpresio aberasgarriaren ondorioz, ene argazkiei bere olerkiak gehitu genizkien. Erakusketa batzuen inaugurazioetan nirekin aritzen da irakurketa lanak egiten. Poliki-poliki elementu desberdinak barneratzen joan gara jende gehiagoren laguntzaz: kantak, txalaparta, instrumentuak, txistua, gaita...

■ Gizakiak, egin edo esaten duen guztiarekin, beti zerbait adierazi nahi du, berdin gertatzen zaizue zuei egiten dituzuen erakusketa inaugurazio berezien bidez, hala ere, beti dago zerbait edo norbait ahoan murruak jarri nahian. Zer da 2000ko azaroan Bartzelonan gertatu zitzaizuen?

"Paseoak eta Paisaiak" erakusketa Bartzelonako Pati Llimona kulturgunean aurkezteko gonbidapena iritsi zitzaidan. Lan asko egin genuen muntai guztia bertara eramateko. Musikari eta kantari taldea ere prest agertu zen esperientzia horrekin bat

egiteko; hunkituta geunden..., baina errotik kendu ziguten emozioa. Ernest Lluch ministro ohia hil zen atentatuaren ondorioz, udalak hiru egunetako dolua izendatu eta soinua, hitza, espresioa... zekarren edo-zer ekintza bertan behera uzteko "gonbidapena" luzatu zuen.

Tentsioa sortu zen, normala den bezala iritzi desberdinak, ezinegona... Guztiok, hala ere, bat geunden gure eginbeharraren oinarrian: manifestu modukoa eskaini genien bertara hurbildutakoei, udalak hartutako erabakiarekin gure desadostasuna azalduz. Euskal sortzaile talde bat ginen, Euskal Herrian garatutako sormen lana aurkeztuz, eta ziur Ernest Lluch-ek hori nahiko zukeela. Antolatzaileek hartzera behartu gintuzten jarrera arazoa biderkatzea baino ez zen izan.

■ Laster izango al dugu zure lanaren berri?

Hala nahi nuke. "Natura" lana, ahal izanez gero, martxoan kaleratuko da. Ondoren, erretratu alorrean ere aritzeko asmoa daukat, eta...

◆ ARAIZ PADRON

Aldizkariak berak aitortzen zituen urtarrileko azken alean, bere gehiegikeria eta utzikeriak. Euskararen gaietan lehenak eta langileriaren arazoetan bigarrenak.

Gizarte berri baten premia

■ "Alere, 'laborari gaxua' ez beza loak ar, quzia bestek eqiñaren zai".

Zegokion gizartea zeharo eraldatzearen aldeko agertzen zitzaigun Z. ARGIA "Gizarte berria" nahi zuen, editorialean aldarrikatutakoaren arabera, eta garbi zeukan egoera amestu hori ez zela berez etorriko. Behin betikoz, eta denen artean, bukatu beharra zegoen "Oi laborari gaxua!" esateko aukera ematen zuten egokierekin, hala nola handia, jaun eta jabe, beti txikia azpiratzen ibil zitekeen egoerarekin... Arrakasta gutxi izan zuen bere deiak, ordea.

ETXAHUNETIK MARXERA

Damu zen aldizkaria aurreko hilabeteetan, oro har, langileen egoerari oihartzun gehiegirik eman ez ziolako. "Aitortu beharra daukagu zioen "Ekonomia eta Sozial Arazoak" aztertzen zituen artikuluan- gure Erriko langilleriak protesta egiteko eskubidea daukala, Z. ARGIAren aurka, berari zuzen ikutzen dieten gaiak gutxi adierazi ditugulako. Arrazoi osoa daukate. Mundu onetan errudun gera".

Gauzak horrela, arazoari konponbi-

[illegible]

dea ematea deliberatu zuten aldizkariaren erantzule zirenek, bereziki hartaz arduratuko zen talde bat osatuz. "Taldea au, jakitez eta esperientziz ongi ornitua dagoenez, gauza interesgarriak esango diguten ustean gaude", esaten zuten, animoso.

Eta batek ez daki hutsunea betetzeko
gogoarekin, ala asteko idazlanen zerrenda

■ **ZERUKO ARGIA -**
1970: Euskera

Erredakzioa, 1971-I-31

Gai bat izan bada besteen artean gehienbat aipatua, zalantzarik gabe euskera izan da. Urreatu zaionik ere ez da besterik izan. Joan zen urtean argitaratu diren 831 lanetatik, 141 lanek euskera zuten gaitzat. Aldizkari baten ehuneko 17 lan gai bati zuzenduak izan diranean, zer-bait berezia gertatu dela esan ditekete. (...)Batasun itzarekin batera "H" ipintzen dugularik, norbaitek kritika genezazke. (...) Bolara batean, jendeak bero bero eldu zion gai oni. Sukarrapean geundela zirudien, xixotuta bezela. Azkenean, gehiegikeri batean erortzen ari ginala ikusirik, aldizkari bezela gai orri atea istea pentsatu genuen. Orregatik azkenengo aleetan ez degu gai oni buruzko lanik argitaratu nahi izan (...) ●

osatu zutenean horrela egokitu zitzaielako ote zen, baina aste hartan, lehenengo orrialdean, orduan zela bi mende Barkoxeko Etxahun koblakari handiak buruturiko bertsoak jasotzen zituzten, Euskal Herriko nekazarien egoera islatu nahi zuen artikularen oinarri gisa.

"Ez da oraingoxea izango, laborariaren egoera motza gizartean, Etxahun bertsolari zuberotarrak, duela bi gizaldi, ori esaten zuenerako: 'Oi laborari gaxua!' egiñaz asten du bere kantua, eta era guzitako ogibideak aipatzen ditu, denak laborarien kontura bizi direla esanaz". Baina gauzak asko aldatu zirelakoan zegoen aldizkaria: "Gaur ez diteke, noski, esan gainerakoak baserritarren kontura bizi direnik", azpimarratzen zuen, honakoa gehitzeko: "Alere, gaur bertan, ez dago esan eziñik

■ Galdakano: Kristau bidea

Basa-jaun, 1971-I-31

Usansoloko auzotegitik dirauskuenez orain aldi andirik eztala euskerazko kristau bidea ikasteko jarri eben, bertoko eleiz barrutian ondo erakutsi leikien irakasle jatorrak buru dirala-ta, bertara zuzendu diran neska mutillak eundik gora izan ei dira, benetan pozgarria bera! (...) Ezin genezake beste orrenbeste esan erriko beste eliza gaitik: Erriko eliza nagusian be ipiñi ei dabe euskerazko kristau bidea ikasteko, baiña, lau edo bost (lerro auk idatziten doguzan arte) ume baiño ez ei dira izentatu; zer uste dabe bertoko guraso kristau euskeldunek, berez ikasiko dabela euren umetxuak gure izkuntzan Jainkoa gurtuten? Ala, bardin deutse atzerritar menperatzaillan izkuntza ongi, ikasi ezketiño? Ainbat txarrago: Gumugio (Erletxeta)ko auzunetik dirauskuena bertoko euzkaltzale zintzoak; iazko umetxoan leenengo Jaunartzea izan zanik gehiago eztabela bertoko umetxo orreek, ez bestek, kristau bide ikasteko edo landuteko erarik izan, ez bertoko apaiz ez beste irakaslerik ezaudelako, leendik ikasi ebena aaztuteko arriskuarekin. Zergaitik ori Josu apaiz jauna? (...) ●

■ Telefonoen zenbaki berriak

Oharra, 1971-I-31

Donostiara, Gipuzkoara, Gipuzkoatik kanpora eta atzerri herrietara telefonoz hitzegin nahiko dutenek, oso kontuan eduki beharko dituzte argitasunok. "Bost zenbakitako" telefonoa dutenek, zenbaki horien aurrean "4" bat ipini bezate; "lau zenbakitako" telefonoa dutenek, "44" ipini bezaiete aurretik; Konferentzia Bereziak nahi dituztenek, orain arteko "07, 08 eta 09" zenbakiei "0" bat aurretik ipini bezaie-

te. (...) Donostiako Telefono Barrutian (zona suburbana) sartzen diran Andoain, Hernani, Pasai Antzio, Pasai Don Ibane, Pasai San Pedro eta Errenteriara deitzeko, lehen zuten zenbakiari aurretik "3" zenbakia ezartzea aski dute. Lasartera deitu nahi dutenek, kontuan eduki bezate: Lasarten telefonoa dutenei, lehengo numeroetatik azkeneko hirurak bakarrik geldituko zaizkie. Hiru horiei, aurretik "361" ezarri behar zaie (...) ●

egitan 'Oi laborari gaxua!'. Ondo bizi balitz, ez litzateke kalera etorriko eta ez lirake ainbat eta ainbat baserri ustuko, usten ari diran bezela".

Gero, egoeraren nondik-norakoak aztertzeari ekiten zion. Haatik, baserritarra bera ere ez zuen errudunen zerrendatik kentzen: "Jaki eta eltzekari goxoak jaten segitzekotan, gizarte osoak artu behar ditu bere gain laborarien eziñak. Alere, 'laborari gaxua' ez beza loak ar, guzia bestek egiñaren zai. Jo beza behetik gora. Ar beza indar elkartasunean, gaur egun ikusten degun bezela, eta orduan eskuratuko ditu dagozkion eta orain ukatzen zaizkion alderdi onak". Noiz izango zen hori? Ez berehala, honela amaitzen baitzen aipatu artikulua. "Marxen paraisoa etorri artean, burrukan segi beharko du nekazariak bere lurrarekin eta bere kopetako izerdiaz jan beharko du eguneroko ogia; baiña gañera-koak ez dezaioleta kendu berea duanik".

HOBE BIZITZEKO, DENEK ZERBAIT EGIN BEHAR

Dena den, Z. ARGIAk nahi ez zuena "txikia ezeren eskubiderik gabe" zegoen gizarte hura zen, eta txiki hori berdin izan zitekeen laborari, arrantzale, edo fabrikako langile. Horregatik, gizartea aldatu beharra zegoela esaten zuen editorialean.

"Gizarte berri au, ordea, ez da berez etorriko", gogorarazten zien irakurleei, dena den. "Norbaitek ekarri beharko du. Guk egin behar dugu. Geldirik bagaude taldea, piloa, abere-arte, otso-arte izanen da. Nekazaria esnarazteari, langillea kezkarazteari, umeak ezitzeari, ezjakiña argiarazteari, nagia bizkorazteari, ajolagabea ardurarazteari ekin behar diogu".

Lan gogorra egin beharra zegoen, beraz, amestutako egoera horretara iristeko. Halere, ez zen edozein eratara egin beharreko zera, hura guztia. Z. ARGIAren iritziz, "ezer gutxi aurreratu genduke zakarrean, gogorrean eta indarrez bakarrik egoerak aldatzearekin lagun-arte eta gizarte jator bat sortzen ez badugu. Gizonak lehen bezain ezjakin, lotu, arlote, uts, nortasun-gabe jarraitzen badu".

Behingoz libratu gara, pentsa dezake, aurrekoa irakurri duen emakumez-koren batek... baina jai du. Izan ere, gauzak diren bezala, orduko Z. ARGIArentzat "gizona" bi hankaren gainean ibili eta, gutxi edo asko, pentsatzeko ahalmena zuen bizidun guztia baitzen (hegaztiak ez, jakina, maiz asko, guk guztiok baino zentzu gehiago erakusten badute ere) ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

A S T E K O L I B U R U A

BIZIAREN SENTIMEN, HAUSNARKETA ETA ERABAKIAK

**BIZIAREN
BISUTSAK**
Rufino Iraola
HIRIA
141 orrialde
1.450 pezeta
58 libera

El Diario Vasco” egunkari-ko “Denon Artean” euskarazko orrialdean 1986tik 1992ra idatzitako artikuluen bilduma eskaintzen digu Rufino Iraolak “Bizitzaren bisutsak” liburuan. Artikulu horiek, haatik, berridatziak izan dira, edukiaren bizkarrezurrari eutsirik ordea. Gauza askotaz mintzo zaigu beti galtzailearen alde jartzeko joera duela aitortzen duen gizon honek aipatu artikulua horietan. Yoyes-en heriotzaz, Euskadiko Ezkerrak egindako norabideaz, Euskal Herriaren egoera politikoari dagokionez duen ikuspegiaz, zuzenean ez bada ere, era batean edo bestean, ezagutu dituen eta

betirako joan zaizkion lagun ugarietaz, ezagutu dituen eta oraindik osasuntsu bizi diren beste hainbeste lagunez, euskarari buruz, erlijioaz, filosofiaz, parrandaz, giza eskubideez, bizitzaren zentzuaz, bitxikeriaz, hauteskundeetan beti izan duen zorte txarraz... Hamaika kontu duela hizpide, azken batean. Rufino Iraolak berak hitzaurrean aitortzen duenez, berari pentsarazi dioten gaiekin egingo du topo irakurleak. Bere mundu ikuskera, berriz, fede kontuetan zalantza-ko dabilen kristau humanista batena ei da, intuizioaren zohia hautsirik, azpiragoko lurretan murgildu ohi den gizonarena.

▼ Egileari Galdezka

“Gizarte osoa kohesionatu beharra dago gurean”

DANI BLANCO

Rufino Iraola

■ 1986-1992ko artikulak biltzen dira liburuan. Euskadiko Ezkerraren banaketak zerikusirik izan du epea aukeratzean?

Ez dut uste. Dena den, EE gauzarik inportanteenetakoa izan da nire bizitzan, Arantzazutik pasatu izana, ezkontza edo familia izatea izan den bezalaxe. EEn asko ikasi nuen nik, batez ere perspektiba, giza baloreak, zergatik ez den dena ideologi itxi baten baitan egin behar... Euskal Herrian gizarte osoa kohesionatu beharra zegoela, abertzale zirenekin eta ez zirenekin. Eta orain ere horixe ikusten dut.

■ Dezepzioaren hatzaparretatik ez omen zara libratu...

Hala da. Dezepzioa etorri da ez genuelako jakin, bada, denok... hor apurketa bat eman zelako. Lortu, lortu ziren gauzak, baina lortu horretan, baita ere, bidean jende asko gelditu zen.

■ Yoyesen heriotzak asko markatu omen zaitu.

Ni 1986an hasi nintzen “El Diario Vasco”n idazten. Eta zorte txarra izan nuen, urte hartantxe, Yoyes hil baitzuten. Ordizian nintzen egun hartan, eta horrekin topatu nintzen! Neuk deitu nuen egunkarira horren berri emateko. Eta Yoyesenak eragin zidan politika kontuaz asko idaztera. Borroka armatua, indarkeria, ez aipatzea gogorra egiten zitzaidan, batez ere nire barne kontzientziaz. Baina liburuan agertzen diren denak ez dira politika kontuak.

■ Ez, bada! Bestelako gai asko dituzu.

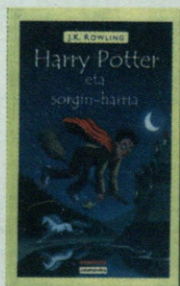
Bizia agertzen da, nik uste. Nire kezka nagusienetakoa: filosofia, erlijioa, eskatologia, gizona norantz doan... Horiek dira galderak, eta horiei erantzuten saiatzen naiz. Txikitan seminariotik pasatuak gara, gero erlijioa bazterrera utzi genuen... Baina erlijioak bere baitan dituen galderak ezin dituzu bazterrera utzi.

L I B U R U A K

**HARRI POTTER
ETA SORGIN-
HARRIA**

J. K. Rowling
ELKARLANEAN
279 orrialde
1.900 pezeta
76 libera

HARRY POTTER JADANIK GURE ARTEAN

Jadanik, euskal gaztetxoek bere ama hizkuntzan irakurri ahal izango dituzte Harry Potter-en abenturak. Izan ere, Elkarlaneanen "Salamandra" sailak kaleratu berri du, Iñaki Mendigurenek euskaratua, "Harry Potter eta sorgin-haria", J. K. Rowlingek, gaztetxoei zuzenduta, Harry Potter protagonista dutela gaur arte idatzi dituen bost nobeletatik lehena. Munduan zehar arrakasta ezagutua da Rowlingen liburu sail hau. Harry Potter umezurtz geratu den mutiko bat da. Bere osaba-izeba gogaikarriekin eta lehengusu duen Dudley kaikuarekin bizi beharrean aurkitzen da. Etxe hartan inork ez du maite eta, jakina, triste bizi da gaztetxoa. Baina, halako batean, Hogwarts eskolan, berriz bitxia den ikastetxean, onartu dutela jakingo du eta geroztik erabat aldatuko zaio bizia.

**XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK:
RIKARDO ARREGI
DIAZ DE HEREDIA**

Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA

61 orrialde
700 pezeta
28 libera

MANERA FINEAN KRITIKATZEN DAKIEN POETA

Obra laburreko poeta izan arren, Rikardo Arregi Díaz de Heredia gasteiztarak larderia handiz eraiki du bere kanon propio bat, Koldo Izagirrek dienez, Susak argitaraturiko "XX. mendeko poesia kaiarak" hauetan psikologo eta filologo honen poesia aurkezten duenean. Oroitzapena etorkizunetik datorrela baieztatzen du poeta honek, inon diren edertasunen miresle izanagatik jakin badakielako "hiri berrien promesa" ez dela kimera bat, beharrezko utopia baizik. Bere poemetan, Parthenon beldurgarria Altubeko lañoak biltzen du, Sarajevoko muinoek inguratzen dute bere Gasteiz, Nevski hiribideko eliza batetik ikusten dugu irteten, Zapateria kaletik barrena Ponpeian amaitzen bezala... Eta hori guztia, Koldo Izagirreren aburuz, "zehar bidez eta berak duen manera finean, gure historiaren zekena kritikatzeko modua da".

**LA CRUZ
SANGRIENTA.
HISTORIA DEL
CURA**

SANTA CRUZ
Gaëtan Bernoville

TXALAPARTA
157 orrialde
1.800 pezeta
72 libera

SANTA KRUZ APAIZ GERRILLARIAREN BIZITZAZ

Gaëtan Bernovillek, Donibane-Lohizunen sortutako idazle katolikoa eta karlista zaleak, idatzi zuen 1928an, Manuel Santa Kruz Loidi apaiz gerrillariaren bizitzaren inguruko istorio hau. Ordurako, bi urte zeramatzen hilik Santa Kruzek, ia berrogeita hamar urte isilean pasa ondoren, 1926an Kolonbian zendu baitzen, gazte zelarik, bere garaiko gizonik eztabaidagarrienetakoa izatera iritsi zen apaiz gerrillari hau. Bigarren gerra karlistan parte hartu zuen suharki, eta liberalek prezioa jarri zioten bere burari. Baina ez ziren "beltzak" izango Santa Kruz hiltzea nahiko zuten bakarrak, karlisten buruzagitzari ere enbarazu egiten baitzion gizonak, 1873ko martxoaren 17an heriotzarekin zigortu nahi izan zuelarik. Eta batailoi gipuzkoarrak gudari honen alde agertu ziren arren, atzerrirako bidea hartu beharrean aurkitu zen Santa Kruz.

Z E R B I T Z U A

**Beti
hurbilago.**

Zerbitzu integrala,
pertsionalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Herroni, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

MUNDUARI ITZULIA 80 EGUNETAN

Jules Verne
ELKARLANEAN
237 orrialde
1.750 pezeta
70 libera

“KLASIKOEN KUTXA”N, JULES VERNE

Elkarlanean argitaletxeak dituen bildumen artean “Klasikoen Kutxa” deritzena dago, non sortzez aintzinakoak baina interesez gaur-gaurkoak diren idazlanak jasotzen diren. Oraingoan, Jules Vernerren “Munduari itzulia 80 egunetan” nobela eskaintzen du, Manuel Arregik euskaratu duen lana. Phileas Fogg da nobela horretako pertsonaia nagusia, gizon serio eta misterioitsu samarra izateaz gainera, apustu zalea ere badena. Hara zer apustu egin zuen bere Londreseko clubeko lagunekin: baietz lauorgeri egunetan munduari itzulia eman. Oso gauza zaila zen garai hartan, 1872. urtean. Baina Fogg jauna ez zen erraz kikiltzen diren horietakoa, eta Passepartout morroi prestua lagun harturik hasiera eman zion bidaia harrigarri horri. Mila abentura eta intrigari aurre egin behar izango zion, baina maitasuna ere topatuko zuen ibilaldian.

NARRAZIOAK ETA OLERKIAK 1999

Batzuen artean
EUSKALTZAINDIA
121 orrialde
500 pezeta
20 libera

RESURRECCION MARIA AZKUE SARIAK

BK-k eta Euskaltzaindiak 1999an deituriko R. Mª Azkue literatur lehia- ketan irabazle izan ziren idazle gaztetxoaren narrazio eta olerkiak jaso dira liburu honetan. Lehiaketa horrek, euskal eskola umeak literaturgintzara bul- tzatzea eta euren artean irakurzaletasuna sustatzea ditu helburu. Beraz, hemen agertzen diren idazlanak 11 urtetik 17ra bitartean dauden egileek dira. Hona hemen irabazleen zerrenda: Antton Alberdi (Elgoibar), Jon Fernández (Ondarroa), Eneko Pérez (Lasarte-Oria), Jon Jiménez (Tafalla), Naiara Izagi- rre (Azpeitia), Ane Egidazu (Durango), Ander Audikana (Gasteiz), Jon Lekuona (Zerain), Miren Imaz (Beasain), Maider Alcalde (Beasain), Oroitz Maiz (Gabiria), Unai Baztarrika (Beasain), Silvia Jiménez (Oñati), Uxue Alberdi (Elgoibar), Munia Iriondo (Donostia) eta Irati Goikoetxea (Beasain).

IRRATIA SUKALDEAN

José Ramón
Agiriano
RADIO VITORIA
62 orrialde

IRRATSAIO BATEN EMAITZA GOZOA

José Ramon Agiriano sukaldari ospetsuak goiz askotan Radio Vitorian eskainiriko irratsaioaren emaitza dugu “Irratia sukaldean. La radio en la cocina” liburu. Haatik, ez dezala inork pentsa sukaldari aditu baten errezeta bilduma hutsa denik aipatu liburu, Agiriano berak eskaintzen dizkigun gas- tronomia aholkuez gainera, entzuleek bidalitako errezeta ugari ematen baitira bertan. Era horretan, hegaluzea kontserba ontzietan sartzeko erarik aprobe- se na zein den jakin dezakeen bezala, janari goxo askorekin betetako piper berde zein gorriak prestatzeko hamaika modu, patatekin, sagarrekin edota Idiaz- balgo gaztarekin egin daitezkeen plater ugariak, marmitakoa, usoak, eperrak eta abar luzea egiteko era ezberdinak, Eguberrietarako Araba aldean egiten diren ohizko menuak eta beste gauza askoren berri izango du irakurleak.

DISKOA

NEGARRAREN AMORRUA

Idi Bihotz
OIHUKA
11 kanta
2.195 pezeta
87 libera

IDI BIHOTZ-EN HEAVY KLASIKO ETA MELODIAZKOA

Heavy klasiko eta melodiazkoa tartekatzen da Idi Bihotz talde bilbotarraren azken emaitza honetan, non parte hartzen duten, besteak beste, Albaroren bateriak, Ibanen baxuak, Gorkaren gitarrak eta aho- tsak eta Mikelen gitarrak eta ahots nagusiak. Momentu zehatz batzue- tan, diskoa bortitzagoa da, “Herria- ren taupada”n edota “Arimaerratu”n erakutsi zutena baino. Letrei dago-

kienean, Juanjo Gascón, Lander Arrasate eta Idi Bihotz-eko betiko abeslaria dugun Mikelek idatzi dituz- te “Negarraren amorrua” CDan ager- tzen diren “Arantza odoleztatuak”, “Su haziak”, “Anpulu ilunak”, “Gure urratsak”, “Otsoen habia”, “Honda- rraren jauna”, “Maitasun bailitzan”, “Zuhaitzek negar egiten duteneko- an”, “Izengabeak”, “Munduaren zil- borra” eta “Negarraren amorrua”.

dek

izena eman

BILBO, otsailak 12

Koru Astea
Astelehenean eta Bizkaiko XXVIII. Koru Asteari hasiera emanez, Otxarkoaga, Albaraka, Berri Otxoa, Pispillu eta San Juan Bautista abesbatzak izango dira entzungai.
Begoñako Basilika
20:00

DONOSTIA, otsailak 11

Antzerkia
Moma Teatre eta Tanttaka taldeek judutarren genozidioan parte hartu zuten pazi batzuen seme-alaba eta biloben benetako testigantzak oinarrian dituen "Errudun jaiok" antzeziana estreinatuko dute.
Antzoki Zaharra
20:00

MIARRITZE, otsailak 9

Musika emanaldia
Joseba Tapiak, Pascal Gaigne gitarrajoleak, Ritxi Salaberria kontrabaxuak eta Arkaitz Miner bibolinjoleak "Québec, 14 kantu independentziarako" eskainiko dute.
Koliseoa
21:00

BAIONA, martxoaren 10a arte

Kantuketan erakusketa
Besteak beste, makina bat argazki ikusteko eta hainbat grabazio entzuteko aukera ematen du "Kantuketan" erakusketak, guztiak euskal kantagintza eta musikagintzaren ingurukoak.
Carre aretoa

DONIBANE GARAZI, otsailak 10

Inauteriak
Puska biltza, bazkaria, haurrentzako txokolatada, musikaz alaituriko zenbait pertsonaia mitologikoren kalejira, dantzari eta joaldunen ikuskizunak eta afari herrikotizango dira, besteak beste, festa handi honetan.

ELORRIO, otsailak 9 eta 10

Flamenko emanaldiak
Arriolako III. Flamenko Emanaldien baitan, Tomasito eta Moli y Catoli taldeak arituko dira bi egunotan. Emanaldiak *Musika Ateneoan* izango dira. Tomasitoren ostiralean, iluntzeko 23:00etan; eta Moli y Catolirena larunbatean, 24:00etan.

TOLOSA, otsailaren 26a arte

Pintura erakusketa
Elena Arrese Villanueva margolariak 1997 urtetik 2000ra bitartean margoturiko koadroak biltzen dituen erakusketa dago ikusgai Tolosan.
Aranburu jauregia

GARES, otsailak 10

Punk kontzertua
Agurtzango La Polla talde beteranoak eta bere herrikide Kaotiko sortu berriak (taldekide batzuk Kaos Etliko-n arituak dira) punka osasuntsu dagoela erakutsiko dute larunbatean.
Gares aretoa
22:00

IRUÑEA, otsailak 13

Hitzaldia
Iruñeko Udalak eta Nafar Ateneoak antolaturiko hitzaldian, Elixabete Garmendia ETBko "Bertatik Bertara" saioko zuzendariak eta Nerea Iriarte aurkezleak "Hurbileko informazioaren arrakasta" izango dute hizpide.
Erraldoien Txokoa
20:00

GASTEIZ, otsailak 14

Ipuin kontalaria
Iñaki Carretero ipuin kontalaria hainbat istorio kontatuko digu euskaraz.
Kultur etxea
18:00

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

*gizarte-ekintza
obra social*

Ihesi

Testua eta argazkiak
Iosu Etxaniz

Euskal Herria ezagutuz

Trebiñoko Konderrria. 70 km • 1-2 egun Arabako uharte ahaztua (I)

Nafarren "Garaipena" Araban

■ Andra Mari Zuriak elizatik bere izeneko enparantza zaintzen du .

Ibilbide honek Trebiñoren izena badarama ere, hasiera eta hein handi batean bidea bera Arabako hiriburuan zehar egingo dugu, nafar erresumak "Victoria" izenez sortu zuen hirian, bilbotar eta donostiarren arteko lehiatik kanpo, modernizatu ahala bere izaera eta edertasuna gordetzen eta zabaltzen jakin izan duen Gasteizen alegia.

ARABAN ZEHAR IBILTZEN BAZARA,

ASEKO

ZARA

Naturaz • Artez • Historiaz • Kulturaz
Aisialdiz • Gastronomiaz...

ALAVA
ARABA

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Alava

www.alava.net

 IBILBIDEAREN ABIAPUNTUA eta zerbitzugunea Gasteiz izango da, parke eta berdegunez jositako arabar hiriburua. Bertako historiaren agertarazle den alde zaharretik jira-biraka ibili eta gaur egungo erdigune neoklasikoaren inguruko parke ederrak bisitatu ostean, hiritik Madril-Logroño norabidean irtengo gara, Argantzun-La Puebla de Arganzon-era hurbilduko gaituen autobidea hartuz. Laister ezkerrean ikusiko duzuen Armentia baseliza eta zelaian ondotik pasako gara. Kontutan izan bertaratzeko erarik gomendagarriena Gasteizko bihotzetik irtetzen den oinezko pasealeku zoragarria hartzea dela.

GASTEIZ (I)

Herrialdea: Araba

Altitudea: 525 m.

Biztanleak: 216.929

Euskaldunak: %14

Azalera: 277 km²

Dentsitate: 783 bizt./km²

Jaiak:

San Prudentzio (apirilak 28)

Blusen Eguna (uztailak 25)

Andra Mari Zuria (abuztuak 5)

Arabako eta 1980tik Euskal Autonomi Erkidegoko hiriburu denak herrialde osoko populazioaren bi herenak biltzen ditu, baina beste hiriburu batzuk ez bezala, bere garapena eta handitzea planifikatua eta ordenatua izan da, eta ondorioz berdegunez beteriko oso hiri atsegina eta bizitza-kalitate handikoa. Bestalde, eta bitxikeria gisa, Arabako Lautadan kokatua egoteak Hego Euskal Herriko hiririk hotzena izatearen ospea ekarri dio, "Siberia-Gasteiz" ezizenak agerian jartzen duen moduan.

HISTORIA APUR BAT

Arabako Lautada kontrolpean izateko, 1181ean Gasteiz hiriskan Santxo VI Jakintsua Nafarroako Erregeak fundatua, Victoria izena hartu zuen. 1200ean Gaztelaren menpe geratzen, merkatal gune bihurtu zen, artisauen eta judutar komunitatearen laguntzarekin oparotasun garaiari hasiera emanez.

■ Armentia hermita eta ondoko zelaia askoren helmuga izan ohi dira.

■ Katedralaren atzealdea.

XIII. mende honetan Erdi Aroko hiria altxatuko zen

XIV.ean beherakada etorriko da, Europako krisia eta nekazal noble eta hiriko biztanleen arteko liskarren ondorioz. Populazioa jaitsi eta nobleek gotorleku-jauregiak eraiki zituzten. XVIII. mendea arte Gasteizek ez zuen bizitako oparotasuna berreskuratuko, eta bitartean merkataritzaz arduratzen jarraitu zuen.

Frantsesek 1803-1813 artean okupatu zuten, eta I. Karlistadana ere okupatua izan zen. Azkenik, Bizkaia eta Gipuzkoaren kasuei jarraitu gabe, bertako industrializazioak XX. mendeko bigarren erdirarte itxoin behar izan zuen. Gaur egun, hiriburu izateak zerbitzu-gune garrantzitsu bihurtu du, tamaina txikiko industria ahaztu barik.

■ Andra Mari Zuriaren enparantza girotsua hiriko erdigune soziala da.

Landareak bereziak, klonatuak, txertatuak, hormonaz kastiguatuak eta abar luze eta ikaragarri bat pairatzen dute gure aspilera iristerako. Gero horrelako porru haziak...

NEKAZARI EKOLOGIKOEN ALDE

San Blas inguru honetan negua bere oneratu duena Kandelariren ataka izana, itsasoa oporrekin lotzen duten euskaldunen lurraldeko landareren batetaz aritzeko aitzakia ederra. Gaurko hau bota gabe, orde, bakar bakarrik patrika beroa ametitzen duen ortodoxiari lotutako patologiaren beldurra azaldu nahi izan dudana azken artikulotxoetako gara ez dut zapuztu nahi.

Nekazaritza ekologikoaren aldeko trabesa da. Munduan hain txorrotz hezitzen dugun gosete endemikoa asetzeko aukera bakartzat ustiakuntza paranoikoa aldarrikatu izan da. Izana izango balitz soilik, gaitzerdi... baina egun ere nagusi da. Animaliak... beno, beno, bakoitza berera!

Landareak bereziak, klonatuak, hibridatuak, txertatuak, inausiak, hormonaz kargatu eta kastiguatuak, petrolio eta botikagintza multinazionalen hondakinetatik sortutako errejiloiaz puztuak, paper poltsa-

tan sartuta ernalduak, gobernatuak, botikekin babestuak, aregizari, spray eta abarrez kosmetikatuz apainduak eta abar izugarri luze eta ikaragari humanoa pairatzen dute gure aspilera iristerako. Gero horrelako porru-haziak...

Negutegiak inoiz ez erabat itxi, haizeetatik babesteko sareak kendu, naturaren geografia osoan garatua dagoen kompetenziaren oreka sustatu... hau da, jateko gauzeekin patrikakoeekin bezala ezin jolas daitekeela ikasi dute nekazari ekologikoei. Jakietaz ari naizela, sanblas opila, ederra! Hurrengo astean hauen anixaren zaporeaz... Igual hori ere... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Euren familitan bularreko minbizien kasuak izan dituzten emakumeei azterketa genetiko bereziak egiten zaizkie gaur egun zenbait lekutan, Tolosako Asunción Klinikan esaterako.

BULARREKO MINBIZIA

Bularreko minbizia arazo latza da ikuspegi guztietatik begiratzeko dugula ere. Gaur egungo kalkulu epidemiologikoen arabera, uste da bederatzi emakumetatik batek izango duela bularreko minbizia bere bizitzan. Eta emakumeen adinik arriskutsuena menopausiaren ingurukoa da, hortik hasi eta 70 urte bitartean gehitzen joango delarik.

Dena den, gaur egun bularreko minbizia % 15ean heredatu egiten dela pentsatzen dute adituek, eta horregatik beren familitan bularreko minbizien kasuak izan dituzten emakumeei azterketa genetiko bereziak egiteko aukera eskaintzen zaie. BRCA I eta BRCA II izeneko suszeptibilitate-geneetan mutazioak edo

aldaketak nabaritzen dira, bularreko minbizia herentziaz jasotzen duten kasuen %

45etik % 84 bitartean. Eta azterketa hori nahiko sinplea da: emakumearen baime-narekin, noski, odol-lagin bat ateratzen zaio, eta lagin hori laborategira bidaltzen da, azterketa genetiko egiteko. Azterketaren emaitzak handik sei hilabete ingurura jakinarazten zaizkio emakumeari eta orduan medikuak kasuaren pronostikoa eta aukera terapeutikoak eskainiko dizkio.

Aurreko guztia ez da zientzia fikzioa. Tolosako Asunción Klinikan Francisco Martínez doktorearen zuzendaritzapean bularreko minbizi hereditarioaren diagnostiko genetikoari buruzko beste hainbat ikerketarekin batera egiten da aspal-ditxotik ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

ELKARRIZKETAK

Kiroldegian:

Mutilak: Zure ustez, zenbat urte ditut?

Neskak: Zaude! Kana horiek 28, gorpuzkera 29, besoak eta hankak 32,...

Mutilak: Pozik utzi nazu!

Neskak: Itxaron pixka bat, batura egin behar dut eta!

Unibertsitateko tabernan:

Mutilak: Nik batez ere egiten ditudan txorakeriekin egiten dut barre.

Neskak: Bada, ez zara aspertuko!

Hondartza nudistan:

Mutilak: Oso erakargarria zara. Maite zaitut.

Neskak: Bai, ohartu naiz!

Ohean:

Neskak: Untxiak bezala aritu zara amodioan.

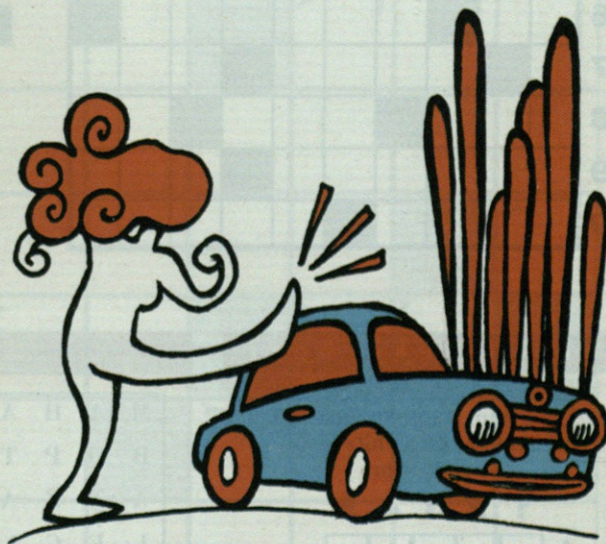
Mutilak: Ez dut ulertzen nola eman dezakezun pertsona bati buruzko iritzia ezagutu eta 10 segundotara.

Asteko Lokuzioa

MANIXT?

2A2PIAK
BATMAN

ALUKERIA

Inori azpijoku gaiztoa egin, malura gertatu

Gauerdia izan eta gasofarik gabe gelditu. Alukeria ederra!

PUTADA /

SALOPERIE / WHAT A FUCK - UP - CRAP CALL!!

GALDERAK

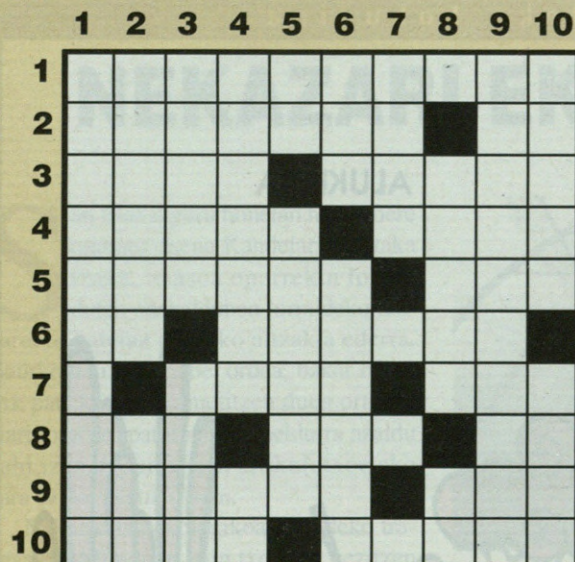
- Zertan dute antza txakurrek eta gizonezkoek.

- Hitz egiten diezunean, begiak zabal-zabalik eta isil-isilik entzuten dizute. Eta batzutan ulertu ere egiten dizutela ematen du!

- Zertan dute antza txakurrek eta gizonek?

- Biak ala biak, beti beren "isatsa" rekin jolasteko irrikaz daude!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Aurrenekoa. 2.- Miatu. Musika nota.
3.- Japoniako hiria. Huts. 4.- Nerbio. Enara.
5.- Erregai-mota. Edo. 6.- Bostehun eta bat. Alfonbra.
7.- Bokala. Afrikako estatua. Jardun. 8.- Istu, listu. Barazki-mota. Islandia. 9.- Ukimendua. Zenbaki bakoiti.
10.- Ahuntzaren ar. Ergel.

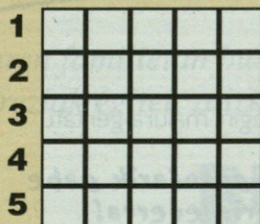
GOITIK BEHERA

- 1.- Elkarlana. 2.- Altxa, jaso. ...-tak, erlojuaren hotsa.
3.- Kezka. Geure. 4.- Denboralea. Kontsonante errepikatua.
5.- Sodioa. Entzuteko moduan. 6.- Juntagailua. Legeak.
7.- Neukake. Röntgen. Iodoa. Bokala. 8.- Kontsonantea.
Atsegina. Zenbaki bikoiti. 9.- Ostatueta langileak.
10.- Denbora. Tu, ttu.

Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Gaizotasun. 2. Azkarra.
3. ... egin, uretan ibili.
4. Jaurtiketa. 5. Ipar, gonak.

Letra Zopa

M	A	H	A	R	T	Z	E	K	O	D	U	N	A	R	A
B	O	P	T	A	U	A	Ñ	A	Z	J	I	G	D	R	G
A	T	Z	A	U	R	J	H	L	H	A	N	O	E	U	J
L	E	G	K	A	I	N	B	E	N	T	A	R	I	O	A
A	I	A	R	I	N	A	R	G	A	E	R	G	N	H	I
N	U	U	A	N	N	O	K	J	F	A	R	Z	R	Z	N
T	U	T	E	B	I	A	E	U	S	R	I	H	I	T	A
Z	L	S	U	A	E	L	I	A	Z	T	I	N	R	O	H
E	T	A	A	I	H	U	T	O	E	A	L	N	T	H	A
A	K	G	O	T	A	T	I	Z	I	F	E	D	R	O	H

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
kontabili-
tatearekin
loturiko
8 izen.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

E A B A I H R U G O D I S I A R
O G I A T A I M U A M A N E T A
A R K D N E S H R I H T F Z I O
U N E A H O L N I N T A I B E N
R A K L E J H I N D K E D A N O
A K A E Ñ E O E A A J K Ñ K J N
E U R M Z K S O Z G E A T U R F
R A N R E Ñ H N E J A H T E H T
B R E A R U A Z E R E A L A N Z
A Z T M T H R I M A J S H O D I

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Nolanahiko. 2. Arabar. Lar. 3. Zer. Baleta. 4. Kirtena. At. 5. Anaia. Piku. 6. Nauk. Zoru. 7. T. Leman. Ma. 8. El. Tu. Igel. 9. Arratsa. Au. 10. Kaikua. EKA.

Goitik-behera: 1. Nazkanteak. 2. Oreina. Ira. 3. Larraul. Ri. 4. Ab. Tikeak. 5. Nabea. Mutu. 6. Aran. Za. Sa. 7. H. Laponia. 8. Ile. Ir. G. E. 9. Katakumeak. 10. Oratu. Alua.

A	L	A	B	A
L	I	Z	A	R
A	Z	O	K	A
B	A	K	U	N
A	R	A	N	A

Hitz Gezidunak

	Ipar., berritsuak	▼	Zerukoak	▼	Nerau	▼	Izena	▼	Kiskalia
	Deitura		...-bat, batez ere		Mesedea		Röntgen		
	►		▼		▼		▼		▼
	Azal	►					25. eta 19. kontso.	►	
Gupida	▼	Asturia	► ▼			Aurizkia	► ▼		
Eraikitzen duena		Bokala				Kanpo			
►		▼				▼			
Kontso-nantea	►	Ipar., nazka	►					Bokala	►
Aupegial		Tona						Zuen, haiei	
►		▼			Jainko egiptoarra	►	Lehena eta azkena	► ▼	Atzizkia
Potasioa	►	Aiako	►		Barazki-mota		Futbol-tanto		
Arrazoi		Ogi, hitz elkarketan				Kolore-mota	► ▼		
►		▼				50			
		Barazki-mota	►			▼			
		Bokala							
Mendiko atek	►	▼				Betekizun	►		●

Pertsonaia: Idazle, kantari eta politikari lapurtarra (1921-1980)

Denborapasak: LUMA • Txistek: KIKE AMONARRIZ

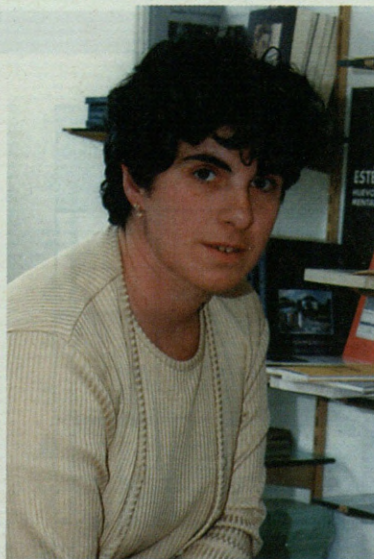

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

TERE IRASTORTZA

JAINKOA HIL DA ETA GU GAIXO GAUDE, HALA ERE

Jainkoaren heriotza aldarrikatu zuen XIX. mendeak. Eta horrekin batera, beste gezur guztiak sortarazten gezurrama (Jaungoikoa, gizonezkoa izaki, gezurraita esan behar-ko bagenu ere). Oraindik, bistan da, fededun eta sinistun asko dago, baina, inongo ortodoxiak ez du lortu fedearen artikulatu osoa sinestunenak ere sinisterik. Lehen misterioek Jaun Goikoa arragorazten bazuten, egun, abandonatu eta sinisgarri egingo den sinisteak aldarrikatzen dira.

XXI. mendera iritsi garenok, Jainkoa hil ondoren gizakiak sendatu gabe jarraitzen duela frogatu dugunetakoak gara. XX. mendean errua eta pekatua amaitu ziren. Graziak Jainkoaren heriotzak kulpabilitatearen amaiera ere ekarri zuen! Ez diot, beraz, kulpabilitatearen amaierari botako gertatzen den guztiaren errua. Gainera, Paul Ricoeur edo Georges Bataille, luzez mintzatu ziren, bakoitza bere modura, erruaz, eta ez dut nire burua haien alde edo kontra ezer esateko moduan ikusten.

jasanezina, non inork ezin zuen ezer egin zerbait aldatzeko. Oraingoan, guztion errugabetasuna hain da erabatekoa non, geure kabuz ezin omen dugun ezer egin zerbait aldatzeko. Eta orduan, orain bezala, ezer aldatuko bazen, eskatzea zen -antza denez- bidea. Orduan Jainkoari, dena debekatzen baitzuen, dena ahalbidera zezakeelako. Orain Estatuari -barkatu, Administrazioari- dena ahalbideratzen bide duenez, behar (ez) dena debeka dezakeelako. Orduan, gaizki jokatzan zuenari, pekatari esaten zitzaion, edo gaizto; orain, gehientsuenetan, gaixo errugabea da.

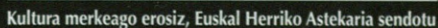
HALA ere, harako garai haietan bezala, batzu-batzuk -askok esango nuke, gehiengo den ez badakit ere- gauetan, egunez egindakoa biltzen dute bere baitara. Beren ardurapean sentitzen dute beren bizia eta inguratzen dituztenena. Garai batean, kontzientzia-azterketa deitzen zitzaion egiteko horri. Gaur egun, ez dakit ez ote zaion erreflexio edo hausnarketa esaten. Orduan Jainkoaren altzoraino egin beharreko bidaiaren urratsa zen. Gaur, uste dut, besteetara hurbiltzeko bidea dela.

Baina askoren kolkotik atera eta berriro gizartera etorritik, eta gauzak erabat aldatu ez direnez, bildur naiz, Jainkoa hil ondoren, ez ote garen, gure baitan, bestea hiltzera iritsi, inpunidade eta errugabetasun osoz -oraingoan- ●

“Garai batean, errua onartezin bihurtzen zenerako deabruak zeuden. Egun, etsai eta arerioak. Garai batean hereje eta protestanteak eta geroago ateoak izan ziren etsaiak. Orain, abertzaleok baditugu gure etsai eta arerio printzipal batzuk, eta nola ez, nazionalista espainiar eta frantziarrek gu etsai amorratu eta areriotzat gauzkate”

GARAI batean, errua onartezin bihurtzen zenerako deabruak zeuden. Egun, etsai eta arerioak. Garai batean hereje eta protestanteak eta geroago ateoak izan ziren etsaiak. Orain, abertzaleok baditugu gure etsai eta arerio printzipal batzuk, eta nola ez, nazionalista espainiar eta frantziarrek gu etsai amorratu eta areriotzat gauzkate.

Esan daiteke, hala ere, guztiak eta guztiz errudun ginen gizakion mundualditik, guztion eta erabateko errugabetasuna aldarrikatzen den orora iritsi garela. Horretarako, kuantu, tragediaren zentzu katarkikoa neutralizatu egin du dramatismoak. Tragediako hitz neurtuak erabili orde, hitzen inflakziora iritsiak gara. Baina erruduntasuna eta errugabetasuna, biak ala biak, ezintasun bera erakusten dute. Guztiok eta guztiz errudun izate hura hain zen zama

[illegible]

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

www.argia.com

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kiosko
euskara, atsotitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • JOKOAK